

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TELEVİZYON VE GAZETE HABERCİLİĞİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

(Yüksek Lisans Tezi)

Faruk UĞURLU

Danışman : Doç. Dr. Kezban GÜLERYÜZ

ESKİŞEHİR, 1988

22

ÖZGEÇMİŞ

1-7-1953 tarihinde Eskişehir'de doğdum. İlk ve orta öğrenimimi Eskişehir'de tamamladım. Yüksek öğrenimimi İstanbul İ.T.İ.A. Gazetecilik Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Radyo-TV bölümünde bitirdim. Yedeksubaylık hizmetimden sonra 1980 yılında E.İ.T.İ.A. göreve başladım. Halen Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Anadolu Gazetesi'nde fotoğraf sorumlusu olarak çalışmaktayım.

Evli, iki çocuk babasıyım.

Faruk UĞURLU

The political news which have heaviness by the means political parties, can change the equilibrium which depends on social contracts. TV may support this equilibrium but against this newspapers may support a certain political view point and private view points may arouse social excitement.

The results that are presented by the research can make people to distinguish the differences between TV and newspaper news by the following ways:

1) It gives us the chance of evaluating newspapers and television separately.

2) In TV, the limitations on news rather than newspapers can arouse a feeling of reliance.

3) Because newspapers can arouse excitement, it weakens the communication realised by TV and the newspapers news which are presented by excitement produces much more effectiveness.

4) The difference between the newspaper and TV news, can make people to think in opposite ways.

5) It can make people, by different view points and attitudes, gain alternating view points.

ABSTRACT

In our century, the highly improved communication media are called mass media at all because, their aims and sources are the society itself that they function in.

The satellites that are placed in space, makes possible and easier to communicate from long distances and to get news from other countries. Television and newspapers, which plays a great role in every day's life, are the most effective associations in society and they also competes in functioning. Both media has some important functions which are news gathering, education and entertainment. The basic function is accepted as news gathering.

In Turkey, TV and newspapers have different methods, view points and working processes. TV is directly connected to state organisation in Turkey.

Newspapers either local or national are private administrations. Connected to this, TV must select news which are appropriate to state politics in news gathering function. But newspapers select news up to their organisation politics and society's wills.

In communication process, there is a union of the content and form of news. In other words, content and form directs each other. But, content can be evaluated by analysing and by literary criterion which is connected to meaning. In this study, because content is taken in the means of "what subject is" (political, economic, social etc) the attitudes that newspapers and TV shows to news literary content, is not taken into consideration.

When TV and newspapers gave less importance to the news in the fields of internal or external social, economic and newsreels which TV gives more importance. In general the news that takes place in TV broadcasting, may take place less in newspapers. According to the results of the study, the TV or newspapers news reaches to public in different number and form. Political news are more than others. TV news are short but pure. The political parties news have more heaviness in political news in TV news broadcasting. The external events is submitted to public by the way of foreign agencies. This effects to public opinion in the following points.

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
ÇİZELGELER LİSTESİ	iii
BÖLÜM	
I GİRİŞ VE ÇALIŞMANIN SUNUMU	1
Çalışmanın Konusu ve Amacı	4
Çalışmanın Sorunu ve Alt	
Sorunlar	6
Yöntem	7
Evren ve Örneklem	7
Gazete Taramalarında Kullanılan	
Yöntem	9
Verilerin Toplanması ve	
Çözümlemesi	9
Sınırlılıklar	11
II KİTLE HABERLEŞMESİNDE TELEVİZYON	
VE GAZETE	
Haber Tanımı ve Kavramı	12
Haberleşme	16
Haber Kaynakları	24
Kitle Haberleşme Araçları	29
Yazılı ve Elektronik Kitle	
Haberleşme Araçları	31
Türkiye'de Kitle Haberleşme	
Araçları ve Gelişimi	34
Televizyon Haberleri	52
Kaynağın Önemi	56

	<u>Sayfa</u>
Gazete Haberleri	59
III TELEVİZYON VE GAZETE HABERLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI	
Televizyonda Yayınlanan Haberlerin Gazetelerde Ne Oranda Yayınlandığı	63
Televizyon ve Gazete Haberlerinin Konulara Göre Yayınlanma Durumu	68
Basında Yer Alan Haberler	70
Televizyon ve Gazetede Yayınlanan Haberlerin Biçimsel Özellikleri	72
a)TV'de Yayınlanan Haberlerin Toplam Süre İçindeki Durumu	72
b)Süre (Metin)	76
c)Süre (Görüntü)	77
Televizyon Haberlerinin Sayfada Kapladıkları Alan	79
IV DEĞERLENDİRME	84
EKLER	
A- 2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 Haberlerinin 3-7 Haziran 1987 Tarihli Güneş, Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet ve Günaydın Gazetelerindeki Yayınla Karşılaştırması	90
B- TRT - TV 1 2-6 Haziran 1987 Haber Bültenleri	95
KAYNAKÇA	181

ÇİZELGELER LİSTESİ

ÇİZELGE	<u>Sayfa</u>
1 2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 Haberlerinin 3-7 Haziran 1987 Günü Gazetelerindeki Dağılımları	64
2. 2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 Haberlerinin 3-7 Haziran 1987 Günü Gazetelerinde Konulara Göre Dağılımları	69
3. 2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 Haberlerinin Metin ve Görüntü Olarak Toplam Süre İçindeki Dağılımı	73
4. 3-7 Haziran 1987 Tarihli Yüksek Tirajlı Gazetelerde 2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 Haberlerinin Alan Durumları	80
5. 3-7 Haziran 1987 Tarihli Yüksek Tirajlı Gazetelerde Çıkan 2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 Haberlerinin Konulara ve Önceliğe Göre Sıralaması	80
6. 3-7 Haziran 1987 Tarihli Yüksek Tirajlı Gazetelerde Çıkan 2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 Haberlerinin Toplam Gazete Alanı İçinde Aldığı Alan	81

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde televizyon, iletişim uyduları, bilgisayarlarla veri iletimi, teletel, minitel, basın örgütleriyle bilgiler derhal duyulabilir, taşınabilir, saklanabilir duruma gelmiş ve iletişimin etkileri de eskisinden çok daha güçlü olmuştur.

Kitle iletişim araçlarının işlevlerini haber alma, haber verme, propaganda, eğitim, eğlence, reklam yapma biçiminde sıralamak olasıdır. Böylelikle insanlar belirli rolleri, değerleri, tutum ve davranışları kitle iletişim araçları yolu ile öğrenmekte ve düşünmeye güdülenmektedir.(1)

Bu araştırmada kitle iletişim araçlarından olan ulusal basın ve TRT, TV 1-20.30 Haberleri ele alınarak haber kavramı ve değerlendirilmesi yapılmıştır.

Haberler artık günlük yaşantının bir parçası şekline dönüşmüştür. Haberler iyi veya kötü insan bilincinin devamlı olarak genişlemesine yardım etmektedir.

Yazılı basın, elektronik basın (TV) tıpkı bütün toplumsal kurumlar gibi tarih içinde biçimlenmişlerdir. Her toplumda olduğu gibi iletişim araçlarının yönetimi,

(1) Oya Tokgöz, Temel Gazetecilik (A.Ü., S.B.F. Yayınları, No:476, 100. Doğum Yılında Atatürk'e Armağan Dizisi 19, 1981) s.3-4.

bu araçlardan sunulan haberler üzerinde uygulanan yasal ve kurumsal denetimler, seçimler hep toplumun geçmişiy-
le olan ilintisi ölçüsünde anlamlılık kazanır.

Haber kavramının mahiyetini, taşıdığı anlamı, özelliklerini somut bir şekilde belirleyebilmek yönün-
den iki temel etkeni devamlı gözönünde tutmak gerekmektedir.

1) Toplumda geçerli ve kullanılmakta olan ileti-
şim teknolojisi

2) Mevcut toplumsal yapı (2)

Günlük yaşamda etkili olan televizyon görsel ve
işitsel yönü ile iç ve dış dünyada olup bitenleri etkili
ve biçimli şekilde aktarmaktadır. Basın ve televizyon
rekabeti televizyonun yayına girmesiyle başlamış, bu
konuda bir tartışma ve araştırma alanı oluşturmuştur.

Diğer yönden günlük yaşamda etkili olan gazete-
lerin toplum içinde beş geleneksel işlevi vardır:

a) İç ve dış siyasal olaylar hakkında ayrıntılı
bilgi vermek ve yorum yapmak.

b) İnsanlara çevresinde etki sağlamak: Basın ara-
cılığıyla kişinin belirli konularda bilgi sahibi olması
ve böylelikle çevresinden ilgi çekebilmesi mümkün olmuş-
tur.

c) Okuyucu, dinleyici ve seyirci ile çok yönlü

(2) Oya Tokgöz, Temel Gazetecilik (A.Ü., S.B.F. Basın
Yayın Yüksek Okulu Yayınları No:8, 1987), s.53.

bir iletişim kurmak; "Okuyucu mektupları", "Tartışma", "Duyuru" gibi köşelerde insanlar başkalarına doğrudan seslenebilirler. Ayrıca sosyete, dedikodu köşeleri kişiye başka bir dünyanın içine girdiği izlenimi verebilir.

d) Toplumun düşünce ve beğeni düzeyini yükseltmek; basın bu yönüyle kamu görevi yaparak, ulusun kültür düzeyini yükseltebilir.

e) Okuyucuyu dinlendirmek ve eğlendirmek; gazeteler bu yolla okuyucuyu günlük sorunlarından, dertlerinden alıp onların boş zamanı değerlendirmelerini sağlayabilirler (3)

Gerçekten de yarım yüzyıllık bir geçmişi bulunan televizyon ise hızlı bir teknolojik gelişimle kitle iletişim araçlarının başında yer almıştır. Buna karşılık basın yine etkinliğini sürdürmektedir. Basının televizyondan daha ileri teknoloji dış alımı yarışına gitmesi, televizyonla yarışmak düşüncesinden kaynaklanmaktadır. (4)

Gerçekten de gazetelerin ofset tekniğine geçişiyle televizyonun kuruluş ve yaygınlaştırma tarihleri Türkiye'de aynı zamana rastlamaktadır. O zamanlar Siyah-Be-

(3) Raşit Kaya, Basın ve Sorunları, (Basın 80-84 Ankara, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları:2, 1984), s.94.

(4) Ceyhun Demirtaş, Babıâlinin Su Son Kırk Yılı, (İstanbul, Milliyet Yayınları No:41, 1984), s.100

yaz olan televizyon, gazetelerin renkli ofset baskıya geçmesiyle teknoloji olarak geri bırakılmıştır. Bir süre sonra, televizyonun renkli yayına geçmesiyle gazeteler büyük tiraj kayıplarına uğramışlardır. (5)

Bu durumu önlemek ve tiraj arttırmak için gazeteler daha kaliteli habercilik anlayışından ziyade lortaryacılık, kitap, araba, televizyon, video pazarlamacılığına daha geniş ölçüde yönelmişlerdir. Gazeteler televizyona karşı daha bilinçli kadrolaşmaya önem vermişlerdir. Yüksek okul bitirmiş, doktora yapmış, yabancı dil bilen, olaylara daha değişik açılardan bakabilen kişiler yeni kurulan gazetelerde ve yönetimlerinde yer almaya başlamışlardır. (6)

Araştırmaya daha sağlıklı bir yaklaşımda bulunabilmek için, önce haber tanımına ve kavramına gerek vardır.

Çalışmanın Konusu ve Amacı

Gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlarda iletişim gereksinimi, gelişen teknolojinin ürünleri olan telefon, telgraf, gazete, dergi, kitap, radyo, televizyon, sinema, tiyatro, plak, kaset, videobant ve uydu yayınlarından sağlanmaktadır.

(5) Rûveyde Akyürek, Günlük Gazetelerin Magazin Eklelerinin Biçim ve İçerik İncelemesi (Eskişehir An.Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 1985), s.6.

(6) Aynı, 1985, s.13.

İnsanoğlu, günlük yaşantının ayrılmaz bir parçası durumuna gelen bu araçlar sayesinde dünyada neler olup bittiğine tanık olabilmektedir. Bunlardan televizyon, hem göze, hem kulağa hitap etmesi, okuma-yazma bilme şartı gerektirmemesi, her eğitim düzeyindeki kişiye seslenebilmesi nedeniyle kitle iletişim araçları arasında önemli bir yere sahiptir. (7)

Televizyon önce bir haberleşme aracı, sonra bir eğitim aracı, daha sonrada bir eğlence aracıdır. Bu temel işlevlerin yanında; mal ve hizmetlerin tanıtılması (reklam) ile inandırma ve harekete geçirme olarak nitelendirilebilecek yan işlevleri de vardır. (8)

Televizyon yayını yapan her ülkenin kendine özgü haber yayınları vardır. Dünyanın her yerinde haberleri, televizyonun ulusal basından çok daha dürüst bir biçimde verdiği görülür. İki aracında özgür bulunduğu yerlerde bu dürüstlük oranı televizyonda daha büyüktür. (9)

Yakın zamanlarda yapılan bir araştırmada pek çok kişiye "Haberlerinizi genellikle nereden alıyorsunuz, gazeteden mi, yoksa televizyondan mı?" diye sorulmuş, karşılık verenlerin üçte ikisinin haber kaynağı televiz-

(7) Tokgöz, Ön.ver., s.6-7.

(8) Aysel Aziz, Radyo ve Televizyona Giriş, (Genişletilmiş İkinci Basım, A.U., S.B.F. Yayınları No:460, Atatürk'ün 100.Doğum Yılına Armağan No:2, 1981),s.51.

(9) Norman Swallow, Televizyonun Gerçek Gücü, (Çev:Ayseli Usluata, İstanbul Reklam Yayınları 32, Ekim 1973), s.9.

yon olarak saptanmıştır. Bugün gerçekten televizyon haberleri dinleyicisi, hem gazete okurundan hem de radyo dinleyicisinden çoktur. Dinleyici sayısının çokluğu da televizyonu güçlü kılan etkenlerden birisidir. (10)

Televizyon haberlerinin hazırlanması, sunulduğu, haberlerin seçilmesi, kaynakları genelde her ülkede kendi kurum yapılarına ve toplum ihtiyaçlarına göre değişmektedir. Televizyona rakip olan basında da aynı durumlar söz konusudur.

Kitle iletişim aracı olan televizyon ve basında yer alan en önemli öge haberleşmedir. Televizyonda yayınlanan haberlerin basında da yayınlanıp yayınlanmadığı, ne derece önemle sunulduğu ve değerlendirmeye temel oluşturan biçimsel özelliklerin neler olduğu bu çalışmanın konusunu teşkil etmektedir.

Bu soruların cevaplarının bulunması için bir gün televizyonda verilen haberlerin, o günkü ya da basın imkanlarına göre ertesi günkü gazetelerde ne şekilde çıktığı karşılaştırmalı bir araştırmayı gerektirmektedir. Çalışma bu soruna eğilmekte, televizyon ve basın haberciliğinin irdelenmesini yapmaktadır.

Çalışmanın Sorunu ve Alt Sorunlar

Araştırmanın sorunu TRT-TV 1 - 20.30 haberlerinin yüksek tirajlı gazetelerde ne sayıda ve ne şekilde

(10) Aynı, s.9.

çıkışının belirlenmesidir. Bu belirlemeyi yapabilmek için şu alt sorunları çözmek ve bu çözümlerle elde edilen bilgileri birleştirerek televizyon-gazete haber verme durumunu göstermek gerekmektedir.

1) TRT-TV 1 20.30 haberlerinde kaç adet ve kaç tür konuda haber verilmektedir?

2) TRT-TV 1 20.30 haberlerinde sunuş özellikleri nelerdir? (Süre, görüntü özellikleri)

3) TRT-TV 1 20.30 haberleri yüksek tirajlı gazetelerde ne ölçüde yer almıştır?

4) TRT-TV 1 20.30 haberlerinde çıkan haberler yüksek tirajlı gazetelerde ne şekilde yer almıştır? (Yayınlanan sahife, kapladığı alan, başlık ve görüntü özellikleri)

5) TRT-TV 1 20.30 haberlerinin ve aynı haberlerin yüksek tirajlı gazetelerdeki durumunun karşılaştırılması.

Yöntem

Araştırma alan araştırması niteliğinde bir çalışmadır. Belirtilen soruları yanıtlamak için şu şekilde bir yöntem izlenmiştir.

İlk aşamada kaynak taraması yapılarak, araştırmanın birinci ve ikinci bölümlerinde yer alacak gerekli bilgiler toplanmış ve düzenlenmiştir.

Evren ve Örneklem

TRT kurumu televizyon 1.kanal ana haber bültenleri araştırmanın evreni olarak kabul edilmiş, basında

ise televizyon haberlerine paralel olarak tarihler seçilmiş ve TV 1 bülten haberleri taranmıştır.

Araştırma sonunda elde edilen bulguların tüm evrene genellenebilmesi için örneklemin bir yıl içinde yayınlanan (belki daha çok) haber bültenini temsil edecek şekilde seçilmesinin gereği açıktır.

Televizyonda yayınların sürekli olması bu çalışmalar için herhangi bir gün seçilmesi gereğini getirir.

Çalışmada araştırma tarihleri olarak 2-6 Haziran 1987 tarihleri televizyon haberlerinin incelenmesi için tayin edilmiştir. Basında ise televizyon haberlerinin bir sonraki gün çıkmasından dolayı 3-7 Haziran 1987 tarihleri değerlendirme tarihi olarak saptanmıştır. Bunun nedeni, televizyonun elektronik bir araç olmasından ötürü anında haber verebilmesi, basın ise baskı ve dağıtım işlemlerine bağlı olmasından dolayı televizyona kıyasla daha geç haber çıkarmasıdır.

Kitle iletişim aracı olan televizyonda haberler metin ve görüntü ile birlikte verildiğinden önce metin kısımları, daha sonrada görsel öğeleri (film, dia, fotoğraf, grafik) teker teker kronometreli izlenmiş ve tablolara geçirilmiştir. (Bkz. Ekler:A)

Buna bağlı olarak yayınlanan her günlük TV 1 haberlerden sonra gelen günlerdeki gazeteler temin edilmiş ve yayınlanan TV haberlerinin basında kapladığı alanlar bulunmuştur. Yüksek tirajlı gazetelerin seçimlerinde Basın-İlan Kurumu'nun aylık raporlarından Haziran ayı raporuna göre sıralama yapılmıştır. Gazetelerde yapılan

haber taramasının nedeni yayınlanan iç ve dış haberlerin fotoğraf ve grafiklerinin yerini saptamak, haberlerin sayfa ve sütunlarda kapladığı alanları belirlemek içindir.

Gazete Taramalarında Kullanılan Yöntem:

Gazete haber taramalarında kullanılan bir kaç ölçü birimi vardır. Bu taramada kullanılan ölçü birimi sütun/cm² ölçüsüdür. Bu ölçünün seçilmesinin nedeni de habere gazetede ne ölçüde bir alanın ayrılmış olduğunu daha açık bir şekilde ortaya koymuş olmasıdır. Ayrıca haberin ögesi olan fotoğraflar, grafikler ve başlıklarda bu ölçümlerin içine dahildir.

Gazete taraması yapılan zaman ve süre tamamen televizyon haberlerinin paralelindedir.

Gazetelerde bulunan haberlerin başlıkları, fotoğraflar, metinler ayrı ayrı hesaplanmış, önce bir sayfadaki kapladıkları alan, daha sonra da tüm gazete sayfaları içinde kapladığı alanlar hesaplanmıştır.

(Bkz. Ekler:A)

Veriler tablolarda gösterilmiş ve değerlendirilmeleri yapılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Bu çalışmanın amaçlarını gerçekleştirebilmek için TRT-TV 1 saat 20.30 ana haber bülteninde yer alan haberlerin sağlandığı kaynaklara ve haberlerin nasıl sunuldu-

ğuna -görüntülü ya da görüntüsüz- ilişkin verilere ihtiyacı duyulmuştur.

Araştırmayı gerçekleştirecek verileri elde etmek için örnekleme giren günlerdeki ana haber bültenleri videoya kaydedilmiş ve teker teker incelenmiştir.

Bir günde çeşitli haber kaynaklarından, kuruluşlardan gelen haberler aynı günde TV haber bültenlerinde çıkabilir ama gazetelerde ertesi gün yayınlanırlar.

Elektronik araçların süratliliği, basının mekanik nedenlerden ötürü gecikmesi.

Bu incelemede haberleri gruplandırmak gereği duyulmuş ve haber çeşitleri şu şekilde saptanmıştır.

İÇ HABERLER : Siyasi
Ekonomik
Sosyal
Aktuâl-magazin

DIŞ HABERLER : Siyasi
Ekonomik
Sosyal
Aktuâl-magazin

Aslında haber çeşitleri değişik açılardan bakılarak ele alındığında farklı isimler ve niteliklerle belirlenebilir. Ancak haber çeşitleri bu çalışmada yukarıda belirlendiği şekildedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma 2-6 Haziran 1987 TRT-TV 1 saat:20.30 ana haber bültenlerinin, 3-7 Haziran 1987 tarihli yüksek tirajlı (Güneş, Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Günaydın) gazetelerinde habercilik açısından değerlendirilmesidir.

TRT-TV 1 ve basındaki uygulamalarında spor haberleri, hava raporu ve haber nitelikli tanıtımlar araştırmaya alınmamıştır.

BÖLÜM II

KİTLE HABERLEŞMESİNDE TELEVİZYON VE GAZETE

Haber Tanımı, Kavramı:

Günümüz toplumlarında insanların yaşamlarını sürdürmek için giriştikleri ekonomik faaliyetlerle, siyasal, ideolojik faaliyetler arasında vazgeçilmez diyalektik bir ilişki bulunmaktadır. Siyasal, ideolojik, kültürel faaliyetlerin kısaca üstyapının bir ögesi olan kitle iletişimi bu karşılıklı ilişki bütünü içinde kavranabilir.

Bilimsel ve teknolojik gelişmenin bir ürünü ve ögesi olan kitle iletişimi bir yandan da insanlara içinde yaşadıkları toplumu tanıma ve bilinçli eylemleriyle kendilerini ve çevrelerini değiştirme olanaklarını da potansiyel olarak verir.

Habercilik işlevi, hangi toplumsal olguların haber olarak seçileceğinden başlayarak kaleme alma biçimi, kullanılan dil, iletimde yararlanılan teknikleri etkin biçimde kullanmaya değin bir dizi aşamalardan oluşan bir süreçtir. Bu süreçte her öge ayrı bir önem taşır. Ancak haber verme işlevinin birbiriyle yakından ilişkili başlıca iki yönü vardır.

Birincisi, kitleye iletilmek üzere belirli bir içeriğin hangi kıstaslara göre seçileceği,

İkincisi, seçilen içeriğin en iyi şekilde kavranmasını sağlamak üzere kullanılacak yöntem ve bunların

yardımıyla insanlarda bir zihinsel faaliyetin harekete geçirilmesidir.

Birinci işlev neyin haber olduğu ile ilgilidir ve yazının doğrudan kapsamı içine girmektedir.

İkinci işlev yani haberin toplumsal işlevini yerine getirebilmesi için zorunlu olan anlaşılabilirliği sağlama süreci de, hem birinci sürece bağlıdır, hem de en az onun kadar önemlidir.

HILLIARD'a göre "gerçek olan ve insanlar için ilgi çekici olan her oluşum haberdir."

HIEBERT ve arkadaşlarının ise haberi "okumak, dinlemek ya da seyretmek için bireyin zaman ya da para ödeyerek satın almayı istedikleri şey" biçiminde tanımlamaktadırlar.

Bir diğer tanım da "insanları ilgilendirecek, zamanlı olan bir fikrin, olayın veya sorunun özetidir.(11)

Basın ve televizyon gazeteciliğinde kullanılan tanım ise haber,vaktinde verilen, toplumda çok sayıda kişileri ilgilendiren ve etkileyen, bu kişilerin anlayabileceği bir şekilde belirtilen bir olay, fikir ve kanaattir". (12)

CARL WARREN haber tanımlamasını

-Zaman ve mekan bakımından yakınlık

-Göze çarpıcılık

(11) Oya Tokgöz, (A.Ü., S.B.F., B.Y.Y.O. Yıllık 1975-1976), s.10.

(12) TRT Çalışma Tutanakları, (14-15 Aralık 1967), s.9

- Duygusal bir içerik taşıma özelliği
- Gariplik, tuhaflik
- Anlaşmazlık, mücadele
- Sonuçların önceden bilinmemesi özelliği
- Sonuçları bakımından önemli olma özelliği

olarak 7 başlıkta düşünmektedir. Bu öğelerden, "sonuçları bakımından önemli olma" özelliği dışında kalanlar ilginç olma ya da insanların ilgisini çekme üzerine ağırlık vermektedirler.

HIEBERT haber seçiminde temel kıstas olarak "Zamanlılık", "Mekan bakımından yakınlık", "Göze çarpıcılık", "Önemlilik", ve "İnsanın ilgisini çekmeyi" sıralamaktadır.

Haberi doğrudan ya da dolaylı bir şekilde tanımlamaya yönelik bu örneklerde en can alıcı öge kuşkusuz "insanın ilgisini çekme" özelliğidir.

Okuyanın neyin haber olduğu konusunda yapacağı seçme o kişinin bilgisi, eğitim düzeyi, çerçevesinde egemen olan normlar vb. etkenlere bağlı olduğundan çok, o kişinin sınırsal konumu, ilişkileri ve bağlantılarında belirlenir.

"İlgi çekme kavramının" ikinci özelliği, habercilikteki stratejik açısından daha da önemlidir. İnsanların ilgisini ne tür olayların çekeceğine ilişkin bir soruya verilen yanıt doğal olarak, "insan yaşamına ilişkin olaylar" biçiminde olmaktadır.

Bir haberin önemini ilk belirleyen kıstas, aktarılan olayın, izleyicinin ve okuyucunun yaşamını doğrudan

ya da dolaylı olarak ne denli etkilediğidir. Böyle bir etkinin varlığı izleyici ya da okuyucu bunun farkında olmasa bile söz konusudur.

İkinci ve aynı derecede önemli bir diğer haber kıstasında, habere konu olarak olayın içerdiği, önemliliğin genellik niteliğini taşımasıdır. Yani habere konu olacak olayların etkilediği kitle ne denli büyükse, olayın haber değeri o denli artacaktır. Bir başka anlatımla, herhangi bir olayın haber değeri, o olayın etkileyeceği kitlenin büyüklüğü ile doğru orantılıdır.

Hangi oluşumların halka iletilmesinde gerek ya da yarar olduğu sorunu, herşeyden önce habercilere bir takım sorumluluklar yüklemektedir. Ayrıca bu sorumluluk, bilgi, beceri, yetenek, halkla daha yakın ilişkiler kurma vb. kimi niteliklerin geliştirilmesini zorunlu kılacaktır.

Haberde en önemli öge zamandır. Zaman, haber faaliyetine belirleyici özelliğini kazandırdığı gibi, bir takım güçlükleri de beraberinde getirmektedir. Habere konu olan toplumsal olguların büyük bir çoğunluğu, bir anda ortaya çıkıp kaybolan olaylar değildirler. Gerçekten de toplumsal olguların zaman içinde gelişip evrimleştiğini unutmadan bunları bir süreç olarak kavrar-sak, ilk bakışta anlık bir olay gibi görünen pek çok olgunun uzun bir geçmişi olduğunu görürüz.

Haberde en önemli öge zihinsel faaliyeti başlatan, kişinin değişen dünyaya ilişkin en sağlıklı bilgileri edinmesine bilinçli eylemiyle kendisini ve çevre-

sini değiştirmesine olanak sağlayan araç ve açıklayıcı bilgilerdir.

İzleyici ve okuyucunun gerçek olay ve sorunlara ilişkin edineceği bilgiler, ancak açıklayıcı bilgilerle anlamlı bir bütün içinde kavranabilir. (13)

HABERLEŞME

Haberleşme sözcüğü, batı dillerindeki communication karşılığı olarak kullanılıyor. Bugün bu yabancı sözcüğün Türkçesine iletişim demek eğilimi hakimdir. İletilişim sözcüğüyle anlatılmak istenilen ileti (mesaj) alişverişidir. Bu noktada iletimin ne olduğunu, ne anlama geldiğini de açıklamak gereklidir. İletinin görsel ve sözsl olabileceğini yani düz yazılan bir kitabın, yapılan bir konuşmanın iletiyi gerçekleştirdiğini görmekteyiz. İletilişim kapsamı içine haberleşmede girmektedir. Haberleşme en kısa deyişle haber alişverişidir. (14)

Auguste Comte "Öngörmek ve gereğini yapmak için bilmek gerekir" diyor. Bilmek içinde haber almak gerekir. Bu insanların çok eski zamanlardan beri duyduğu önemli

(13) Uygur Kocabaşoğlu, Haber Kavramı Üzerine, (A.Ü., S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllık 1974-1976, Ankara 1977), s.335.

(14) Alemdar Korkmaz, Türkiye'de Çağdaş Haberleşmenin Tarihsel Kökenleri İletilişim Sosyolojisinin Temelleri Üzerine Bir Deneme (A.I.T.I.A. Yayın No:165, 1981), s.1.

bir gereksinimdir. İnsan çevresinde olan biteni gö-
rek, duyarak, kısacası duyularıyla algılar. Algılaması-
na göre bir davranışta bulunur. Yani insanın davranış-
ları dış dünyadaki (çevresindeki) değişimlere gösterdi-
ği tepkilerdir. Bu tepkileri bir zamanlar belki iç gü-
düleriyle belirliyorlardı. Ama bugün artık aklın payı
önemli ölçüde artmıştır. İnsan aklının gösterdiği doğ-
rultuda tepkilerde bulunur. İnsanın duyularına seslen-
meyen, uzakta meydana gelen olayları algılamasına ola-
nak yoktur. O bunları kendisine ulaşan haber sayesinde
öğrenir yani insanın akıyla değerlendirip karar alma-
sına yardım eden verileri ona haberleşme sağlar.

Haberleşme, insanlık tarihinin ilk dönemlerin-
den beri geçerli olmuştur. Önceleri yaşamını sürdüre-
bilmek için doğa ve öteki insanlarla ilişki kuran, ha-
berleşmeye bu açıdan gerek duyan insan, toplumsal yaşam
gelişip karmaşıklaştıkça başlangıçtakinden pek farklı
olmayan nedenlerle, ama artık karmaşık hale gelen ha-
berleşmeyi kullanmaya devam etmiştir.

İnsanlar çok uzun süre bugün rahatlıkla ilkel
diye tanımlayabileceğimiz, ancak zaman zaman kullanmaya
devam ettiğimiz yöntemlerle haber ilettiler.

Yaya olarak sözlü mesaj iletimi, duman ya da
ateşle haber iletimi bunlar arasında sayılabilir. Bu
haberleşme tarihinin oldukça uzun bir dönemini kapsar.
Yazının geliştirilmesi, ulaştırma olanaklarının artma-
sı bunları haberleşme için kullanacak merkezi devlet-
lerin kurulması ticari ilişkilerin gelişmesi haberleş-

menin yaygınlaşmasını sağlamıştır. Haberleşme alanındaki gelişmeler, daima toplumsal gelişmeye paralel gitmiştir.

Kültürün yaygınlaşması, teknik olanakların artması bütün bunları gerçekleştiren toplumsal gelişme haberleşmeyi de belirlemiştir.

Haberleşmede 17.yüzyıldan sonra gelişen yazılı basın dönemidir. Kitabın en değerli düşünce aracı sayıldığı sırada gelişmeye başlayan gazeteler, başlangıçta küçümsendilerse zamanla güçlü haberleşme aracı olarak kendilerini kabul ettirmişlerdir. (15)

Haberleşmenin gelişmesinde önemli bir aşama 20. yüzyılda gerçekleştirilmiştir. Bu sesin ve görüntünün elektronik yöntemlerle iletilmesidir. En son varılan bu noktanın etkileri önceki teknik gelişmelerden daha büyük olmuştur. Aslında bu gelişme haberleşme konusunda içerik bakımından yenilik getirmemiştir. Ama onun etki alanını çok genişletmiştir. Olan biten dünyanın her yanında izlenebilir, duyulabilir hale gelmiştir. Olanlardan haberdar olmak için okur-yazar olmaya da artık gerek yoktur. (16)

Haberleşme yaşamı sürdürme dışında başlangıçta sınırlı sayıda kişinin yönetimi ellerinde tutabilmek ya da ticari etkinliklerini sürdürebilmek için duyduğu

(15) Aynı, (1981), s.3.

(16) Aynı, (1981), s.4.

bir gereksinimdi. Gelişme onu kitlelerin yararlanabileceği bir noktaya getirmiştir. Bu yüzden 20.yüzyılda haberleşmeden söz edildiğinde artık anlatılan daha çok kitle haberleşmesidir.

Basın, radyo ve televizyon gibi uygarlık araçlarının tümünün oluşturduğu sosyal gerçek ile bunun yarattığı gerçek arasındaki ilişkidir. Haberleşme aynı zamanda kolektif bir ihtiyaçtır.

Haberleşme çeşitli doktrinleri ve siyasal ideolojileri yakından ilgilendirir. Bu nedenle yayın tekniklerinin gelişmesi sonuçları üzerinde önemle durmayı gerektirir. Haberleşmenin amaçlarının ne olduğu saptanmalıdır. Diğer bir deyişle her dönemde her yerde politikanın emrine verilen haber tekniklerinden nasıl yararlanacağı belirlenmelidir. Örneğin haber yapma aracı olarak TV Sovyetler Birliği ve ABD aynı şekilde kullanılmaz.

Haberleşme büyük haber organlarının durumuna bağlı olarak ortaya çıkan kolektif bir iradedir. Bu son anlamlarında haberleşme çeşitli mülkiyet, işletme, denetim şekillerine bağlanmıştır. Bu şekiller ülkeden ülkeye olduğu gibi bir tek ülke içerisinde de büyük farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar haberleşmenin nasıl düzenleneceği şeklindeki doktriner tartışmalardan kaynaklanır.

Haberleşme karmaşık sosyal bir olgudur. Bu olgunun bilimsel, kültürel ve teknolojik yönleri vardır.

Aynı zamanda, haberleşme toplumların belirli hedeflere doğru gelişme iradelerini ifade eder. (17)

Haberleşme konusunda Amerikalı Harold Lasswell Fikirlerin İletisimi adlı araştırmasında iletişimde kim, kime, hangi kanalla, ne dedi ve bunun sonucu ne oldu" lasswell 1948'de ortaya attığı bu formülün üstünlüğü kolektif yayın sürecini bir çok kesitlere ayırıp araştırmayı kolaylaştırmıştır. (18)

Yukarıdaki formülde "kim" haberi yayın çevreleri gösterir. Bu çevrelerde "muhabirler" ve "yayın kurumları" diye 2 kısma ayrılır. Muhabirlerin yetişmesinin, sosyal özelliklerinin ve kişiliklerinin önemi kadar, içerisinde çalıştıkları kurumların da önemi vardır. Nitekim kazanç amacı güten özel bir TV istasyonu ile devlet televizyonu arasında sorumluluk ve hedef açısından büyük farklılıklar vardır.

İkinci olarak "kime" yayın kurumlarının alıcılarını belirler. Haberleşmenin bu ikinci kısmı, haber endüstrileri için büyük önem taşır. Özellikle gelir kaynakları içerisinde ilanların çok büyük bir yer tuttuğu basın, hem kalite, hem de kantite bakımından kime hitap ettiğini bilmek zorundadır. Hatta devlet radyo ve TV'leri bile yayın yaptıkları kitleyi tanımak zorun-

(17) Sevim Gürbüz, Kitle Haberleşmesi; (Filiz Kitabevi, İstanbul, 1981), s.20.

(18) Aynı, s.27.

luluğundadır.

Okuyucu, dinleyici, seyirciyi dikkate almayan bir yayın düşünülemez. Yayıncıların başlıca amacı, karşısındakinin istemlerini bilmek ve onlara cevap vermektir.

Üçüncü öge olan "hangi kanalla" deyimi laswell'i kollektif yayın kanallarını incelemeye yöneltmiştir. Geniş ve heterojen halk kitlelerine mesaj ileten bu kanallar oldukça karmaşık bir görünümündedir.

Dördüncü öge olan "ne dedi?" burada yayının içeriği analiz edilmektedir.

Haberleşmede Harold D. laswell'den sonra, Kanada'lı profesör Marshall McLuhan yeni görüşler getirmiştir.

Mc.Luhan'a göre "araçlar insanların teknolojik uzantısıdır." der. Teknoloji yoluyla, insanın gücünü arttıran her eylem media dünyasının bir parçasıdır. Amerikalıların "mass media" dedikleri kitle haberleşme araçları da dünyanın bir parçasıdır.

Tekerlek, yol, araba, telefon, matbaa, radyo ve televizyon insanların uzantılarıdır. Luhan media'ların insanlara yardım etmekle kalmadığını aynı zamanda toplum içerisinde de yaşam sistemini değiştirdiğini vurgulamıştır.

Mc. Luhan'ın aracın insanı değiştireceği görüşü, sonuç olarak onu "mesaj araçtır" hükmüne götürmüştür.(19)

Bu formüle göre anlamı önemli olanın içerik olmadığı fakat içeriği yayanın araç olduğudur. Örneğin bir kültürün yayılış biçimi, bu kültürü etkileyip onu değiştirmiştir.

Demek ki yayın teknikleri, içerik karşısında tamamen tarafsız araçlar gibi değildirler. Yayın teknikleri bizim düşünme, duyma ve hareket şekillerimizi belirler.

Örneğin, matbaa, sözlü haberleşme döneminden farklı düşünceler ve duyguların yayılmasına neden olmuştur.

Bugün basın ve televizyon gibi yayın araçlarının gelişmesi bize gerçeği daha geniş anlamda kavramak olanağı vermiş, bunu da soyutlama görme ve duyma güçlerimizi arttırarak gerçekleştirmiştir. Mc. Luhan bu görüşünü media'ları bir çeşit masaj yapan araçlar olarak özetler; masaj yaptıkları kişinin psikolojisi ve sosyal yapılarının tümüdür.

Media'ların kişi psikolojisi ve toplumsal ilişkileri üzerindeki etkilerini araştırırken Mac Luhan sıcak (hot) ve (cool) media ayrımı ortaya çıkmıştır. Bu ayırım alıcının katılımı ile ilgilidir. Haberlerin zenginliği, alıcının katılımı ile ters orantılıdır. Haberleşmede haber bakımından zengin olan bir mesaj, alıcıdan fazla katılım beklemez. Buna sıcak mesaj denir. Aksine haber bakımından fakir olan bir mesaj alıcıdan daha fazla katılım bekler ki bu da soğuktur. (20)

Sıcak medialar, her bakımdan tamam, noksansız mesajlar iletirler. Bunun aksine soğuk medianın mesajı tam bitmiş değildir. Bu açıdan alıcının mesaja katılması onu tamamlaması gerekir. Örneğin, söz, telefon, televizyon bu tür medialardandır. Sıcak media örnekleri olarakta matbaa, radyo, sinema, fotoğraf gösterilebilir.

İnsanlık çeşitli sıcak ve soğuk media dönemlerinden geçmiştir. Her media dönemi belirli bir tür davranış ve belirli bir toplum şekli getirmiştir.

Haberleşmede sıcak mediaların en önemlileri basın ve radyo yayınlarıdır. Basın okuyucuya belirli bir görüş aktarır. Halkı adeta kendi yaydığı görüşler içersine hapseder. Bu anlamda basın ve radyo sıcak medialardır. Okuyucularına ve dinleyicilerine hiç bir yorum özgürlüğü bırakmazlar, onları tamamen avuçları içine alır ve tek yanlı olarak, düşündükleri bir yorumu gerçek diye empoze ederler.

Basın herşeyden önce yaşamın kötü yanlarını kurcalayıp ortaya çıkarmaya çalışır. Her işin iç yüzünü kurcalamak ve bunun yanısıra çok çeşitli haberler vermek basının başlıca uğraşısıdır. Gazete aynı sayfada çok farklı haberlerin sergilendiği bir mozayiktir. İnsanlar basına katılmaz ama onun tarafından bölünür.

Haberleşmede, seyircinin dikkat ve duygusunu televizyon denen soğuk media üzerinde toplamıştır.

Tüm dikkatlerin üzerinde yaygınlaştığı televiz-

yon aktüalite değeri taşıyan sorunları derinliğine işlememiştir. Bir çeşit çekingenlik, ihtiyatlılık veya bazılarının deyimiyle mahçupluk içerisindedir. Televizyonda fikirlerin çatışması, çeşitli kanıların tartışılması diye birşey yoktur. Televizyon, sözlerin yarattığından farklı bir gerçek ortaya koyar. Televizyon çok net ve açık kişilere uymayan bir araçtır. Bölücü, keskin görüş ve sloganlar televizyonun soğuk mizacına uymazlar.

HABER KAYNAKLARI

Basın kurumlarında önemli olan o gün baş sayfa da birinci sırada yer alacak haber, veya radyo ve televizyon bülteninde ilk olarak verilecektir. Daha doğrusu yaptıkları kendilerine göre haberlerin yerini belirlemedir. Basında haberlerin toplanması bir uzmanlaşmayı getirmiştir.

Basında uzmanlaşma haber kaynağına daha iyi yaklaşmayı değerlendirmeyi de beraberinde getirmektedir.

Haberler

A) Genel Haberler - Özellikle konuları itibariyle her zaman ortaya çıkan haberlerdir.

B) Basit Haberler- Konulu haberlerdir. Muhabirler bu tür haberleri fazla yorumlamaya gitmeden yazabilirler.

C) Karmaşık Haberler - Muhabirlerin konu hakkında temel bilgi toplamasını, haberde yorum yapmasını

zorunlu kılarlar.

D) Özel Konulu Haberler - Fazlasıyla özel uzmanlık isteyen haberlerdir. Muhabir için yorum yapmak mutlak zorunludur.

Niteliklerine göre yapılan ilk sınıflama kendi arasında, konulara göre bir sınıflamaya tabi tutulmaktadır. Buradaki ayırım uzmanlaşma dallarını belirlemektedir.

A) Genel Haberler kendi aralarında 3 bölüme ayrılır;

- a) Kısa kişi haberleri
- b) Konuşmalar, mülakâtlar, yayınlar
- c) Toplantılar, törenler.

Bu tür haberleri herhangi bir muhabir kaleme alabilir. Bu tip haberler uzmanlaşmayı gerektirmez.

B) Basit Haberler kendi aralarında 4 bölüme ayrılır;

- a) Ölüm, hastalık, cenaze haberleri
- b) Yangın, kaza, sel, deprem haberleri
- c) Mevsim ve hava durumu ile ilgili haberler
- d) Cinayet haberleri.

C) Karmaşık Haberler kendi aralarında 5 bölüme ayrılırlar.

- a) Mahkemeler, duruşmalar, davalar,
- b) Hükümet, politika
- c) İş, endüstri, tarım çalışma yaşantısı

- d) Eğitim, araştırma, bilim, uzay, deniz
- e) Din, felsefe ve benzeri.

Basit ve karmaşık haberler içinde yer alan ölüm, hastalık, yangın, kaza, cinayet, mahkeme haberleri genelde adliye-polis muhabirlerini, hükümet ve politika ise hükümet ve parlamento muhabirlerini, iş, endüstri çalışma alanı ise ekonomi muhabirlerini kapsar.

D) Özel Konulu Haberler konulu haberleri içine alırlar.

- a) Sosyete, kadın
- b) Spor
- c) Edebiyat, güzel sanatlar, eleştiri
- d) Makale, imzalı sütunlar, köşe yazıları.(21)

Yazılı ve elektronik basında haber kaynaklarının rolü ve önemi büyüktür. Yorucu ve zevkli bir uğraşı olan muhabirlikte ne zaman haber olabilecek enformasyon bulacağını neyi ve kimi göreceğini, topladıklarını nasıl ayırıp değerlendireceğini bilmelidir. Muhabirlerin "görülebilir ve gözlenebilir" olayları izlemesi, gözlemede bulunması, haber toplama bakımından en istenilen yoldur. Bununla beraber, haber toplama işleminin daha çok, haber verenler aracılığı ile gerçekleştiği akıldan çıkarılmamalıdır. Yazılı ve söz-

(21) Oya Tokgöz, Temel Gazetecilik, (A.Ü., S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yayınları No:8, 1987), s.61,62.

lü basında muhabirler birinci el ve ikinci el kaynaklardan haberleri elde ederler, asıl önemli olan gözlenebilir olaylarda, olayı gözleyerek gerekli olan enformasyonu toplamadır. Genelde bu gibi durumlarda enformasyon yerinden yani birinci el kaynaklardan toplanır. Muhabirler her zaman gözleyemeyecekleri olayları ise ikinci el kaynaklardan toplamayı denerler.

Yazılı ve elektronik basında yerinden haber toplama; muhabirler bir konuşmayı, toplantıyı, futbol maçını, bir duruşmayı, bir seçimi izler, izlemesi sırasında izlediği olayları yerinde gözlem yaparak, katılarak tanımlar, olayı yerinde izlerken olayın neden oluştuğunu da anlaması, değerlendirmesi gereklidir. Bu bakımdan, anlama yeteneğini bilinçli bir şekilde kullanması, çok iyi gözlem yapması zorunludur.

Muhabirler gözlemlerini yaparken, gerekli yerlerde not almak, olanağı varsa zaman zaman ses ve görüntü kaydı yapmalı, fotoğraf çekmelidir. Yerinden haber toplanması pahalı işlem olduğundan bu işlemleri yapan kuruluş ve ajanslara haber kurumları abone olurlar. Ajanslardan gelen notlarla muhabirlerin notları karşılaştırılarak değerlendirilir.

İkinci el kaynaklar ise duyulan ve konuşulan ifadelerin raporlara, belgelere, ilanlara, reklamlara, dosyalara bakarak daha doğru bir deyişle ikinci el kaynakları kullanarak haber toplamadır. Bu kaynaklar hem haberi oluşturan hammaddeler, hem de gazetecinin

daha önce topladıklarının denetiminde kullanılabilecek önemli metinlerdir. Resmi olan veya olmayan bu belgeleri anlayarak ve değerlendirerek kullanılmalıdır.

Yazılı ve elektronik basında haber toplanırken bir çok zorluklar çıkabilir. Muhabirlerin;

a) Haberleri kaynağından elinden geldiği ölçüde doğru olarak toplaması,

b) Gerektiği durumlarda haber aldığı kaynakları koruması,

c) Kendisine güvenilip, bilgi verildiyse buna saygı göstermesi habercilik ahlakına göre gereklidir.

a) Muhabirin ilk görevi topladıklarının doğru olup olmadığını denetlemeleridir. Bunu da ancak haber kaynaklarını iyi denetleyerek yerine getirebilir. Devamlı olarak, kullandığım haber kaynakları güvenilir midir, yoksa şaşırtıcı mıdır? soruları olmalıdır. İkinci el kaynaklar, kaynaklarının güvenilir olması için denetim yollarıdır.

Haber toplanırken yerinde gözlenebilir olaylar yanında "görülmeyen, ortaya çıkmayan" olaylar da haber haline getirilebilirler. Aslında, bu durum olayın taşıdığı haber değeri ile toplumsal yapının arasındaki bağıntının ortaya çıkarılmasıdır. Değerlendirilen verilere dayanılarak görülmeyen olaylara haber değeri kazandırılarak görülebilir şekle dönüştürülebilir.

Yönlendirilmiş haberler verilen basın bültenleri bilgiler denetimli olarak hazırlandığı için muhabirlere hem kolaylık sağlar hem de yönlerinin çarptı-

rılmasını sağlar. Onun için dikkat etmek gereklidir.

Yazılı ve elektronik basında alınan haber kaynakları kendilerine göre derecelendirilerek belirtilir. Haber kaynağının açıklanması ya da açıklanmaması duruma bağlıdır.

Haber kaynakları muhabirler tarafından saygılı bir şekilde korunur. Çünkü bazı kaynaklardan alınan haberler hemen yayınlandığı halde bazen de "Ambargo" yani sonradan yayınlanacak haber olarak saklanır. Bu nedenle, haber alınan kaynaklara saygı göstermelidirler. (22)

KİTLE HABERLEŞME ARAÇLARI

Haberleşmesiz bir sosyal yaşantının düşünülebileceğini kabul etmek mümkün değildir. Haberleşme ilk insandan günümüze toplumların gelişmesinde etkin roller oynamıştır.

İnsanoğlunun ilkelikten kurtulup günümüz çağdaş uygarlığına ulaşmasında, davulcuların, tellalların, ulakların, dumanla işaretlerin, haber mektuplarının, basın konferanslarının, emir ve genelgelerin, gazetelerin, radyo ve televizyonun etkin rolleri ve hizmetleri olmuştur. Günümüzde basın, radyo ve televizyon teknolojik gelişmelerin birer ürünüdürler. Teknolojinin gelişmesinde kurulan haberleşme ağının büyük etkileri olmuştur.

Bir toplumun gelişmesi, kendini yenilemesi ve

çağdaşlaşmasında kitle haberleşme araçlarının payı yadsınmaz.

Bir toplum ister geri kalmış olsun, ister az gelişmiş, insanlararası haberleşme sürecine makina gücü katan çağdaş haberleşme teknolojisinden yararlanmak istemektedir. Çünkü geri kalmış ve az gelişmiş ülkelerin sosyal değişimlerinin en ucuz yolu kitle haberleşme araçları, özellikle basın ve televizyonla yapılan haberleşme ve eğitimidir.

Bir toplumu, belirli konularda aydınlatma, eğitme, kamuoyunu oluşturma ve yansıtma görevlerini kitle haberleşme araçları üstlenirler. Bu araçlara düşen bir başka görevde toplumun duygu ve düşüncelerini, olaylar karşısındaki davranışlarını, umutlarını ve umutsuzluklarını, kararlarını ve özlemlerini haberleşme yoluyla yaymaktır.

Yalnız bütün bunları yaparken kitle haberleşme araçlarının iyi kullanılmasına dikkat etmek gerekir. Klasik özgürlükler ortamında sağlıklı bir şekilde kullanılan kitle haberleşme araçları, toplumun gelişmesine sağlıklı bir katkıda bulunabilirler. Kitle haberleşme araçlarının tek yanlı kullanıldığı, yanlış amaçlarla kullanıldığı toplumlarda iç ve dış tehlikelere karşı bir bütünlük beklemek olasılığı yoktur.

Kitle haberleşme araçlarının toplum üzerindeki gücü ve etkileri siyasal iktidarlarca çok iyibilindiği için kitle haberleşme araçlarıyla siyasal iktidarlar arasında her zaman aktif bir iletişim sürdürülmüştür.

YAZILI VE ELEKTRONİK KİTLE HABERLEŞME ARAÇLARI

Kitle haberleşme aracı olan gazeteler ve televizyonu temel ilke olarak alacağımız "haber" ve "habercilik" açısından durumu nedir?

Gazetenin ömrü genellikle "bir gün" olarak bilinir. Yenisi çıkınca "eskisinin hükmü kalmaz" Tabii ki bu habercilik açısından böyledir. Gazetede, bir sayı okuyucunun eline geçtiği andan itibaren, ya da daha doğru bir deyimle baskı makinasından çıktığı andan itibaren yeni sayı için haberler toplanır, biriktirilir, değerlendirilir, seçilir ve yeni bir sayının baskısına geçilir. Görülüyor ki, gazete haberi "konserve" haberdur. Oysa TV haberleri anında verebilme olanaklarına sahiptir. Naklen yayınlar, çağımızın en hızlı en gerçekçi haber hizmetidir. Naklen yayın olmasa bile özellikle radyoda, haberin haber merkezine ulaşip yayına girmesi ulaşım ve haberleşme güçlükleri yoksa eğer, çok zaman almaz.

TV haberciliği biraz ağır işler çünkü ayrıntıları olan bir haberciliktir. Haberin yazılması uzun zaman almasa bile, filmin yıkanması, banyosu ve yayına hazırlanması çok kısa bir sürede olacak iş değildir. Günümüzde video kayıt cihazları bu süreyi en aza indirmişdir.

Yazılı ve sözlü kitle haberleşme araçlarında, taze haber vermede, televizyonun gazetelere göre bir üstünlüğü vardır.

Gazeteler göze, televizyon ise hem göze hem kulağa seslenir. Ancak televizyonda izlediğimiz haberlerin kalıcılığı yoktur. Buna geriye dönüş demek daha doğrudur. Ancak haberin özü veya ilginç gelen yanı akılda tutulabilir.

Televizyonda izlenen bir haberin görüntüsü de bundan ayrı değildir. Ama bir gazete haberinde her zaman geriye dönüş olanağı vardır. Çünkü gazete haberi kalıcı haberdir. Anlamadığınız haberi yeniden okuyabilirsiniz. Ancak TV seyirci ve dinleyicisinin elinde böyle bir olanak yoktur.

Göze seslenen haber yayın araçları "muhatabını" sıkıca kavrar. Örneğin; gazete haberini okurken, televizyon haberini izlerken başka bir işle ilgilenmek güçtür.

Gazete ve televizyonun bu benzerliği onun bağlayıcılık özelliğini ortaya koyar.

Yazılı ve sözlü kitle haberleşme araçları arasındaki bir başka özellikte zaman tayininde görülür. Televizyonda olağanüstü durumlar dışında, belli haber saatleri ve programları vardır. Bu nedenle bu yayın araçlarının haber verme biçimi bir düzene bağlanmıştır. Dinleyici ya da seyirci canı istediği zaman televizyonun düğmesini çevirip günün olaylarını öğrenemeyecektir. Haber saatlerini beklemek zorundadır.

Oysa gazete okuru böyle değildir. Dilediği anda gazetesini satıcısından, dağıtıcısından alabilir ve haberleri okuyabilir. Gazeteyi almanın haberleri okuma-

nın belirli bir saati olmaz.

Gazetelerden haber okumanın kişiselliği televizyonda yoktur. TV yayınlarında haberler toplu halde alınabilir. Örneğin TV aracı evde ise evin bütün kişileri, bir kahvede ise kahvede oturanlarca haber yayınları kolaylıkla izlenebilir. Oysa gazeteden haber alma kişiseldir. Bir gazeteden, aynı haberi birkaç kişinin aynı anda okuduğu pek görülmez.

Yazılı ve sözlü haberleşme araçları arasındaki çok önemli bir özellik de seslenen kitlenin eğitimiyle ilgilidir.

Örneğin, radyo ve televizyon haber yayınları, eğer haberler çok açık ve anlaşılır biçimde yazılıp sunuluyorsa hemen hemen eğitimi her düzeyde bulunan toplulukları kapsayabilir. Hiç okuması, yazması olmayan bir kişi ya da kişiler, radyo, televizyon hizmetinden yararlanabilirler.

Ama gazete için durum böyle değildir. Gazete haber edinmek için kesin koşul, okuyucunun okur-yazar olmasıdır.

Özel girişimcilerin elinde bulunan gazetelerin seslendikleri kitleleri hesaba katan, kendine özgü haber siyasalları vardır. Gazete bir tecimsel kuruluş olduğu için önemli olan pazardır. Geniş halk kitlelerine dayanan yayın yapmak, ya da geniş halk kitlelerinin ilgisini çekici, "tiraj yükseltici" girişimlerde bulunmak esastır.

"Klasik özgürlüklerin sağlandığı bir ortamda, her türlü siyasal inanç ve görüşü temsil eden yönde basının geliştiği görülür." Bu bakımdan, gazetelerde haberlerin verilme biçimi, yöntemi gazetenin dayandığı okuyucu kitlesinin siyasal görüş ve inançları yönünde olur.

Oysa televizyon genellikle devletin, ya da ekonomik güçlere sahip büyük sektörlerin elindedir. Seslendikleri kitle ulustur. Bu bakımdan ulusal olmak ve haber yayınlarını her türlü siyasal görüş ve inanç sahibi toplumun isteklerine göre düzenlemek zorunludur.

Televizyon büyük yatırımları gerektiren kitle haberleşme araçlarıdır. Oysa gazete için böyle değildir. Gerçi günümüzde büyük gazete tröstleri kurulmuştur ve bu alanda büyük yatırımlar yapılmıştır ama konuya yalın bir biçimde bakılırsa, bir basımevi, bir yazı işleri müdürüyle gazete çıkartılabilir. Ama bu kadar ucuza televizyon istasyonları kurmak imkansızdır. (23)

TÜRKİYE'DE KİTLE HABERLEŞME ARAÇLARI VE GELİŞİMİ

Gelişmiş ülkelerde ileri teknolojilerin ürünleri olarak geliştirilen bütün kitle haberleşme araç-

(23) Ayhan Dinç, Televizyon Haberciliği, (İ.İ.T.İ.A. Gazetecilik Halkla İlişkiler Yüksek Okulu, Yayınlanmış Ders Notları, İstanbul, 1975), s.13-14.

larına Türkiye'de rastlamak olağandır. Yanlız bu araçların Türkiye'nin her yanında aynı ölçüde yaygınlık göstermediğini arkadan eklemek zorunludur. Bu durumun çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Bununla beraber, çağdaş kitle haberleşme araçları olan televizyon, radyo, gazeteler, dergiler, filmler, kitaplar, plaklar ve kasetlerin toplumca benimsendiği, bunlara açık kalma ve izleme yönünden toplumda büyük bir istek bulunduğu yapılan alan araştırmalarıyla saptanmıştır. (24)

Kitle haberleşme araçlarının Türkiye'de yaygınlık kazanışı ve gelişimi ise farklı tarihlere rastlamaktadır. 1727 yılında ilk Türk matbaasının kuruluşu ve faaliyete geçmesiyle kitap basımı başlamıştır denilebilir. Bununla beraber Arap harfleri ile sürdürülen kitap baskıcılığı, okuma-yazma oranının çok düşük oluşu nedeniyle pek anlamlı sonuçlara ulaşamamıştır. Ancak 1928 yılında latin harflerinin kabulü okuma, yazma öğretimine hız verilmesi çabalarıyla kitap basımı artmış, dağıtım hızlanmıştır. Günümüzde her yıl gerek özel, gerekse kamuya ait basımevlerinde basılan kitap sayısı hayli kabardır.

Topluma giren ikinci kitle haberleşme aracı kitapları izleyen gazetelerdir. İlk Türkçe gazetenin yayımı 1831 tarihine rastlar. Takvim-i Vekayi'nin yayımlan-

(24) Oya Tokgöz, (A.Ü., B.Y.Y.O. Yıllık 1977-1978), s.192.

mağa başlaması ise Sultan II.Mahmut'un kişisel çaba ve ilgisi ile gerçekleşebilmiştir. Gazetelerin sayılarının artışı, tirajlarının yükselmesi, dağıtım Cumhuriyetten sonra hızlanmıştır. Bununla beraber günümüz Türkiye'sinde çok sayıda gazete basılmakla beraber, büyük halk kitleleri üzerinde etkin olabilen, modern gazete sayılabilecek gazetelerin sayısı parmakla sayılabilecek kadar azdır. (25)

Okuma yazma oranının hala düşük düzeyde olması, gazetelerin etkinlik yönünden kitaplar ve dergiler gibi, radyo ve televizyonun arkasından gelmesine neden olmaktadır. Ayrıca, işin en üzücü yönü, hala Türkiye'de kişi başına kaç gazete, dergi, kitap düştüğü hakkında araştırmalara eğinilmemesidir.

Gazetelerden sonra dergiler Türkiye'de benimsenen kitle haberleşme araçlarıdır. İlk dergi Mecmua-i Fünunu Münif Paşa 1826 yılında çıkartmıştır. Bunu diğer dergiler izlemiştir. Günümüzde özel ilgilere yönelen çeşitli dergiler çıkmakla beraber, tirajları fazla yüksek değildir. Dergilerden sonra belki sinemanın topluma girmesinden (1914) söz edilebilir. Çeşitli sinema filmlerinin yapımı, bu faaliyetin üretim şekline dönüşmesi ise yine Cumhuriyetten ve özellikle 1950'den

(25) Hıfzı Topuz, 100 Soruda Basın Tarihi, (İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1973), s.5.

sonra olmuştur. Günümüzde sinema filmi hazırlanması bakımından bir durgunluk olduğu söylenmekteyse de, yine de her yıl çeşitli ödüller kazanan iyi niteliklere sahip filmlerin yapıldığından söz etmek yanlış olmaz. (26)

Günümüz Türk toplumunda en çok etkilerinden söz edilen sözlü kitle haberleşme araçları olan radyo ve televizyondur. Okuma-yazma oranının daha öncede belirtildiği gibi düşük oluşu, radyo ve televizyona yönelişin temelini oluşturmaktadır. Radyo yayınları 1927 yılında Ankara ve İstanbul'da kurulan beşer kilovatlık iki istasyonla başlamıştır. 1921 yılında dünyada ilk ve sürekli ve düzenli radyo yayınının başladığı düşünülürse, bu girişimin önemi daha iyi bir şekilde ortaya çıkar. Yalnız radyoculuk alanında "ilkler" arasında sayılan Türk radyosu, kuruluşundan sonraki yıllarda atak yapamamıştır. Ancak 1960'tan sonra TRT yasası ile çağdaş radyoculuk anlayışıyla çalıştırılmaya başlamıştır.

TRT kurumu, radyolar bakımından üçlü bir programı şebeke anlayışı uygulamaktadır. 1974 yılından itibaren TRT 1 yayınları ile tüm Türkiye radyo yayınları ile kapsanmıştır.

Aynı yıldan itibaren TRT-II adında diğer bir şebeke yayınına da geçilmiştir. Ayrıca TRT-3 adı altında

(26) Oya Tokgöz, Ön.ver., (1978-1979), s.193.

FM yayınlarında mevcuttur. Böylelikle çağdaş radyoculuk uygulaması Türk radyoları ile gerçekleştirilmektedir.

Günümüzde TRT-4 ve geniş kapsamlı yurt dışı yayınları bir ağ gibi dünyayı sarmıştır. Türkiye'de bugün sayıları belli belirsiz radyo adedi çoğunluktadır. Her evde hemen hemen en az 2 veya daha fazla radyo bulunmaktadır. (27)

Türkiye'de televizyon yayınları bakımından ilk girişim 1954 yılından itibaren başlayan İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Fakültesi Yüksek Frekans Laboratuvarında akademik yıl boyunca yapılan deneme çalışmalarıdır. Bunlar hiç bir zaman düzenlilik ve süreklilik kazanamamıştır. 9 Nisan 1963'te Federal Alman hükümeti ile Türk hükümeti arasında yapılan ek antlaşma ile Ankara'da bir tane 3 kilovat gücünde bir televizyon stüdyosu kurulması ve 3 tane Alman televizyon uzmanının, stüdyonun kurulması ve çalıştırılması için gönderilmesi kabul edilmiştir. Böylelikle, Ankara'da TRT'ye ait televizyon deneme yayınları Federal Alman yardımıyla verilmiş bulunan eğitim merkeziyle 31 Ocak 1968'de başlatılmıştır. (28)

Televizyon yayınları kurulması gerçekleştirilen çeşitli vericiler yardımıyla, 1971 yılından itibaren

(27) Aynı, s.195.

(28) Aynı, s.195.

Türkiye düzeyine yayılma yoluna girmiştir. 1974 yılında, daha önce haftada 4 gün olan yayınlar önce 6, sonra 7 güne çıkartılmıştır. Kurulan yeni vericilerle tek kanallı TV şebekesi, daha sonra ikinci kanal olarak renkli yayın dönemine başlamıştır. Günümüzde 1. ve 2. kanal yayınları renkli olarak yapılmaktadır. Uydu yayınları ve stereo TV yayınları projeleri de yakın zamanda ülke çapında gerçekleştirilecektir.

Araştırma kapsamında alınan TRT kurumu ve basının tarihsel kuruluş gelişimlerine de yer verilmiş bu arada da alan araştırması yapılan yüksek tirajlı beş büyük gazetenin (Güneş, Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet ve Günaydın) ne tür bir gazetecilik ve habercilik anlayışlarına gerek duyulduğu açısından kısaca kuruluş tarihçelerine değinilmiştir. Çünkü yurdumuzda ve dünyada yayınlanan bütün gazeteler çeşitli siyasal akımları, gurupları desteklerler, bazıları da magazin türü çalışırlar.

Bu duruma göre habercilik anlayışları da bu çerçeveler içerisinde değişim göstermiştir.

Araştırmaya alınan ilk gazetemiz Güneş Gazetesi'dir.

GÜNEŞ- Eski Demokrat Parti'nin ileri gelenlerinin çocukları olan Ahmet Kozanoğlu ile Ömer Çavuşoğlu 19 Şubat 1982'de GÜNEŞ Gazetesini yayınlamaya başlamışlardır. Güneş Gazetesi yayına başlaması büyük bir kampanya ve masrafla kamuoyuna duyurulmuştur.

İlk etapta basın dünyasının ünlü yazar ve çizer-

leri büyük ücretlerle transfer edilmişlerdir.

Güneş yaptığı kampanyalarla gazeteciliğe demokratik bir platform oluşturulacağı izlenimi yaratmıştır.

Güneş projesi iki, üç gazetecinin biraz sermaye bularak binbir sıkıntıya katlanarak gazete çıkarılabildiği günlerin artık tarihe karıştığına çarpıcı bir anlatımdır.

Babıâli'de "Holding'ler dönemi" Güneş'le gelişmiştir. Güneş köşe yazılı ağırlıklı ve güncel haber vermek amacıyla hazırladığı birinci gazetesinde, 14 sayfa içerisinde 2 veya 1,5 sayfayı güncel haberlere ayırmaktadır.

Spor haberleri 2-2,5 sayfa yer tutmaktadır. Güneş Gazetesi kültür hizmetleri olan kitap dağıtımına ağırlık vermiş, ikramiye, araba, televizyon, video çekilişleri yaparak tiraj arttırma çabasına gitmiştir.

Güneş Gazetesi demokratik platform savını yerine getirememiştir ama Türk basınına yüksek ücretli transferle birlikte fotoroman ve bingoyu getirmiştir.

HÜRRİYET GAZETESİ- Türk basın yaşamındaki ilk büyük atılım 1 Mayıs 1948 yılında Sedat Simavi'nin kurduğu gazetenin yayınlanmasıyla başlamıştır.

Sedat Simavi daha önceleri Resimli Gazete, Meraklı Gazete, Arkadaş, Bravo ve Yedigün adında magazin dergileri, İnci, Hanım, Yeni İnci, Yıldız, Yeni Kitap, Model ve Yeni Ev Doktoru adında kadına ve aileye yönelik dergileri çıkarmış daha sonra da Hürriyet'le kendi

yayın politikasını çizmiştir.

Hürriyet'le "gazeteciliğe gerek haber anlayışı açısından, gerek biçim açısından ve gerekse içerik bakımından bir çok yenilikler getirmiştir. (29)

Simavi'nin Türk basınına getirdiği yenilikler o günlerde uzun uzun yazılan haberlere karşı kısa ve özlü haber, kısa başyazı ve büyük boyutta fotoğraf basımıdır.

Sedat Simavi, başyazıyı siyasetin boyunduruğundan kurtardı, hayata soktu, kadınlar dahi başyazı okur oldular onun sayesinde. (30).

Türk basınında profesyonel gazetecilik, pahalı haber anlayışı da Hürriyet'le birlikte gelmiştir.

Hürriyet ilk kez Londra Olimpiyatları'na foto muhabiri göndermiştir. Foto muhabirinin Londra'dan gönderdiği fotoğraflar büyük boyutlarda basılmış, böylelikle Hürriyet önemli bir tiraj patlamasını gerçekleştirmiştir.

Hürriyet izlediği magazin politikası ile, düşük eğitim düzeyindeki büyük kitleye ulaşmayı amaçlayan yayın ilkelerine borçludur. Okuma-yazma oranının düşük olduğu Türkiye'de fotoğrafa büyük yer veren Hür-

(29) Ceyhun, Ön.ver. (1984), s.24.

(30) Aynı, s.25.

riyet, çok kısa zamanda okuma alışkanlığı olmayan yeni bir kitleyi de okuyucuları arasına katmayı başarmıştır. (31)

Hürriyet bir yandan yeni bir sayfa düzenlemesi, çağdaş teknolojiyi kullanması, çok yalın bir yazı dilinin seçimi, dış politika olaylarına karşı getirdiği duyarlılık ile öte yandan da abartılmış cinayet haberleri ve aşk öyküleri ile, duygusömürüsü ile yüksek tirajlara ulaşmıştır. Lotaryacılıkta gelişmiştir.

Çok sayfalı olarak çıkan Hürriyet Gazetesi bir haber gazetesidir. Kısa haber, büyük çarpıcı fotoğraflarla yayınını sürdürmektedir.

MİLLİYET GAZETESİ- Milliyet Gazetesi, 3 Mayıs 1950 günü Türkiye'nin ilk demokratik seçim heyecanının yaşandığı günlerde yayın yaşamına başlamıştır.

Dönemin ünlü gazetecisi Ali Naci Karacan'ın kurduğu Milliyet, bir döneme adını vermiş "Servet-i Fünun" binasının iki odasında hazırlanmakta ve işe yaramaz diye bir kıyaya bırakılmış bir rotatifle basılmaktadır. Baskı tekniği zayıf olmakla birlikte, Milliyet yine de o günlerin ciddi gazetelerinin arasındaki yerini almıştır.

Milliyet bu durumuyla üç buçuk yıl yayın yaşa-

(31) Yazgülü Aldoğan, Günümüz Türk Basını, (A.Ü., S.B.F. B.Y.Y.O. Yıllık, 1977-1978), s.1

minı sürdürmüştür. 1953 yılı Milliyet için bir dönüm noktası olmuştur. Bu yıl Türkiye'nin baskı tekniği olarak çağdaş gazetesi olma yolunda karar alınmıştır. Kamuoyuna "haber gazetesi" olarak tanıtilen Milliyet sayfalarını kültür ve haber komularına ayırmaktadır. Günde 2-2,5 sayfa spor ve haber sayfalarına ayrılmaktadır.

Milliyet Gazetesi özgün ve özel habercilik yerine, bilinen haberleri çarpıcı biçimde yansıtmaktadır.

Milliyet Gazetesi'nin ilgi gören yazıları yakın zamanın önemli toplumsal ve siyasal olaylarını anlatan yazı dizileridir. (32)

CUMHURİYET GAZETESİ- Gazeteler arasında en eski olanıdır. Yunus Nadi tarafından kurulmuş, 7 Mayıs 1924 tarihinde Cumhuriyet adını almıştır.

Cumhuriyetin ve Devrimlerin savunmasını yapmak üzere yayına başlayan gazetenin adını Atatürk koymuştur. İlk sayısında Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı üstüne önemli bir demeci yer almıştır. (33)

Gazetenin ilk 5 yılı doğudaki ayaklanmanın patlak verdiği, Atatürk devrimlerinin yayıldığı döneme rastlamaktadır. Cumhuriyet Gazetesi'nin, devrimler özellikle şapka ve harf devrimleri sırasındaki hizmeti

(32) Rüyeyde Akyürek, Ön.ver, (1985), s.20.

(33) Meydan Larousse, (C: 3), s.95.

büyükür.

Cumhuriyet çıkığı günden beri halk davalarını ele almak, yarışmalar açmak, seri halinde ilaveler çıkarmakla görevini başarmaya çalışmıştır. 1929 yılında kuraklık sebebiyle yaptığı yayınlarla un vergisinin indirilmesini, istihlâk vergisinin düzenlenmesini sağlamıştır. Kubilay'ın temsil ettiği ülküyü bir anıt ile sonsuzlaştırma teşebbüsü Cumhuriyet'indir. (34)

Cumhuriyet 1983 yılında ofset tekniğine geçmiştir. Cumhuriyet Gazetesi ağırbaşlı fikir ve habercilik anlayışı çerçevesinde çalışmaktadır. (35)

GÜNAYDIN GAZETESİ- 26 Kasım 1968 tarihinde Hal-dun Simavi tarafından İstanbul'da kurulmuştur. Geniş bir reklam kampanyası sonucu Günaydın ismi ortaya çıkmıştır. (36)

Kamuoyunu uzun süre meşgul eden gazete ofset tekniğinin sağladığı güzellikler, renkli baskı ve günün önemli haberleri yerine sıradan ve merak uyandıran olayları işlemesi, okunması için az bir zamanın yeterli olması, zamanla magazin gazetesi niteliğine bürünmesi tiraj kazandırmıştır. (37)

-
- (34) Filiz Seçim, 1984 Yılı'nın Yüksek Tirajlı Gazeteleri ve Başarı Nedenleri (Es.An.Üni.Sos.Bil.Ens. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 1985, s.33-34.
 (35) Cumhuriyet Gazetesi, 7 Mayıs 1985.
 (36) Yazgülu Aldoğan, (1977-1978), s.7.
 (37) Seçim, Ön.ver., (1985), s.26.

Günaydın Gazetesi basımmızda aktüal-magazin gazete görüntüsü vermiş ve bu özelliğini kurulduğu günden beri değiştirmemiştir.

Araştırma yapılan tarihlerdeki gazetelerin, sayfa adetleri, sütun adetleri, sütun/cm. günlük olarak belirtilen şekildedir.

3 Haziran 1987 GÜNEŞ

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
14	9	4

4 Haziran 1987 GÜNEŞ

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
14	9	4

5 Haziran 1987 GÜNEŞ

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
14	9	4

6 Haziran 1987 GÜNEŞ

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
14	9	4

7 Haziran 1987 GÜNEŞ

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
14	9	4

Güneş Gazetesi Sahibi - M.Ali Yılmaz

Genel Yönetmen - Mehmet Barlas

Merkez Matbaa - İstanbul

Fiyatı - 130.-TL.

3 Haziran 1987 HÜRRIYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
18	9	4

4 Haziran 1987 HÜRRIYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
18	9	4

5 Haziran 1987 HÜRRIYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
18	9	4

6 Haziran 1987 HÜRRIYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
14	9	4

7 Haziran 1987 HÜRRIYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
18	9	4

Ofset Baskı-Sahibi - Erol Simavi

Genel Müdür-Özcan Ertuna

Matbaalar - Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Erzurum.

Fiyatı - 130.-TL.

3 Haziran 1987 MİLLİYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
16	9	4

4 Haziran 1987 MİLLİYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
14	9	4

5 Haziran 1987 MİLLİYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
14	9	4

6 Haziran 1987 MİLLİYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
14	9	4

7 Haziran 1987 MİLLİYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
16	9	4

Milliyet A.Ş. adına sahibi - Aydın Doğan

Genel Yayın Yönetmeni - Doğan Heper

Genel Yayın Koordinatörü - Altan Öymen

Fiyatı - 130.-TL.

3 Haziran 1987 CUMHURİYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
12	8	4,5

4 Haziran 1987 CUMHURİYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
16	8	4,5

5 Haziran 1987 CUMHURİYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
12	8	4,5

6 Haziran 1987 CUMHURİYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
14	8	4,5

7 Haziran 1987 CUMHURİYET

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
16	8	4,5

Sahibi Matbaacılık ve Gazetecilik Türk Anonim
Şirketi Adına - Nadir Nadi

Genel Yayın Müdürü - Hasan Cemal

Matbaa - İstanbul

Fiyatı - 150.-TL.

3 Haziran 1987 GÜNAYDIN

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
10	9	4

4 Haziran 1987 GÜNAYDIN

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
12	9	4

5 Haziran 1987 GÜNAYDIN

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
12	9	4

6 Haziran 1987 GÜNAYDIN

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
12	9	4

7 Haziran 1987 GÜNAYDIN

<u>Sayfa Adedi</u>	<u>Sütun Adedi</u>	<u>Sütun/cm.</u>
12	9	4

Günaydın Web-Ofset Sahibi Web Holding A.Ş.

Genel Yayın Yönetmeni - Rahmi Turan

Genel Müdür - Kemal Ilıcak

Matbaa - İstanbul, Ankara, İzmir

Fiyatı - 130.-TL.

Kısa tarihçeleri, sayfa adetleri belirtilen gazetelerin günlük olarak sayfa ölçüleri de hesaplanmış-

tır. Hesaplama sonucunda gazetelerin toplam alanları bulunmuştur. Bunun araştırmadaki gereği haberlerin yüksek tirajlı gazetelerdeki dağılımlarının bir sayfada veya toplam gazete içerisinde kapladığı alanın hesaplanmasına yardımcı olmasıdır.

3 Haziran 1987 BASIN

GÜNEŞ

$$37 \times 52 = 1924 \text{ cm}^2$$

$$1924 \times 14 = 26936 \text{ cm}^2$$

HÜRRIYET

$$37 \times 52 = 1924 \text{ cm}^2$$

$$1924 \times 18 = 34632 \text{ cm}^2$$

MİLLİYET

$$38 \times 53 = 2014 \text{ cm}^2$$

$$2014 \times 16 = 32224 \text{ cm}^2$$

CUMHURİYET

$$38 \times 53 = 2014 \text{ cm}^2$$

$$2014 \times 12 = 24168 \text{ cm}^2$$

GÜNAYDIN

$$38 \times 53 = 2014 \text{ cm}^2$$

$$2014 \times 12 = 24168 \text{ cm}^2$$

4 Haziran 1987 BASIN

GÜNEŞ

$$37 \times 54 = 1998 \text{ cm}^2$$

$$1998 \times 14 = 27832 \text{ cm}^2$$

HÜRRIYET

$$38 \times 53 = 2014 \text{ cm}^2$$

$$2014 \times 18 = 36252 \text{ cm}^2$$

MİLLİYET

$$38 \times 53 = 2014 \text{ cm}^2$$

$$2014 \times 14 = 28196 \text{ cm}^2$$

CUMHURİYET

$$38 \times 53 = 2014 \text{ cm}^2$$

$$2014 \times 16 = 32224 \text{ cm}^2$$

GÜNAYDIN

$$38 \times 53 = 2014 \text{ cm}^2$$

$$2014 \times 12 = 24168 \text{ cm}^2$$

5 Haziran 1987 BASINGÜNEŞ

37x54=1998 cm²
1998x14=27832 cm²

CUMHURİYET

38x53=2014
2014x12=24168 cm²

HÜRRIYET

38x53=2014 cm²
2014x18=36252 cm²

GÜNAYDIN

38x52=2014
2014x12=24168 cm²

MİLLİYET

38x53=2014 cm²
2014x14=28196cm²

6 Haziran 1987 BASINGÜNEŞ

37x54=1998 cm²
1998x14=27832 cm²

CUMHURİYET

38x53=2014 cm²
2014x14=28196 cm²

HÜRRIYET

38x53=2014 cm²
2014x14=28196 cm²

GÜNAYDIN

38x53=2014 cm²
2014x12=24168 cm²

MİLLİYET

38x53=2014 cm²
2014x14=28196cm²

7 Haziran 1987 BASINGÜNEŞ

37x54=1998 cm²
1998x14=27832 cm²

CUMHURİYET

38x53=2014 cm²
2014x16=32224 cm²

HÜRRIYET

38x53=2014 cm²
2014x18=36252 cm²

GÜNAYDIN

38x53=2014 cm²
2014x12=24168 cm²

MİLLİYET

38x53=2014 cm²
2014x16=32224cm²

TELEVİZYON HABERLERİ

TV programları içerisinde kamuoyu için önemli bir yer tutan haberler, hazırlanış ve sunuş açısından bir çok sorunlar taşırlar.

Hemen hemen her ülkede televizyon, radyodan sonra başlamıştır. Her televizyon, yayına geçerken önce radyo kurumuna bağlanmış ve oradan televizyon için yetişkin bir kadro bulmuştur. İlk zamanlarda, bu kadrodan yararlanma kaçınılmaz olmuştur. Ne var ki, radyonun yetişkin elemanlarının hiç değilse bir bölümü, televizyona geldiklerinde radyoda edindikleri alışkanlıkları da getirmişlerdir. Bu durumlarda başlangıçta programların bir televizyon programı yerine "resimli radyo programı" olması kaçınılmaz olmuştur. (38)

Televizyonun kısa sürede kendi kadrosunu oluşturmaması, öte yandan radyodan gelenlerin televizyon tekniğini edinmeleri ile belki bu sorunlar önemli ölçüde giderilebilmişlerdir ama bu da uzun bir zaman çerçevesi getirmiştir.

Haberlerde ilk aranan özellikler, "çabukluk ve doğruluktur." Buna karşılık televizyon, haber programlarını önceden saptamaktadır. Belli bir programı, belli bir zamana yetiştirmek kaygısı bazen görüntüden fedakar-

(38) Erman Şener, Televizyon, Video (İmge Yayıncılık, 1984), s.40.

lığı gerektirebilir. Bazen önemli bir olayın filmi çekilemez. Ya da çekilmiş bir filmin yıkama, kurgu, basım gibi işlemleri dolayısıyla haberler yayın saatine yetiştirilemez.

Bu tür zorunlu durumlarda, görüntüden fedakarlık zorunlu olur. Ancak bu zorunluluk, çelişik bir durumu da beraberinde getirir. Televizyon, öncelikle görüntüye dayalıdır. Öte yandan "haberler"de, doğruluk ve çabukluk aranır. Bu gibi durumlarda çabukluğun sağlanması için, "Televizyonun görüntüye dayalı olması gereği, geri planda bırakılabilir. Ancak bunun mümkün olan en az oranda olması, televizyon haberlerinde sözün, görüntülere egemen olmaması gerekir.

Bunun en önemli nedeni de yine haberciliğin temel öğelerinden biriyle ilgilidir. "Görmek" inanmakla yakından ilgilidir. Kişi gördüğüne daha kolay, daha çabuk inanır. Tamamen psikolojik olan bu gerçeğin yanı sıra, "görüntü" televizyonun basına karşı en önemli avantajıdır. Görüntüsüz bir haberde televizyon bu önemli avantajlarını kullanamıyor demektir.

Televizyon haber programlarında olaylar başlıca şu beş yoldan biriyle sunulur. (39)

- a) Stüdyoda spikerin konuşmasıyla
- b) Olayın geçtiği yerde çekilen ve yayına yetiş-

tirilen filmlerle (Bazı durumlarda önceden çekilmiş ve arşivde bulunan filmlerden de yararlanma olanağı vardır.)

c) Naklen yayın olarak.

d) Video bantla.

e) Stüdyoda "cansızların" kullanılmasıyla fotoğraflar, grafikler, haritalar olabilir.

Haber programları için, en küçük birimde; bir muhabir, bir kameraman, bir sesçi olmak üzere en az üç kişi görev yapar. (Bazen bunlara bir ışıkçı da eklenir.)

Uygulamada görüntülü haberlerin en çok bu üçlü takım tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Video bant ise film yıkama, yeniden basma gibi bazı işlemler gerektirmediğinden çabukluk açısından önemli yararlar sağlar. ENG kameralarda teknik işlemleri en aza indirdikleri için haber filmlerinde önem taşırlar.

Basında olsun, televizyonda olsun haberde öncelikle çabukluk ve doğruluk arandığını belirtmiştik. Bunlar sadece temel öğelerdir. Yani televizyonun da haberleri çabuk ve doğru vermesi gerekir ama sadece bunlar; yeterli olmaz bunun yanısıra, televizyonda haberlerin;

a) Sade, kısa cümlelerden oluşan bir dille verilmesi gerekir. Çünkü bir haber ekranda belirli bir süre yer alacaktır. İzleyici daha önce izlediği haberin az ya da çok etkisi altındadır. Bu haberde herhangi bir şeyi kaçırmaz, yeterince anlayamazsa (gazetede olduğu gibi) tekrar etme olanağı yoktur. Öyleyse ha-

berin dili, kendinden önce gelen ve sonra gelecek iki haber arasında yer alan kısacık süre içerisinde o haberi en anlaşılır, en sade ve en öz biçimde vermeye yönelik olmalıdır.

b) Televizyon farklı yaşlarda, farklı eğilimlerde, farklı eğitim düzeyinde çok sayıda kişiye, aynı anda ve aynı araçla seslenir. Haberlerin hazırlanışında bu gerçeğin umutulmaması, yayınlanan haberlerin izleyicilerin hiç değilse bir bölümünün ilgilendiği konulardan seçilmesi gerekir.

c) Haber seçimi de bir sorun yaratır. Hergün bir çok olay meydana gelmektedir. Buna karşılık haberler için ayrılan süre bellidir. Öyleyse bir çok olay içinden o sürede yer alabilecek haberlerin seçimi gerekir. Öte yandan, görüntü ögesinin işin içine girmesi, haber sayısını azaltır. (Radyoda 10 dakikada 1200 sözcük söylenebilir. Aynı sürede televizyonda söylenebilecek sözcük ise bunun yaklaşık 2/5'dir.)

Televizyon haberlerinde film, fotoğraf, dia, grafik gibi görüntüsel malzeme daha fazla kullanılmalıdır. Haber metinleri görüntü ögesi iyice belirlenmeden yazılmamalıdır.

d) Bir haber takvimi tutulmalıdır.

e) Film kameramanlarına ne yapacakları daha önce ayrıntılı olarak anlatılmalıdır. (40)

Televizyon Haberciliğinde Kaynak

a) Kaynağın Önemi:

Yazılı basında olduğu gibi sözlü ve görüntülü basında da kaynağın önemi yadsınamaz. Sözlü ve görüntülü basında kaynağın çok daha önemli olduğu söylenebilir.

Nitekim anayasamızda 359 sayılı TRT yasasında buna ilişkin hükümler vardır.

Örneğin Anayasamız, 121'inci maddede her türlü radyo ve televizyon yayınlarının "tarafsızlık" esaslarına göre yapılacağını belirtmiştir. Yani TRT haber kaynaklarına karşı tarafsızlığını koruyacaktır.

359 sayılı TRT yasası ise yayın esaslarını belirleyen ikinci maddesinde şu hükme yer verir; "Anayasaya aykırı olmayan karşıt görüşleri içine alacak şekilde hazırlamak kaynaklarını belirtmek gereğindedir."

Görülüyor ki, TRT'de haber olarak yayınlanacak her türlü demeç, görüş, bildiri, öncelikle anayasanın temel felsefesine aykırı olmayacak şekilde yayınlamalıdır. Bir başka deyişle Anayasa dışı kalan görüş ve düşüncelerle, eylemlere TRT bültenlerine yer verilmeyecektir.

Bunun dışında kalan komulardaki haberlerde ise kaynak kesinlikle belirtilecektir.

Yalnız, TRT yasasında yine 2. maddede öngörülen bir hususa göre kaynak belirtilmeden yayın yapılabilmektedir. Örneğin 18.maddeye göre kurum, devletin dış ilişkileri ile ilgili yayınlarda, Dışişleri

Bakanlığınca uygun görülecek zamanlarda, TRT kurumunu bildirilecek esasları ve Bakanlığın yorumlarda kaynak belirtilip, belirtilmeyeceği konusundaki görüşünü göz-önünde tutar.

Bu tür yorumların, TRT'de 20 Temmuz 1974 Kıbrıs Barış Harekatından önce yapıldığı anımsanabilir. (41)

TRT'nin haber kaynakları

- 1) Merkezdeki haber şubeleri
- 2) Bölge büroları
- 3) İl ve ilçe muhabirleri
- 4) Dinleme servisi
- 5) Yerli ve yabancı ajanslardır.

b) Haberlerin Seçilmesi

Haber merkezine örneğin merkez haber ünitelerinden, bölge bürolarından, il ve ilçe muhabirlerinden, yurt dışı büro ve muhabirlerinden, dinleme servisinden, yerli ve yabancı ajanslardan gelen haberlerin koordinasyon bölümüne geldiğini, buradan ilgili servislere gönderildiğini belirtmiştik. İlgili servislerden gelen haberlerin ilk durağı Redaksiyon Müdürlüğüdür.

Gelen haberlerin değerlendirilmesi, TRT yayın ilkelerine göre, TRT haber merkezine özgü bir dil ve yöntemle yeniden yazılması bu şubede yapılır. TRT ha-

(41) Dinç, Öh.veri, (1975), s.45.

berlerinde dil ve Üslup birliğini bu Őube sağlamaya ęalıŐır. Bu nedenle bütün haberler bu Őubenin elinden geğer.

Bu Şubede, haberler üzerinde küçük düzeltmeler yapılabil-diği gibi, yeniden yazıldığı da olur.

Muhabir ve bürolar, haberleri ęeŐitli ayrıntı-larıyla vermek için haberlerini uzunca geğerler. Re-daksiyon Müdürlüğü bu uzun haberlerin asıl kiŐiliđini, özünü daha rahatlıkla kavrayabilir.

Haberin bülten uzunluğu için uygun Şekilde ye-niden yazılması için yardımcı bir nitelik olur.

Haberi uzunca geğmenin bazı sakıncaları da ola-bilir. Örneğin önemli bir haberin, yayın zamanına ęok az bir süre kala uzunca geğilmesi redaksiyon Őubesini güç duruma sokabilir. Haberi yeniden yazmak için pek zaman yoktur ve ancak haber üzerinde kısaltma yapmak zorunluğu doğabilir. Böyle bir durumsa bazen haberin sağlıklı verilmesini tehlikeye sokabilir. Çünkü ace-leye, telaŐla haberin bir ögesi metinden ıkarılabi-ler ve haber anlamsızlaŐır. Belki bu durumda yapıla-cak iş haberi bir başka bültene saklamaktır.

Redaksiyon Şubesinden çıkan onaylı haberler daktilo servisine verilir, kopyalı çıkan haberler sü-ratle spikerlere ulaŐtırılır. Haber metinleriyle bir-likte kurgulanan görüntülerde yayın için hazırlanmıŐ olarak yayına girerler.

GAZETE HABERLERİ

Gazete; belirli bir okuyucu yığınınına belirli aralıklarla ve sürekli olarak taze haberleri basılı olarak sunan bir basım ürünüdür.

Bu tanıma göre gazetenin üç temel ilkesi vardır:

- 1) Belirli bir okuyucuya sahip olmak,
- 2) Okuyucularına taze haberleri basılı biçimde vermek,

3) Bu haberleri belli aralıklarla, aksatmadan ve sürekli olarak vermek.

"Haber ve bilgi vermek, eğitmek ve ayalamak" başlıca görevleri arasında olan ve durmadan gelişen gazete dünyanın her yerinde sabah, öğle, akşam ya da gece satışa sunulan ve okurlarına haber ulaştıran basılı bir yapraktır. Gazeteler "İnsan davranış ve düşüncelerini doğrudan yansıtan kitle haberleşme araçlarıdır."

Gazetede Haber Nedir?

Haberin türü ve tanımı yapılmıştır.

- 1) Haber "dünün" olayıdır.
- 2) Haber, toplumda çok kişiyi ilgilendiren bir olay ya da bir düşündür.
- 3) Haber, biraz önce bilmediğimiz bir durumdur.
- 4) Haber yayın müdürlerinin haber dedikleri ve gazeteye koydukları olaylardır.

Haberin 4 ana ölçütü vardır.

- 1) Haber doğru olacaktır.
- 2) Haber anlatımlı olacaktır.
- 3) Haber ilgi çekici olacaktır.

4) Haber taze olacaktır.

Okuyucuların değer yargıları, eğitimleri, çevreleri, yetişme biçimleri, özetle kişilikleri ayrımlı olduğundan haberle ilgilenme kavramları da değişiktir. Bu nedenle bazı okurları ağırlığı olan sosyal, ekonomik ve siyasal içerikli haberler ilgilendirirken, bazılarını da polis, cinayet, sinema, spor gibi haberler ilgilendirecektir.

Bazıları gazete ve gazeteciliği genellikle kötü haber veren bir kaynak olarak eleştirirler. Bu kanıda olanların bir ölçüde hakları olsa bile olaylar daha çok tatsız haberler halinde geliyorsa bunda gerçek gazete ve gazetecinin bir işlevi yoktur. Yanlız bazı gazete ve gazetecilerin haberleri abartarak ele alıp işlemelerinin bazılarının da körükleyici, kıskırtıcı haber üretmeleri onaylanacak bir davranış değildir. Günümüzde haber kavramı olağanüstü geniş bir kapsam kazanmıştır. Bundan 25-30 yıl öncesine kadar gazete haberlerinin büyük bir bölümü siyasal çevrelerden, polisten, devlet dairelerinden ve yargı organlarından sağlanırdı. Sanki haber yalnız o çevrelerin tekeli altında gibiydi. Bugün ise bu haber kaynaklarının yanı sıra; sanayi, ticaret, maliye, para ve banka çevreleri, sosyal güvenlik ve sosyal dayanışma kurumları, iş ve işçi konuları, eğitim, sağlık, yerleşim, çevre sorunları, türlü endüstri dalları, radyo ve televizyon programları, vatandaşlık konuları, sinema, tiyatro, olay ve eleştirileri, ayrıntı-

lı sanat devinimleri, konser, opera, bale, sergiler, gösteriler haberleri ve eleştirileri, kadın, çocuk, gençlik sorunları, bilgisayar uygulamaları, sporun her dalı hep birer büyük haber kaynağını oluşturmuşlardır.

Bir ülke insanının düşün dokusunu en güzel yansıtan ayna o ülkenin kitle haberleşme araçlarıdır. İnsan doğal olarak önce kişisel sorunlarıyla ilgilidir. Bir yandan içinde yaşadığı olaylar konusunda bilgi sahibi olmak ister, diğer yandan bu bilgileri kendi tinsel yapısına göre sunan kaynakları arar. Ayrıca bu kaynaklar kendi çevresi ile ne denli çok ilgili ise o kişi de o haberle o denli ilgilidir. Bu nedenle son yıllarda büyük gazeteler merkezi yapıdan uzaklaşmışlar, yerel örgütler kurmuşlardır. Bundan amaç okuyucuya yakın olan haberi geniş ve gerçek olarak onun ayağına giderek vermektir. (42)

Gazetelere Göre Haberlerin Seçilmesi

Yurdumuzda ve dünya basınında ulusal ajanslardan veya uluslararası ajanslardan gelen haberler her gazetesinin idari yapısı içinde ayrı ayrı değerlendirilir. Haberlerin değerlendirilmesi ve seçilmeleri gazetelerin siyasi doktrinlerine ve yapı tarzlarına göre değişir. Örneğin Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan bir haber GÜ-

(42) Şevket Evliyagil, Gazete Yayınlama Yöntemleri, (A.Ü. S.B.F., B.Y.Y.O. Ankara, 1981), s.21.

nyaydın gazetesinde yer almaz veya alsa da az bir alan kaplar. Cumhuriyet gazetesi siyasi fikirleri ağır basan ciddi bir haber gazetesidir. Günaydın gazetesi ise magazin ve aktüalite gazetesi konumundadır. Bol resimli ve çarpıcı başlıklar Günaydın'da yer almasına rağmen Cumhuriyet gazetesinde ciddi ve yerinde uygulamalı gazetecilik anlayışı vardır. Haberlerin seçilmeleri yazı işleri ve redaksiyon müdürlerinin yönetimindedir. Günlük olaylar yığını içerisinde ustaca kişileri etkileyecek haberleri seçmek önemlidir. Gazetelerin klişeleşmiş sayfa düzenleri vardır. Bu düzenlemeye göre gerekli sayfalar için haberler seçilir, yazılır, fotoğraflanır, dizgiye verilirler. Bazı haberlerde daha sonra yayınlanmak üzere tarihlenir, numaralanır, konularına göre arşivlenirler. (43) Gazetecilik mesleğinde çalışanlar hiç bir zaman haberleri sınıflamazlar, onlar için önemli olan o gün baş sayfada birinci sırada yer alacak haber veya radyo televizyon bülteninde ilk olarak verilecektir.

Yapılanlar kendilerine göre haberlerin yerini belirlemedir. (44)

(43) Pierre Denoyer, Modern Basın (Çev: Adnan Cemgil, Yükselen Matbaası, 1963), s.6.

(44) Tokgöz, (1987), s.59.

BÖLÜM III

TELEVİZYON VE GAZETE HABERLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Televizyonda Yayınlanan Haberlerin
Gazetelerde Ne Oranda Yayınlandığı?

2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 saat 20.30 haberle-
rinin 3-7 Haziran 1987 tarihli gazetelerdeki dağılımla-
rı (Tablo: 1)

Bilindiği gibi televizyon elektronik sürati nede-
niyle dünya üzerinde verilen haberleri gazete gibi meka-
nik imkanlara bağlı araçlardan daha önce yayınlama özel-
liğine sahiptir. Nitekim, bu çalışmada bir gündettele-
vizyonda yayınlanan haberlerin aynı gün gazetelerinde
yer almadığı, ertesi gün yazılı basın şartlarına bağlı
olarak yayınlandığı gözlenmiştir. Bu nedenle yöntemde de
belirtildiği gibi, televizyonda izlenen haberlerin erte-
si günlük gazetelerde nasıl ve ne oranda çıktığı ince-
lenmiştir. Böylece 2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 saat 20.30
haberlerinin 3-7 Haziran 1987 tarihli gazetelerdeki dağı-
lımlarını şöyle değerlendirilebilir.

2 Haziran TRT - TV 1 saat 20.30 haber bülteninde
yayınlanan 23 haberdan, 3 Haziran 1987 tarihli basında
çıkan haberlerin dağılımı Tablo: 1'de gösterilmiştir.
Buna göre televizyonun 23 haberinden 8'i Güneş, 8'i
Hürriyet, 4'ü Milliyet, 8'i Cumhuriyet, 6'sı Günaydın
Gazetesi'nde yayınlanmıştır.

Tablo 1
2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 Haberlerinin
3-7 Haziran 1987 Gazetelerdeki Dağılımları

TARİH	TELEVİZ- YON	TARİH	GÜNEŞ	HÜRRIYET	MİLLİYET	CUMHURİYET	GÜNAYDIN
2 Haziran 1987	23	3 Haziran 1987	8	8	4	8	6
3 Haziran 1987	15	4 Haziran 1987	10	9	7	10	4
4 Haziran 1987	17	5 Haziran 1987	5	6	5	7	2
5 Haziran 1987	19	6 Haziran 1987	13	9	7	13	4
6 Haziran 1987	13	7 Haziran 1987	7	6	3	4	3
TOPLAM	87		43	38	26	42	19

3 Haziran 1987 TRT - TV 1 saat 20.30 haber bülteninde yayınlanan 15 haberin paralelinde 4 Haziran 1987 tarihli basında haberlerin dağılımı şöyledir.

TV 1 - 15 haberine karşılık Güneş Gazetesi'nde 10, Hürriyet Gazetesi'nde 9, Milliyet Gazetesi'nde 7, Cumhuriyet Gazetesi'nde 10, Günaydın Gazetesi'nde 4 haber yayınlanmıştır.

4 Haziran 1987 TRT-TV 1 saat 20.30 haber bültenlerinde yayınlanan 17 haberin paralelinde 5 Haziran 1987 tarihli basında haberlerin dağılımı şöyledir. (Bkz. Tablo 1) TV 1 - 17 habere karşılık Güneş Gazetesi'nde 5, Hürriyet Gazetesi'nde 6, Milliyet Gazetesi'nde 5, Cumhuriyet Gazetesi'nde 7, Günaydın Gazetesi'nde 2 haber yayınlanmıştır.

5 Haziran 1987 TRT - TV 1 saat 20.30 haber bültenlerinde yayınlanan 19 haberin paralelinde 6 Haziran 1987 tarihli basında haberlerin dağılımı şöyledir.

TV 1 - 19 habere karşılık Güneş Gazetesi'nde 13, Hürriyet Gazetesi'nde 9, Milliyet Gazetesi'nde 7, Cumhuriyet Gazetesi'nde 13, Günaydın Gazetesi'nde 4 haber yayınlanmıştır.

6 Haziran 1987 TRT - TV 1 saat 20.30 haber bülteninde yayınlanan 13 haberin paralelinde 7 Haziran 1987 tarihli basında haberlerin dağılımı şöyledir.

TV 1 - 13 habere karşılık Güneş Gazetesi'nde 7, Hürriyet Gazetesi'nde 6, Milliyet Gazetesi'nde 3, Cumhuriyet Gazetesi'nde 4, Günaydın Gazetesi'nde 3 haber yayınlanmıştır. Burada söz konusu olan dağılımlar

TV 1 - 20.30 haberlerinin bir sonraki günlük basındaki dağılımlarıdır.

2-6 Haziran TRT - TV 1 20.30 haberlerinde 87 haber yayınlanmasına karşın 3-7 Haziran 1987 tarihli basındaki dağılımları Güneş Gazetesi'nde 43 haber, Hürriyet Gazetesi'nde 38 haber, Milliyet Gazetesi'nde 26 haber, Cumhuriyet Gazetesi'nde 42 haber, Günaydın Gazetesi'nde ise 19 haber yayınlanmıştır. (Bkz. Tablo: 1). Habercilik anlayışı çerçevesinde televizyon haberlerini yayınlayan gazetelerden 43 haber ile birinci sırada Güneş, 42 haber ile ikinci sırada Cumhuriyet, 38 haber ile üçüncü sırada Hürriyet, 26 haber ile dördüncü sırada Milliyet, 19 haber ile beşinci sırada Günaydın gazetesi olduğu görülmüştür.

Basın televizyonun verdiği haberlere gazete dağılımlarında görüldüğü gibi fazla önem vermemiştir.

Bilindiği gibi televizyon özellikle Türkiye'de bir devlet kurumu olduğu için yayın politikası bakımından özel kurumlar halinde çalışan gazetelerden farklıdır. Bu nedenle gazetelerde yer alan yöresel ve aktüel olaylar televizyon için çok genel ve ayrıntı durumuna düşmektedir. Buna karşın, gazeteler özel kurumlar olarak daha özgün politik ve kültürel tavırlara sahiptir. Üstelik magazin anlayışı da bu politik ve kültürel tavır içinde yönelmektedir. Bu durumda televizyon için haber olan olayların bazı gazetelerde önemsenmemesi veya basın için çekici sayılan aktüalite haberlerinin televizyonda yer almaması yukarıdaki fikirlere bağlı ola-

rak açıklanabilir.

Televizyon haberlerine verilen önem gazetelerin siyasi politikalarına ve türlerine göre de değişim göstermiştir. İç ve dış siyasi haberlere önem veren gazetelerle, magazin basınının haber değerlendirmeleri bakış açıları değişiktir.

(Haberlere ilişkin konu, içerik ve niteliklerin görülebilmesi için televizyon haber metinleri Ek'e konmuştur. 2 Haziran 1987 TRT - TV 1 haber bültenleri için Bkz. Ek-B, sayfa:95)

Televizyon ve Gazete Haberlerinin
Konularına Göre Yayınlanma Durumu

2-6 Haziran 1987 tarihleri arasında TRT - TV 1 20.30 haberlerinde toplam 87 haber yayınlanmıştır. Ancak haber sayısının günlere göre dağılımları farklıdır. 2 Haziran'da 23 haber yayınlanırken, 3 Haziran'da 15, 4 Haziran'da 17, 5 Haziran'da 19 ve 6 Haziran'da 13 haber yayınlanmıştır. (Bkz. Tablo:1)

Yayınlanan haber türleride günlere göre değişiklik göstermiştir. Haber dağılımlarında iç ve dış siyasi haberlere daha fazla yer ayrılmıştır. 5 günlük süre içerisinde iç siyasi 24, dış siyasi 23, iç sosyal 14, iç ekonomik 12, dış sosyal ve dış ekonomik 5, iç aktüel magazin 3, dış aktüel magazin 1 haber yer almıştır. (Bkz. Tablo:2)

TV haberlerinin dağılımında iç haberlere daha fazla yer ayrılmıştır. İç ve dış aktüel magazin haberler az yer tutmaktadır.

Haber sayısının en çok olduğu 2 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 haberlerinin dağılımı şöyledir. İç haberlerde; iç siyasi 5, sosyal 1, ekonomik 3, aktüel magazin 2, dış haberlerde; dış siyasi 6, sosyal 3, ekonomik 2, aktüel magazin 1 haber yer alırken, haber dağılımlarının az olduğu 6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 haberlerinde ise iç haberlerde siyasi 2, sosyal 5 habere yer verilmiş, ekonomik ve aktüel magazin herhangi bir habere yer verilmemiştir. Dış haberlerde ise siyasi

Tablo 2

2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 Haberlerinin
3-7 Haziran 1987 Günü Gazetelerinde Konulara Göre Dağılımları

TARİH	TV						TARİH	GÜNEŞ						HÜRRIYET						MİLLİYET						CUMHURİYET						GÜNAYDIN														
	İÇ			DIŞ				İÇ			DIŞ			İÇ			DIŞ			İÇ			DIŞ			İÇ			DIŞ			İÇ			DIŞ											
	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek	S	İ	Ek				
2 HAZ.	5	1	3	2	6	3	2	1	3	HAZİRAN	2	-	2	-	2	1	1	-	2	-	1	-	3	2	--	1	-	1	-	2	--	-	2	-	1	-	3	2	--	3	-	1	-	1	1	--
3 HAZ.	7	1	4	-	3	-	-	4	HAZİRAN	5	1	2	-	2	-	-	3	1	2	-	3	-	-	3	1	1	-	2	-	-	-	5	-	3	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-		
4 HAZ.	4	5	1	1	5	1	-	5	HAZİRAN	3	1	-	-	1	-	-	3	2	-	-	1	-	-	2	1	-	-	2	-	-	3	1	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-			
5 HAZ.	6	2	4	-	5	-	2	6	HAZİRAN	5	1	3	-	3	-	1	4	1	2	-	2	-	-	3	-	-	4	-	-	6	1	1	-	5	-	-	3	-	1	-	-	-				
6 HAZ.	2	5	-	-	4	1	1	7	HAZİRAN	2	2	-	-	2	-	1	2	1	-	-	3	-	-	2	-	-	1	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	1	-	-	-	
TOPLAM	24	14	12	3	23	5	1	17		5	7	-	10	1	3	-	14	5	5	-	12	2	-	-	11	2	2	-	11	-	-	18	2	5	-	15	2	-	-	14	-	2	-	2	1	-

4, sosyal 1, ekonomik 1 haber vardır. Aktüel-magazin haber yoktur.

Basında Yer Alan Haberler

GÜNEŞ Gazetesi - TV 1'de yayınlanan haberlere Güneş Gazetesi'nde pek rastlanmamaktadır. Ancak yine de TV'de olduğu gibi iç ve dış siyasi haberlere ağırlık daha fazladır. Yapılan araştırmada 2 Haziran 1987 TRT TV 1 - 20.30 haberlerinde yayınlanan 5 iç siyasi haberin 2 tanesi, 6 dış siyasi haberin de 2 tanesi Güneş Gazetesi'nde yayınlanmıştır. (Bkz.: Tablo-2)

5 günlük süre içerisinde TV'de yayınlanan 87 haberin sadece 43 tanesi Güneş Gazetesi'nde yayınlanmıştır. Geriye kalan 44 haber gazetede yer almamıştır.

HÜRRIYET Gazetesi - TV 1'de yayınlanan haberlere Hürriyet Gazetesi'nde de az rastlanılmıştır. TV haberlerinde olduğu gibi iç ve dış siyasi haberlere ağırlık verilmiştir. Yapılan araştırmada 2 Haziran'da TV'de yayınlanan 5 iç siyasi haberin 2 tanesi iç siyasi, 6 dış siyasi haberin 3 tanesi de dış siyasi haber olarak yayınlanmıştır. (Bkz.: Tablo-2)

5 günlük süre içerisinde TV'de yayınlanan 87 haberin sadece 38 tanesi Hürriyet Gazetesi'nde yayınlanmıştır. Geriye kalan 49 haber yayınlanmamıştır.

MİLLİYET Gazetesi - TV'de yayınlanan haberlere Milliyet Gazetesi'ndeki dağılımlarını incelediğimizde iç ve dış siyasi haberlere ağırlık verildiğini gör-

mekteyiz. 2 Haziran'da TV'de yayınlanan 5 iç siyasi haberin 1 tanesi iç siyasi, 6 dış siyasi haberinde 2 tanesi dış siyasi haber olarak yayınlanmıştır. (Bkz.: Tablo:2)

5 günlük süre içerisinde TV'de yayınlanan 87 haberin sadece 26 tanesi Milliyet Gazetesi'nde yer almıştır. Geriye kalan 61 haber yayınlanmamıştır.

CUMHURİYET Gazetesi- TV'de yayınlanan haberlerin Cumhuriyet Gazetesi'ndeki dağılımlarını incelediğimizde iç ve dış siyasi haberlere ağırlık verildiğini görmekteyiz. 2 Haziran'da TV'de yayınlanan 5 iç siyasi haberin 2 tanesi iç siyasi, 6 dış siyasi haberin 3 tanesi de dış siyasi haber olarak yayınlanmıştır. 5 günlük süre içerisinde TV'de yayınlanan 87 haberin sadece 42 tanesi Cumhuriyet Gazetesi'nde yer almıştır. Geriye kalan 45 haber yayınlanmamıştır. Cumhuriyet Gazetesi, Güneş Gazetesi'nden sonra 2. sırada TV haberlerini yayınlayan gazete konumundadır.

GÜNAYDIN Gazetesi - TV'de yayınlanan haberlerin Günaydın Gazetesi'ndeki dağılımlarını incelediğimizde TV'de yayınlanan 5 iç siyasi haberin 3 tanesi iç siyasi, 6 dış siyasi haberin, 1 tanesi de dış siyasi haber olarak yayınlanmıştır. Günaydın Gazetesi'nde 5 günlük süre içerisinde iç siyasi haberlere ağırlık verildiği görülmüştür. Günaydın Gazetesi TV haberlerini en az yayınlayan gazete konumundadır. TV'de yayınlanan 87 haberin 19 tanesi yayınlanmış, 68 haber yayınlanmamıştır. Günaydın aktüalite-magazin türü gazetecilik anlayışı

olduğundan dolayı TV haberciliğiyle uygulama farklılıkları görülmektedir.

Televizyon ve Gazetede Yayınlanan Haberlerin Biçimsel Özellikleri

a) Televizyonda yayınlanan Haberlerin Toplam Süre İçindeki Durumu

TRT-TV 1 20.30 haberlerinin 2-6 Haziran 1987 tarihleri arasındaki toplam yayın süresi 130' 12" dir. Günlük haber sürelerinde o günün bültendeki haber sayılarına göre değiştiği görülmektedir. 2 Haziran'da 32' tutan haberler 3 Haziran'da 23'27", 4 Haziran'da 26'53", 5 Haziran'da 30'78", 6 Haziran'da 17'04" tutmuştur.

Buna göre en uzun süren haber bülteni süreleri 2 Haziran, 4 Haziran, 5 Haziran 20.30 haberleridir. En kısa süren haber bültenide 6 Haziran akşamı yayınlanmıştır. (Bkz.: Tablo-3)

Yayınlanan haberlerin toplam haber süreleri içinde de haber çeşitlerinin aldığı payların farkları görülmüştür. Sıralama yaparsak, iç siyasi haber, dış siyasi haber, iç ekonomik haber, iç sosyal haberler ağırlıktadır. Geride kalan haberlerin payları ise pek önemli yer tutmamaktadır.

Buna göre TRT-TV 1 20.30 haberlerinde ilk sırayı iç ve dış siyasi haberlerin aldığı görülmektedir. 5 günlük toplam haber süresi içerisinde iç ve dış siyasi haberler %57,49'luk yer işgal etmişlerdir. Yani toplam

			METİN	GÖRÜNTÜ	
İÇ		2 HAZİRAN 7:26"	7:26"	4:30"	2 HAZİRAN
	SİYASİ				
	EKONOMİK	7:60"	7:16"	7:60"	
	SOSYAL	0:50"	0:50"	0:47"	
	AKTÜEL-MAGAZİN	2:07"	2:07"	1:49"	
DIŞ					2 HAZİRAN
	SİYASİ	9:35"	9:35"	5:28"	
	EKONOMİK	2:34"	2:34"	2:16"	
	SOSYAL	2:43"	2:38"	2:43"	
	AKTÜEL-MAGAZİN Top.32	0:45"	0:45"	0:40"	
İÇ		3 HAZİRAN 8:53"	7:31"	8:53"	3 HAZİRAN
	SİYASİ				
	EKONOMİK	9:33"	9:05"	9:33"	
	SOSYAL	1:39"	1:39"	1:39"	
	AKTÜEL-MAGAZİN	—	—	—	
DIŞ					3 HAZİRAN
	SİYASİ	4:12"	4:12"	2:23"	
	EKONOMİK	—	—	—	
	SOSYAL	—	—	—	
	AKTÜEL-MAGAZİN Toplam 23.37	—	—	—	
İÇ		4 HAZİRAN 8:06"	8:06"	7:85"	4 HAZİRAN
	SİYASİ				
	EKONOMİK	1:18"	1:18"	1:13"	
	SOSYAL	11:18"	11:18"	11:06"	
	AKTÜEL-MAGAZİN	1:08"	0:59"	1:08"	
DIŞ					4 HAZİRAN
	SİYASİ	5:03"	3:19"	5:03"	
	EKONOMİK	—	—	—	
	SOSYAL	—	—	—	
	AKTÜEL-MAGAZİN Top. 26:53"	—	—	—	

		METİN	GÖRÜNTÜ		
İÇ		5 HAZİRAN 9:10"	9:10"	8:56"	5 HAZİRAN
	SİYASİ	5:66"	5:66"	5:45"	
	EKONOMİK	3:11"	3:11"	2:54"	
	SOSYAL	—	—	—	
DİŞ	AKTÜEL-MAGAZİN	8:85"	8:85"	8:38"	5 HAZİRAN
	SİYASİ	4:06"	3:35"	4:06"	
	EKONOMİK	—	—	—	
	SOSYAL	—	—	—	
İÇ	AKTÜEL-MAGAZİN	6 HAZİRAN 2:48"	2:34"	2:48"	6 HAZİRAN
	SİYASİ	—	—	—	
	EKONOMİK	5:26"	2:50"	5:26"	
	SOSYAL	—	—	—	
DİŞ	AKTÜEL-MAGAZİN	6:10"	6:10"	4:26"	6 HAZİRAN
	SİYASİ	2:03"	2:03"	2:01"	
	EKONOMİK	1:17"	0:33"	1:17"	
	SOSYAL	—	—	—	
	AKTÜEL-MAGAZİN	Top.17.04	—	—	

Tablo 3
Sonuçlar

İÇ HABERLER				DIŞ HABERLER				
SİYASİ	EKONOMİK	SOSYAL	AK.MAG.	SİYASİ	EKONOMİK	SOSYAL	AK.MAG.	TOPLAM
35.43	24.17	21.44	3.15	33.45	8.43	3.6	0.45	130.12
%29.31	%20.32	%17.52	%1.24	%28.18	%1.64	%1.27	%0.52	%100
-1-	-3-	-4-	-7-	-2-	-5-	-6-	-8-	

haberlerin yarısından çoğu siyasi haberlerdir. Geriye kalan %42,51'lik yeri de diğer haberler kapsamıştır. Bunun içinde de iç haberler ilk sıradadır. Siyasi haberleri, iç ekonomik, iç sosyal haberler izlemektedir. Buna göre iç haberler, toplam haber sürelerinin %68,39'lük kısmını oluşturmaktadır. Geriye kalan 31.61'lik kısmı da dış haberlere kalmaktadır. Araştırma tablosundan da (Bkz.: Tablo-3) anlaşılacağı gibi bu sürenin %28,18'lik kısmı sadece dış siyasi haberlere aittir.

Bundan arta kalan %3,43'lük kısımda da dış ekonomik, dış sosyal, dış aktüel magazin haberler yer almaktadır. Araştırılan süre içinde TRT-TV 1 20.30 haberlerinde dış haberlerden sadece siyasi olanlar önemli sayıldığı ve aktarıldığı gözlenmiştir.

b) Süre (Metin)

TRT - TV 1 20.30 haberlerinin 2-6 Haziran 1987 tarihleri arasındaki yayınlarının metin ve görüntü değerlendirilmesi şöyledir. (Bkz.: Tablo-3)

Metin yayınları görüntü ile birlikte verildiğinden toplam metin süresinin içinde görüntüler ayrı olarak hesaplanmıştır. 5 günlük metin yayın süreci 121'15" dir.

Bu süreç içerisinde iç siyasi haberlere 34'07", dış siyasi haberlere 32'01", iç ekonomik haberlere 23'05", iç sosyal haberlere 19'08", dış ekonomik haberlere 8'12", dış sosyal haberlere 3'01", iç aktüel magazin 2'06, dış aktüel haberlere ise 0'45" bir yayın

süreci tanınmıştır. Buna göre 2-6 Haziran 1987 tarihleri arasında yayınlanan TV 1 haber bültenlerinde iç siyasi haberler birinci sırayı alırken dış siyasi haberler ikinci sırayı almış, sırasıyla iç ekonomik, iç sosyal, dış ekonomik, dış sosyal, iç aktüel, dış aktüel magazin haberler gelmiştir. İç ve dış aktüel, magazin haberleri en az yayın süresini kaplamışlardır.

Televizyonda iç siyasi haberlerin ağırlık kazanmasındaki güncel konular olan seçim öncesi dönemi hazırlıkları iktidar muhalefet hesapları ve siyasi yasaklıların af kapsamına girmeleri araştırma dönemi haberleridir. TRT kurumunun bir resmi yayın organı olmasından dolayı hükümet olayları ve siyasi olaylar iç haberlerin ana temelini oluşturmuştur. TRT haberlerinde dış siyasi haberlerde genellikle Körfez Savaşı, Orta Doğu olayları, Afganistan olayları dış haberlerin ağırlığını teşkil etmiştir. TRT genellikle incelenen dönemde flaş dünya haberlerine değinmiş, diğer dış kaynaklı haberlere fazla ağırlık vermemiştir. Dış haber değerlendirmeleri dinleme ve kayıt istasyonlarından, telökslerden, ajanslardan ve yabancı neşriyattan elde edilmekte ve değerlendirilmektedir. Aynı zamanda TRT kurumunda TV haber bültenleri ve radyo bültenleri aynı anda yazılmakta, sadece TV haber bültenlerine görsel materyaller (film, dia, grafik, video bant) ilave edilmektedir.

c) Süre (Görüntü)- TV haberlerinde ses unsurundan daha önemli olan öge görüntüdür. Bir görüntü bin kelimeye

bedeldir. Tabii ki bu olay yazılı basında da haber kavramı için geçerlidir. Güzel bir konulu fotoğraf haberi açıklamaya yeterlidir. Görsel algılama televizyonun en önemli silahıdır.

TRT haberlerinde genelde görüntü unsurlarına yer verilmiştir. 2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 haberlerinde toplam 115'19" görüntü yayın sürecinin iç siyasi haberlere 32'12", dış siyasi haberlere 25'18", iç ekonomik haberlere 23'51", iç sosyal haberlere 21'12", dış ekonomik haberlere 8'23", dış sosyal haberlere 3'06" , iç aktüel magazin haberlere 2'57", dış aktüel magazin haberlere 0'40" bir yayın süreci tanınmıştır.

Buna göre; 1. sırayı iç siyasi, 2. sırayı dış siyasi, 3. sırayı iç ekonomik, 4. sırayı iç sosyal, 5. sırayı dış ekonomik, 6. sırayı dış sosyal, 7. sırayı iç aktüel magazin, 8. sırayı da dış aktüel magazin haberler almıştır. TRT kurumunda haberlerde kullanılan görüntüler genelde video bant, fotoğraf ve grafiklerdir. Haberlerde haber niteliğine göre bazen tek, bazende bir kaç grafik, dia, video görüntü kullanılmıştır.

Televizyon Haberlerinin Sayfada
Kapladıkları Alan

TV 1'de 2-6 Haziran 1987 tarihleri arasında yer alan haberlere göre, basının durumunu karşılaştırdığımızda TV haberlerinin gazetelerde kapladığı toplam alan sırasıyla şöyledir. 9893.01 cm² (CUMHURİYET), 5560.48 cm² (HÜRRIYET), 5377.74 cm² (MİLLİYET), 4705.06 cm² (GÜNEŞ), 2976.6 cm² (GÜNAYDIN) dır.

Buna göre 5 günlük tarama içinde TV haberlerine en çok Cumhuriyet, en az da Günaydın Gazetesi yer vermiştir. (Bkz.: Tablo 4)

Haberlerin dağılımlarını değerlendirirsek; TV'de olduğu gibi bütün gazetelerde iç siyasi haberler ilk sırayı almıştır. İkinci sırada dış siyasi haberler yer almaktadır. Basın TV'deki sırayı takip etmiştir. (Bkz.: Tablo: 5) Üçüncü sıradan itibaren gazetelerin, TV haberlerine göre önem verdikleri haber sırası değişmiştir. Ancak gözlenen başka bir bulgu da tüm gazeteler, TV'nin verdiği iç ve dış aktüel magazin dışında tüm gazeteler iç haberlere daha çok yer ayırmışlardır. (Siyasi, ekonomik, sosyal). Dış haberlere ise daha az yer ayrılmıştır. Dış haberler içinde dış siyasi haberler ilk sırayı alırken bunu dış sosyal ve dış ekonomik haberler izlemiştir. Aslında bu sonuçlar gazetelerin dış haberlere yer

Tablo 4

3-7 Haziran 1987 Tarihli Yüksek Tirajlı Gazetelerde
2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 Haberlerinin Alan Durumları

HABER- LER	GÜNEŞ cm2	HÜRRI- YET cm2	MİLLİ- YETcm2	CUMHU- RİYETcm2	GÜNAY- DINcm2	TV (sa- niye)
İÇ HAB.						
SİYASİ	2144.3	2686.32	1978.5	4295.5	2401.73	35.43
EKONOMİK	741.9	628.81	165.75	492.5	133.16	24.17
SOSYAL	237.51	708.63	1468.7	1440.05	—	21.44
AK/MAG.	—	—	—	—	—	3.15
DIŞ HAB.						
SİYASİ	1240.79	1409.97	1764.79	3664.96	186.56	33.45
EKONOMİK	272.06	—	—	—	—	8.43
SOSYAL	68.5	126.75	—	—	255.15	3.6
AK/MAG.	—	—	—	—	—	0.45
TOPLAM	4705.06	5560.48	5377.74	9893.01	2976.6	130'12"

Tablo 5

3-7 Haziran 1987 Tarihli Yüksek Tirajlı Gazetelerde Çıkan
2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 Haberlerinin Konulara ve
Önceliğe Göre Sıralaması

1-İç Si.	1-İç Si.	1-İç Si.	1-İç Si.	1-İç Si.	1-İç Si.
2-D.Si.	2-D.Si.	2-D.Si.	2-D.Si.	2-D.Sos	2-D.Si.
3-İç E.	3-İ.So.	3-İ.So.	3-İ.So.	3-D.Si.	3-İ.Ek.
4-D.Ek.	4-İ.Ek.	4-İ.Ek.	4-İ.Ek.	4-İ.Ek.	4-İ.So.
5-İ.So.	5-D.So.	5-İ.Ak.	5-İ.Ak.	5-İ.Ak.	5-D.Ek.
6-D.So.	6-D.Ek.	Yok	Yok	Yok	6-D.So.
7-İ.Ak.	7-İ.Ak.	6-Dış.Ek	6-D.So.	6-İ.So.	7-İ.Ak.
8-D.Ak.	8-D.Ak.	Yok	Yok	Yok	8-D.Ak.
		7-D.Sos.	7-D.Ak.	7-D.Ak.	
		Yok	Yok	Yok	
		8-D.Ak.	8-D.Ek.	8-D.Ek.	
		Yok		Yok	

Tablo 6
3-7 Haziran 1987 Tarihli Yüksek Tirajlı Gazetelerde Çıkan
2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 20.30 Haberlerinin Toplam
Gazete Alanı İçinde Aldığı Alan

GÜNEŞ (5 günlük cm^2 cinsinden)

Toplam Kullanım Alanı : 138.264 cm^2

TV'nin Haberlerine Ayırdığı Alan : 4.705.06 cm^2 %3.4

HÜRRİYET

Toplam Kullanım Alanı : 171.584 cm^2

TV'nin Haberlerine Ayırdığı Alan : 5.560.48 cm^2 %3.2

MİLLİYET

Toplam Kullanım Alanı : 149.036 cm^2

TV'nin Haberlerine Ayırdığı Alan : 5.377.74 cm^2 %3.6

CUMHURİYET

Toplam Kullanım Alanı : 140.980 cm^2

TV'nin Haberlerine Ayırdığı Alan : 9.893.01 cm^2 %7.0

GÜNAYDIN

Toplam Kullanım Alanı : 120.840 cm^2

TV'nin Haberlerine Ayırdığı Alan : 2.976.6 cm^2 %2.6

ayırmadığını göstermez.

Bu araştırma sonucu TV ve basınının dış haberler konusunda aynı görüşte olmadığını göstermektedir.

Gerçi TV l'de yer alan dış haberlerde iç haberler kadar ağırlıklı değildir. Sadece dış siyasi haberler hem gazetelerde, hem de TV de aynı ağırlıktadır.

TV haberlerinin gazetelerde kapladıkları alanlarda farklıdır. Gazetenin kullanılan toplam alanı içindeki payı oldukça küçüktür. Gerçi bu toplam alan içinde gazetenin adı, köşe yazıları, reklamlar ve diğer yazılar yer almaktadır. Ancak yine de TV haberlerinin kapladığı alan oldukça küçüktür (Bkz.: Tablo 6)

5 günlük tarama sonunda Cumhuriyet Gazetesi'nin toplam kullanım alanı 140.980 cm² dir. TV haberlerinin bu gazetede kapladığı alan ise 9.893.01 cm², dolayısıyla 5 günlük TV haberleri Cumhuriyet Gazetesi'nde aynı süre içinde sadece %7 yerini işgal etmiştir. Geriye kalan %93'lük kısmını, gazete kendi yayın politikasına uygun ve kendi önem verdiği haberler, yazılar ve reklamlarla doldurmuştur. Cumhuriyet Gazetesi TV haberlerine alan bakımından en çok yer ayıran gazete olarak çıkmasına rağmen bu alan yine de oldukça azdır.

Hürriyet Gazetesi'nin toplam kullanım alanı 171.584 cm², TV haberlerinin bu gazetede kapladığı alan ise 5560.48 cm². 5 günlük TV haberleri Hürriyet Gazetesi'nde aynı süre içerisinde sadece %3.2 yerini işgal etmiştir. Geriye kalan 96,8 kısmını ise Hürriyet kendi yayın politikasına göre haber ve reklamlarla doldurmuş-

tur.

Milliyet Gazetesi'nin toplam kullanım alanı 149.036 cm² dir. TV haberlerinin kapladığı alan ise 5377.74 cm². 5 günlük TV haberleri Milliyet Gazetesi'nde aynı süre içerisinde sadece %3,6 yerini işgal etmiştir. Geriye kalan 96,4 kısmını ise Milliyet kendi yayın politikası çerçevesinde haber ve reklamlarla doldurmuştur.

Güneş Gazetesi'nin toplam kullanım alanı 138.264 cm², TV haberlerinin kapladığı alan ise 4705.06 cm². 5 günlük TV haberleri Güneş Gazetesi'nde %3,4 yerini işgal etmiştir. Geriye kalan 96,6 kısmını ise Güneş, kendi yayın politikası çerçevesinde haber ve reklamlarla doldurmuştur.

Günaydın Gazetesi'nin toplam kullanım alanı 120.840 cm², TV haberlerinin kapladığı alan ise 2976,6 cm² dir. 5 günlük TV haberleri Günaydın Gazetesinde %2,4 lük yerini işgal etmiştir. Geriye kalan 97.6 kısmını ise Günaydın kendi yayın politikasına uygun haber, reklam ve magazinle doldurmuştur.

Genel olarak TV haberleri basında çok az bir yer tutmuştur. Gazetelerin yayın politikaları habercilik değeri, haberlere verdikleri önem sıralamaları ve iç siyasi ortamdaki gelişmeler, basını televizyonda yayınlanan haberlere bağlayıcı bir etken yapmamıştır. Dış siyasi haberlerin basında yer almasının nedeni de Orta Doğuda'ki siyasi olayların gelişmelerinin gözden kaçırılmayacak kadar bariz olmasıdır.

BÖLÜM IV

DEĞERLENDİRME

Son yıllarda oldukça hızlı gelişen iletişim araçları, hedef ve kaynakları toplum olduğundan, artık kitle iletişim araçları olarak nitelendirilmektedir.

Uzaya yerleştirilen uydu istasyonları birbirinden kilometrelerce uzaklıktaki ülkelerle ilgili haberleri kolaylıkla alınabilir duruma getirmiştir. Günlük yaşantımızda önemli bir yer tutan televizyon ve gazeteler kitle iletişim araçları içerisinde en etkili ve rakip iki kurum durumundadır. Her iki kitle iletişim aracının da en önemli işlevleri; başta habercilik, eğitim ve eğlencedir. Habercilik anlayışı bu üç işlev arasında temel olarak kabul edilmektedir.

Türkiye'de televizyon ve gazete, habercilik açısından farklı yöntem, görüş ve çalışma süreçlerine bağlıdırlar. Televizyon Türkiye'de bir devlet organıdır. Halen yürürlükte olan 2954 sayılı TRT yasası, 1982 yılında halk oyuna sunulup kabul edilen 6 Kasım 1982 tarihli T.C. Anayasası'nın 133. maddesine dayanılarak çıkartılmıştır. (45) 1982 Anayasası'nın 133. maddesine göre radyo ve televizyon istasyonları ancak devlet eli ile kurulur ve idareleri tarafsız bir kamu tüzel ki-

(45) Aziz, Ön.ver., (1984), s.78.

şiliği halinde düzenlenir.

Gazeteler ise yerel ya da ulusal olsun özel işletmelerdir. Dolayısıyla televizyon, haber verme işlevinde devlet politikasına uygun haberleri seçmek zorundadır.

Gazeteler ise kendi kurum ve toplumun yayın politikalarına göre haber seçerler.

TRT'nin kuruluş kanununun 9.maddesinin (e) bendinin 5.fıkrasında belirtildiğine "Kamuoyunu Anayasa ilkele-ri doğrultusunda serbestçe ve saygılı bir biçimde oluşturmaya yardımcı olmak"TRT kurumunun görevleri arasındadır. (46)

İletişimde bir haberin içeriği ile biçimi arasında bir birlik söz konusudur. Yani içerik ve biçim birbirini yönlendirir. Ancak içerik analiz edilerek ve anlama bağlı başka edebi ölçütlere dayandırılarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada içerik yalnızca "Konunun ne olduğu" düzeyinde ele alındığı için (Siyasi, ekonomik, sosyal, aktüel magazin v.b.)

Gazete ve televizyon haberlerinin edebi içeriğine göre nasıl bir tutum içine girdikleri ele alınmamıştır.

Yalnızca konunun ne olduğu bile, gazetelerin ve televizyonun karşılaştırıldığında farklı olduğunu göstermiştir.

2-6 Haziran 1987 tarihleri arasında televizyonda yayınlanan 87 habere karşın, 3-7 Haziran 1987 tarihli gazetelerde, Güneş Gazetesi'nde 43, Hürriyet Gazetesi'nde 38, Milliyet Gazetesi'nde 26, Cumhuriyet Gazetesi'nde 42, Günaydın Gazetesi'nde 19 haber yer almıştır. (Bkz.:

(46) Resmi Gazete, 14 Kasım 1983, 2 Mükerrer Sayı 18221, Yasama Bölümü, s.4.

Tablo 1)

Bu haberleri konularına göre değerlendirdiğimizde 2-6 Haziran 1987 TV 1 20.30 haberleri iç siyasi 24 haberin 3-7 Haziran 1987 tarihli basında Güneş Gazetesi'nde 17'si, Hürriyet Gazetesi'nde 14, Milliyet Gazetesi'nde 11, Cumhuriyet Gazetesi'nde 18, Günaydın Gazetesi'nde 14 tanesi yayınlanmıştır. (Bkz.: Tablo 2)

Dış siyasi haberlere bakıldığında 2-6 Haziran 1987 tarihleri arasında TV 1 20.30 haberlerinde 23 dış siyasi haberin 3-7 Haziran 1987 tarihli basında Güneş Gazetesi'nde 10, Hürriyet Gazetesi'nde 12, Milliyet Gazetesi'nde 11, Cumhuriyet Gazetesi'nde 15, Günaydın Gazetesi'nde 2 tanesi yayınlanmıştır. (Bkz.:Tablo 2)

2-6 Haziran 1987 TRT - TV 1 i sosyal haber olarak 14 haberin 3-7 Haziran 1987 tarihli basında Güneş Gazetesi'nde 5, Hürriyet Gazetesi'nde 5, Milliyet Gazetesi'nde 2, Cumhuriyet Gazetesi'nde 2, Günaydın Gazetesi'nde yayınlandığı görülmüştür. (Bkz.:Tablo 2)

Diğer haberlerin dağılımlarına baktığımızda (Bkz.: Tablo 2) i ve dış (sosyal, ekonomik, aktüel magazin)

Gazeteler televizyonun önem verdiği i ve dış sosyal, ekonomik, aktüel magazin haberlerine daha az önem vermektedir.

Görülüyorki, genelde televizyon için haber olan konular gazetelerde haber olmamakta olsa da az bir alan kaplamaktadır.

Gazeteler güncel halk olayların (Adli, siyasi,

magazin, aktüalite haberlerinde daha görsel öğelerle besleyerek sansasyonel bir şekilde anlatırlarken televizyon bu tip olaylara eğilmemektedir. Televizyon dış kaynaklı haber filmlerinde görsel öge bakımından zayıf kalmakta, genelde ya arşiv filmi ve grafik kullanmaktadır. Oysa basında teknolojik gelişmelerle fotoğraf kullanımı daha kolay olmaktadır.

Çalışmanın sonuçlarınının da gösterdiği gibi televizyon ve gazete haberleri farklı sayı ve biçimlerde halka ulaşmaktadır. Uluslararası kaynakların kullanımı bile bu iki kitle iletişim aracını birleştirememektedir.

Çalışmanın verdiği sonuçlara göre gazeteler, televizyon haberlerinin iç ve dış siyasi haberlerini, iç ve dış sosyal, iç ve dış ekonomik, iç ve dış aktüel magazin haberlerinin sırasıyla yer vermişlerdir. Televizyon bülteninde manşet olan haberlerin çoğu iç ve dış siyasi haberler, genelde manşet veya birinci sayfa haberi olarak gazetelerde kullanılmıştır.

Demek ki iç ve dış dünya kamuoyunu meşgul eden meselelere eğinilmektedir. Haberler daha geniş alanlarda verilmiştir.

Televizyon ise iç ve dış dünya kamuoyunu meşgul eden güncel olaylara kısa ve öz bir şekilde katılmış yorumdan kaçınmıştır. İç siyasi haberlerin çoğunu siyasi parti haberleri kapsamaktadır. TRT bir kamu kurumu olması dolayısıyla hükümet olaylarını görsel ve metinsel olarak daha kapsamlı geniş bir zaman dilimi içinde sunmaktadır. Dış olaylarda ise ajansların verdiği

haberlere bağlı kalınmaktadır.

Ortağoğu, Ege sorunu gibi g¼ncel olaylara eğilinmekte diğer d¼nya haberlerine az rastlanmaktadır.

Bu durumun kamuoyunda yapacağı muhtemel etkiler Őunlar olabilir.

^TTelevizyon ve gazetelerin parti ağırlıklı iç siyasi haberlere devamlı değinmeleri dengeli bir iktidar deęiŐiklięini sarsabilir. Televizyonun bu dengeyi sabit tutmasına karşın basın bir siyasi g¼r¼Ő¼ destekleyebilir ve ¼zel g¼r¼Őlerini sansasyona sebep olacak Şekilde halka heyecanla aksettirebilir.

Bu da sonuğta kamuoyunda bir yandan ¼zel g¼r¼Őlerin alternatif kazanmasına yardım ederken, diğer yandan devlete sayęı duyulmasını telkin edebilir.

İletişim ortamında ne t¼r mesajların hangi sunuş metodları ile halka g¼nderildięi ve sonuğta ne gibi etkiler yarattığı kesin olarak belirlenemez.

Oldukęa karmaşık bir ileti-tepki s¼reci g¼r¼lmektedir.

Televizyon haberlerinin gazeteye oranla ne gibi kamuoyu oluşturduğu başka bir y¼ntemle yapılacak başka bir araştırmayı gerektirir.

Ancak bu araştırmada ortaya konan sonuçlar televizyon, gazete haber farklılığının etkilerini Şu Şekilde d¼Ő¼nd¼rebilir.

1) Gazeteyi ayrı, televizyonu ayrı değerlendirme yeteneğinin gelişmesine sebep olabilir.

2) Televizyonda gazeteye oranla görülen haber sınırlandırması bir bilinmezlik ve bunun sonucu güvensizlik etkisi yaratabilir.

3) Gazetelerin heyecan ve sansasyon özelliği televizyonun iletişimde zayıf algılanmasına, heyecanla sunulan gazete haberlerinin daha etkili sayılmasına sebep olabilir.

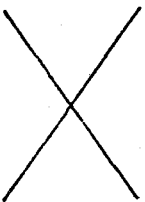
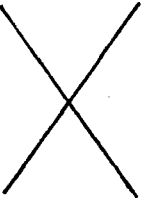
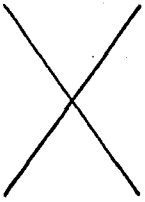
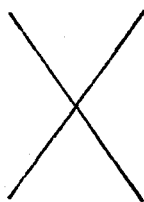
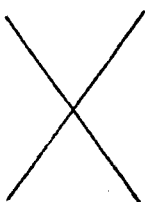
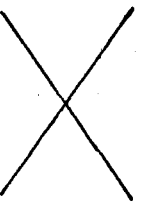
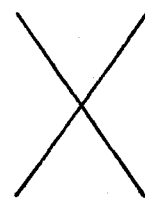
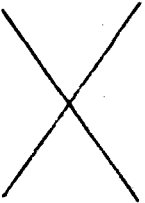
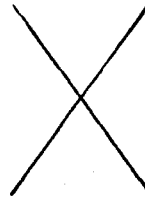
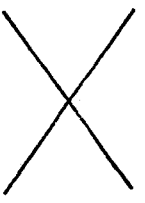

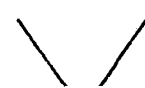
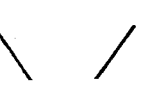
4) Gazete, televizyon haberciliğindeki farklılık çelişkili düşünmeye sebep olabilir.

5) Halkın farklı görüş ve tutumlarla alternatifli görüş kazanması sağlanabilir.

EKLER

HABERİN NİTELİĞİ	TELEVİZYON	GÜNEŞ	HÜRRIYET	MİLLİYET	CUMHURİYET	GÜNAYDIN
1 nolu haber iç haber (Siyasi)	1)nolu haber 2)1'33" 3)Film 1'18" Dia 15" Top.1'33"	1)1.sayfa 2)Başlık 66 cm2 3)Metin 24 cm2 4)Fot.yok 5)7.sayfa (İç Dün- ya) 6)Başlık 25,74 cm2 7)Metin 73,8 cm2	1)3.sayfa 2)Başlık 86,15 cm2 3)Metin 58 cm2 4)Fot. 128,77 cm2 5)Grafik 50,35 cm2	1)1.sayfa 2)Başlık 32,5 cm2 3)Metin 10 cm2 4)10.sayfa devam 5)Başlık 36,25 cm2 6)Metin 147,95cm2 7)Fot.yok	1)1.sayfa 2)Başlık 22,75 cm2 3)Metin 15,75 cm2 4)Fot.yok 5)11.sayfa devam 6)Başlık 2,8 cm2 7)Metin 85,5 cm2	1)1.sayfa 2)Başlık 13 cm2 3)Metin 17,5 cm2 4)Fot.yok 5)7.sayfa devam 6)Başlık 3,5 cm2 7)Metin 40 cm2 8)Fot.yok
2 nolu haber iç haber (Siyasi)	2)nolu haber 2)1'1" 3)Dia 0.7" 0'11" 0'19" 0'19" Top.0'56"	1)11.sayfa 2)Başlık 10 cm2 3)Metin 96 cm2 4)Fot.yok	1)1.sayfa 2)Başlık 49,5 cm2 3)Grafik 173,25cm2 4)12.sayfa devam 5)Başlık 8,4 cm2 6)Metin 48 cm2 7)Grafik 384 cm2	1)8.sayfa 2)Başlık 36 cm2 3)Metin 120 cm2 4)Fot.yok	1)1.sayfa 2)Başlık 58 cm2 3)Metin 85,5 cm2 4)Fot.yok 5)12.sayfa devam 6)Başlık 1,2 cm2 7)Metin 47,25 cm2 8)Fot.yok	1)1.sayfa 2)Başlık 9,35 cm2 3)Metin 10,5 cm2 4)5.sayfa devam Ekonomi Politika 5)Başlık 53,2 cm2 6)Metin 78,8 cm2 7)Grafik 188,6 cm2
3 nolu haber dış haber (Siyasi)	3)nolu haber 2)1'29" 3)Film 1'04" Dia 0'25" Top. 1'29"	1)1.sayfa 2)Başlık 56 cm2 3)6.sayfa devam Dış Dün- ya 4)Başlık 96,35 cm2 5)Metin 134,8cm2 6)Fot.yok	1)8.sayfa 2)Başlık 96 cm2 3)Metin 65,5 cm2 4)Fot.yok	1)4.sayfa Dış Ha- berler 2)Başlık 37,18 cm2 3)Metin 102 cm2 4)Fot. 125,46 cm2	1)3.sayfa 2)Başlık 67,5 cm2 3)Metin 177,75 cm2 4)Fot. 21,5 cm2	1)9.sayfa Telekse Takılanlar 2)Başlık 6 cm2 3)Metin 19,35 cm2 4)Fot. 31,96 cm2
4 nolu haber dış haber (Siyasi)	4)nolu haber 2)0'51" Dia 0'5" 0'23" 0'13" Top. 0'41"	X	X	X	X	X
5 nolu haber dış haber (Ekonomik)	5)nolu haber 2)2'03" 3)Film 1'54" Dia 0'7" Top. 2'1"	1)7.sayfa 2)Başlık 5,25 cm2 3)Metin 52 cm2 4)Fot.yok	X	X	X	X
6 nolu haber iç haber (Sosyal)	6)nolu haber 2)1'21" 3)Film 1'2" Dia 0'18" Top.1'20"	1)10.sayfa 2)Başlık 7 cm2 3)Metin 22 cm2 4)Fot.yok	1)3.sayfa 2)Başlık 13,65 cm2 3)Metin 40,25 cm2 4)Grafik 22 cm2 5)14.sayfa devam 6)Başlık 4,08 cm2 7)Metin 148 cm2 7)Fot.yok	X	X	X
7 nolu haber iç haber (Sosyal)	7)nolu haber 2)1'52" 3)Film 1'51"	X	X	X	X	X
8 nolu haber iç haber (Sosyal)	8)nolu haber 2)1'38" 3)Film 1'29"	1)10.sayfa 2)Başlık 8,5 cm2 3)Metin 24,5 cm2 4)Fot.yok	X	X	X	X
9 nolu haber dış haber (Siyasi)	9)nolu haber 2)0'50" 3)Film 0'54"	1)6.sayfa Dış Dün- ya 2)Başlık 6 cm2 3)Metin 42 cm2 4)Fot.yok	1)8.sayfa Dünyadan Dünyadan 2)Başlık 23 cm2 3)Metin 86 cm2 4)Fot. 100 cm2	X	X	X
10 nolu haber dış haber (Siyasi)	10)nolu haber 2)0'56" 3)Film 0'28" Dia 0'22" Top.50"	X	1)8.sayfa Dünyadan Dünyadan 2)Başlık 3,75 cm2 3)Metin 36 cm2 4)Fot.yok	X	1)3.sayfa dış haber- ler 2)Başlık 10,8 cm2 3)Metin 43,65 cm2 4)Fot.yok	X
11 nolu haber dış haber (Sosyal)	11)nolu haber 2)0'33" 3)Film 1'17"	X	X	X	X	X
12 nolu haber iç haber (Sosyal)	12)nolu haber 2)0'29" 3)Dia 0'29"	X	X	X	X	X
13 nolu haber iç haber (Sosyal)	13)nolu haber 2)0'10" 3)Dia 0'7"	X	X	X	X	X

6 HAZİRAN 1987 GAZETELER

<u>HABERİN NİTELİĞİ</u>	<u>TELEVİZYON</u>	<u>GÜNES</u>	<u>HÜRRIYET</u>	<u>MİLLİYET</u>	<u>CUMHURİYET</u>	<u>GÜNAYDIN</u>
1 nolu haber dış haber (Siyasi)	1)nolu haber 2)2'07" 3)Film 1'25" Dia 44" Top. 2'9"	1)6. sayfa dış dün- ya 2)Başlık 1,75 cm2 3)Metin 17,5 cm2 4)Fot.yok	1)9. sayfa Dünyadan Kısa-Kısa 2)Başlık 0,6 cm2 3)Metin 12 cm2 4)Fot.yok	1)4. sayfa dış ha- berler 2)Başlık 16,15 cm2 3)Metin 74 cm2 4)Fot.yok	1)3. sayfa dış haber- ler 2)Başlık 46 cm2 3)Metin 165,6 cm2 4)Fot.yok	
2 nolu haber dış haber (Ekonomik)	2)nolu haber 2)30" 3)Film 45"	1)1. sayfa 2)Başlık 14,6 cm2 3)Metin 14 cm2 4)Fot. 12,21 cm2 5)6. sayfa Dış Dünya 6)Başlık 37,5 cm2 7)Metin 75 cm2 7)Fot.yok				
3 nolu haber iç haber (Siyasi)	3)nolu haber 2)3'53" 3)Film 3'30" Dia 20" Top. 3'50"	1)7. sayfa (iç dünya) 2)Başlık 45,79 cm2 3)Metin 210,25 cm2 4)Fot. 58,4 cm2			1)8. sayfa 2)Başlık 40,7 cm2 3)Metin 126 cm2 4)Fot.yok	
4 nolu haber iç haber (Sosyal)	4)nolu haber 2)3'11" 3)Film 2'54"	1)10. sayfa 2)Başlık 11,5 cm2 3)Metin 100 cm2 4)Fot.yok	1)3. sayfa 2)Başlık 36 cm2 3)Metin 52 cm2 4)Fot.yok		1)14. sayfa 2)Başlık 37 cm2 3)Metin 198 cm2 4)Fot.yok	
5 nolu haber dış haber (Siyasi)	5)nolu haber 2)2'12" 3)Dia 1'42"				1)3. sayfa dış ha- berler	

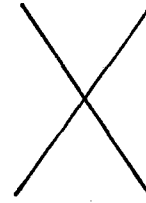
6 nolu haber dış haber (Siyasi)	6)nolu haber 2)3'9" 3)Film 3'7"			1)4. sayfa 2)Başlık 17,85 cm2 3)Metin 62,4 cm2 4)Fot.yok	1)3. sayfa Dış ha- berler 2)Başlık 5,25 cm2 3)Metin 28 cm2 4)Fot.yok	
7 nolu haber dış haber (Siyasi)	7)nolu haber 2)30" 3)30"	1)6. sayfa Dış Dün- ya 2)Başlık 2,94 cm2 3)Metin 7 cm2 4)Fot.yok	1)9. sayfa Dünyadan Kısa-Kısa 2)Başlık 0,36 cm2 3)Metin 8 cm2 4)Fot.yok	1)4. sayfa 2)Başlık 3 cm2 3)Metin 18 cm2 4)Fot.yok	1)3. sayfa Dış Ha- berler 2)Başlık 7,5 cm2 3)Metin 38,25 cm2 4)Fot.yok	
8 nolu haber dış haber (Siyasi)	8)nolu haber 2)53" 3)Film 55"	1)6. sayfa Dış Dün- ya 2)Başlık 74 cm2 3)Metin 140 cm2 4)Fot. 96 cm2		1)4. sayfa 2)Başlık 3 cm2 3)Metin 28 cm2 4)Fot.yok	1)14. sayfa 2)Başlık 70 cm2 3)Metin 229,5 cm2 4)Fot. 119 cm2	
9 nolu haber dış haber (Ekonomik)	9)nolu haber 2)3'5" 3)Film 2'34" Dia 16" Top.2'55"	1)10. sayfa 2)Başlık 5,95 cm2 3)Metin 40 cm2 4)Fot.yok	1)3. sayfa 2)Başlık 9,5 cm2 3)Metin 69 cm2 4)Karika- tür 12,69 cm2			1)1. sayfa 2)Başlık 10,2 cm2 3)Metin 15 cm2 4)Fot. 6,76 cm2 5)7. sayfa devam 6)Başlık 2,25 cm2 7)Metin 29,2 cm2 8)Fot.yok
10 nolu haber iç haber (Ekonomik)	10)nolu haber 2)1'50" 3)Film 41" Dia 59" Top. 1'40"					
11 nolu haber iç haber (Ekonomik)	11)nolu haber 2)1'18" 3)Film 1'6" Dia 12" Top. 1'18"	1)4. sayfa 2)Başlık 82 cm2 3)Metin 150 cm2 4)Fot. 84 cm2			1)9. sayfa 2)Başlık 2,5 cm2 3)Metin 25,5 cm2 4)Fot.yok	
12 nolu haber iç haber (Siyasi)	12)nolu haber 2)1'2" Dia 1'2"		1)11. sayfa 2)Başlık 4,5 cm2 3)Metin 36 cm2 4)Fot.yok	1)12. sayfa 2)Başlık 84 cm2 3)Metin 137 cm2 4)Fot. 111,6 cm2	1)1. sayfa 2)Başlık 25 cm2 3)Metin 49,5 cm2 4)Fot.yok 5)13. sayfa devam 6)Başlık 1,75 cm2 7)Metin 54 cm2 8)Fot.yok	1)1. sayfa 2)Başlık 9 cm2 3)Metin 17,5 cm2 4)Fot.yok 5)7. sayfa devam 6)Metin 36 cm2
13 nolu haber iç haber (Siyasi)	13)nolu haber 2)51" 3)Film 49"	1)11. sayfa 2)Başlık 2,75 cm2 3)Metin 40 cm2 4)Fot.yok		1)12. sayfa 2)Başlık 17,5 cm2 3)Metin 63,6 cm2 4)Fot.yok	1)10. sayfa 2)Başlık 17 cm2 3)Metin 76,5 cm2 4)Fot.yok	
14 nolu haber iç haber (Ekonomik)	14)nolu haber 2)1'16" 3)Film 1'4" Dia 10" Top.1'14"					
15 nolu haber iç haber (Sosyal)	15)nolu haber					
16 nolu haber iç haber (Siyasi)	16)nolu haber 2)1'01" 3)Film 58"	1)7. sayfa iç dünya 2)Başlık 39,55 cm2 3)Metin 24 cm2 4)Fot. 82,8 cm2	1)11. sayfa 2)Başlık 11 cm2 3)Metin 128 cm2 4)Fot.yok	1)12. sayfa 2)Başlık 40 cm2 3)Metin 131,4 cm2 4)Fot.yok	1)7. sayfa 2)Başlık 18,5 cm2 3)Metin 160,1cm2 4)Fot.yok	1)5. sayfa Ekonomi Politika 2)Başlık 22,11 cm2 3)Metin 33,75 cm2 4)Fot. 34,31 cm2

17 nolu haber
iç haber
(Siyasi)

17)nolu haber
2)56"
3)Film 55"

1)7.sayfa
İç Dünya
2)Başlık
49,25 cm2
3)Metin
174,25 cm2
4)Fot.yok

1)11.sayfa
2)Başlık
9 cm2
3)Metin
144 cm2
4)Fot.yok

1)7.sayfa
2)Başlık
39,6 cm2
3)Metin
227,25 cm2
4)Fot.
103,5 cm2

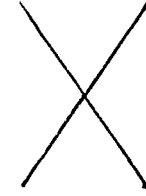
1)5.sayfa
2)Başlık
11,4 cm2
3)Metin
24 cm2
4)Fot.
4,32 cm2

18 nolu haber
iç haber
(Siyasi)

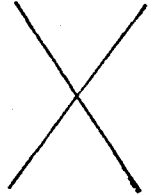
18)nolu haber
2)1'23"
3)Dia 1'21"

1)7.sayfa
İç Dünya
2)Başlık
72 cm2
3)Metin
34 cm2
4)Fot.yok

1)11.sayfa
2)Başlık
4,55 cm2
3)Metin
60 cm2
4)Fot.yok

1)10.sayfa
2)Başlık
18,5 cm2
3)Metin
180 cm2
4)Fot.
85,5 cm2

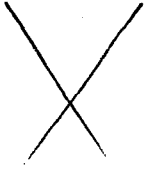
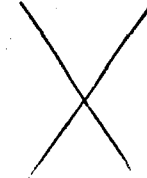
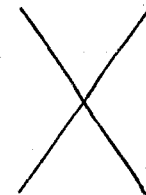

19 nolu haber
iç haber
(Ekonomik)

19)nolu haber
2)1'16"
3)Film 1'5"
Dia 10"
Top. 1'15"

1)3.sayfa
2)Başlık
4,2 cm2
3)Metin
21,9 cm2
4)Fot.yok

1)4.sayfa
Ekonomi
2)Başlık
15,75 cm2
3)Metin
46 cm2
4)Fot.yok

5 HAZİRAN 1987 GAZETELER

<u>HABERİN NİTELİĞİ</u>	<u>TELEVİZYON</u>	<u>GÜNEŞ</u>	<u>HÜRRIYET</u>	<u>MİLLİYET</u>	<u>CUMHURİYET</u>	<u>GÜNAYDIN</u>
1 nolu haber dış haber (Siyasi)	1)nolu haber 2)58" 3)Film 24" Dia 33" Top. 57"	1)6.sayfa (Dış dünya) 2)Başlık 28 cm2 3)Metin 45 cm2 4)Fot.yok	X	X	1)3.sayfa (Dış haber- ler) 2)Başlık 80,5 cm2 3)Metin 194,15cm2 4)Fot. 51,75 cm2	X
2 nolu haber iç haber (Siyasi)	2)nolu haber 2)3'52" 3)3'25" 22" Top.3'47"	X	X	X	X	X
3 Nolu haber dış haber (Siyasi)	3)nolu haber 2)33" 3)Film 30" Dia 7" Top. 37"	X	X	X	X	X
4 nolu haber dış haber (Siyasi)	4)nolu haber 2)32" 3)Film 30"	X	X	X	1)3.sayfa (Dış haber- ler) 2)Başlık 80,5 cm2 3)Metin 194,15 cm2 4)Fot. 51,75 cm2	X
5 nolu haber dış haber (Siyasi)	5)nolu haber 2)48" 3)Film 53" Dia 7" Top. 60"	X	1)10.sayfa (Dünyadan, Dünyadan) 2)Başlık 110 cm2 3)Metin 156 cm2 4)Fot.yok	1)4. sayfa (Dış ha- berler) 2)Başlık 15,75 cm2 3)Metin 72 cm2 4)Fot.yok	1)3. sayfa (Dış ha- berler) 2)Başlık 51,7 cm2 3)Metin 99 cm2 4)Fot. 157,55 cm2	X
6 nolu haber iç haber	6)nolu haber 2)3'35"	X	X	X	X	X

7 nolu haber iç haber (Sosyal)	7)nolu haber 2)2'59" 3)Film 2'43" Dia 14" Top.2'57"	1)10.sayfa (1 sayfa devam) 2)Başlık 4,16 cm2 3)Metin 26 cm2 4)Fot.yok	1)3.sayfa 2)Başlık 11,3 cm2 3)Metin 58,85 cm2 4)Grafik 37,5 cm2 5)14.sayfa devam 6)Başlık 5,6 cm2 7)Metin 36 cm2	1)1.sayfa 2)Başlık 52 cm2 3) Fot. 135 cm2 4)Sayfa 12 5)Başlık 61,5 cm2 6)Metin 140 cm2 7)Fot. 80,4 cm2		
8 nolu haber iç haber (Sosyal)	8)nolu haber 2)2'53" 3)Film 2'45" Dia 5" Top. 2'50"		1)3.sayfa 2)Başlık 130 cm2 3)Metin 48 cm2 4)14.sayfa devam 5)Başlık 6,4 cm2 6)Metin 30 cm2			
9 nolu haber iç haber (Sosyal)	9)nolu haber 2)46" 3)Dia 46"				1)1.sayfa 2)Başlık 29,75 cm2 3)Metin 90 cm2 4)Fot.yok 5)8.sayfa de- vam 6)Metin 85,5 cm2	
10 nolu haber iç haber (Ekonomik)	10)nolu haber 2)1'18" 3)Film 1'13"					
11 nolu haber dış haber (Siyasi)	11)nolu haber 2)28" 3)Dia 28"			1)4. sayfa (Dış ha- berler) 2)Başlık 1 cm2 3)Metin 20 cm2 4)Fot.yok		
12 nolu haber iç haber (Siyasi)	12)nolu haber 2)57" 3)Dia 14" 43" Top.57"	1)1.sayfa 2)Başlık 9,24 cm2 3)Metin 14,44 cm2 4)Fot.yok 5)10.sayfa devam 6)Başlık 3,2 cm2 7)Metin 60 cm2	1)1.sayfa 2)Başlık 48 cm2 3)Devam 13. sayfa 4)Başlık 1,85 cm2 5)Metin 132 cm2 6)Fot.yok.	1)1.sayfa 2)Başlık 16 cm2 3)Sayfa 11 4)Başlık 24 cm2 5)Metin 162 cm2 6)Fot.yok	1)1.sayfa 2)Başlık 25,5 cm2 3)Metin 47,25 cm2 4)8.sayfa devam 5)Metin 36 cm2 6)Fot.yok	1)9.sayfa 2)Başlık 2,75 cm2 3)Metin 68 cm2 4)Fot.yok
13 nolu haber iç haber	13)nolu haber 2)57"	1)10.sayfa 2)Başlık	1)3. sayfa 2)Başlık		1)6. sayfa 2)Başlık	

EK - B

2 Haziran 1987 Tarih 20.30 TRT - TV 1

Haber Bülteni

- 1) Lübnan'da Raşit Kerami'nin bir suikast sonucu öldürülmesinden sonra vekaleten bu göreve getirilen Selim El Haos, Kerami'nin ulusal uzlaşma ve diyalog politikasını devam ettireceğini bildirdi.
- 2) Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Reagan körfezde deniz trafiğinin güvenliğinin sağlanmasının sadece ülkesinin sorunu olmadığını, Batılı müttefik ülkelerin de güvenliğin korunması faaliyetlerine katılması gerektiğini söyledi.
- 3) Türkiye İran'da yayınlanan Cumhuriyet İslamî gazetesinde Atatürk hakkında çirkin sözlere yer verilmesiyle ilgili olarak Ankara ve Tahran'da girişimlerde bulundu.
- 4) Milli Savunma Bakanlığı Yavuztürk'le, Fransa Savunma Bakanı Şiro savunma sanayi alanında işbirliğini öngören bir teknik işbirliği belgesi imzaladılar.
- 5) Türkiye ile Belçika arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini amaçlayan iki anlaşma Ankara'da imzalandı.
- 6) Tek motorlu uçağıyla Finlandiya'dan kalkıp Moskova'daki Kızıl Meydana inen Alman gencinin yargılanıp yargılanmayacağı hala belli olmadı.
- 7) AIDS hastalığına yol açan yeni bir virüs bulunduğu bildirildi.
- 8) Çin Halk Cumhuriyeti Komünist Partisi'nde 1983 yılın-

tirildiğini sandığını bildirdi. Lübnan'da 32 yıl içinde 9 kez Başbakanlık yapmış etkili politikacı Raşit Kerami'nin öldürülmesini protesto amacıyla bugün bütün ülkede okullar ve işyerleri açılmadı. Kerami'nin doğum yeri olan Trablusşam'daki evine götürülen cenazesi önünden halkın saygı geçişi yaptığı bildirildi. Raşit Kerami'nin cenazesi yarın Trablusşam'da bütün devlet yetkililerinin katılacağı törenle toprağa verilecek. Öte yandan Raşit Kerami'ye girilen suikastın sorumluluğunu adı daha önceden duyulmamış bir örgüt daha üstlendi. İslam Şehitlerinin İntikam Örgütü adına bir haber ajansına telefon eden kişi suikastı kendilerinin gerçekleştirdiğini öne sürdü.

- 2) Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ronald Reagan Körfezde deniz trafiğinin güvenliğinin sağlanmasının sadece ülkesinin sorunu olmadığını, Batılı müttefik ülkelerinde güvenliğin korunması faaliyetlerine katılması gerektiğini söyledi. Reagan Washington'da yaptığı konuşmada konuyu Venedik'te toplanacak sanayileşmiş ülkeler zirvesinde gündeme getireceğini açıkladı. Reagan batılı ülke liderlerinden Körfez'de deniz trafiğinin güvenliğinin sağlama çabalarını desteklemelerini ısrarla isteyeceğim dedi. Amerika Birleşik Devletleri petrol ihtiyacının yaklaşık %20'sini Körfez bölgesindeki ülkelere alıyor. Japonya ise ihtiyacının %60'ını bu bölgeden sağlıyor. Batılı Avrupa ülkelerinin ekonomisi de büyük ölçüde Körfez

- bölgesinden sağlanan petrole bağımlı bulunuyor.
- 3) Türkiye İran'da yayınlanan Cumhuriyet İslamî Gazetesi'nde Atatürk hakkında çirkin sözlere yer verilmesiyle ilgili olarak Ankara ve Tahran'da girişimlerde bulundu. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi İnal Batu konuya ilişkin bir soru üzerine söz konusu gazetenin 27 Mayıs tarihli sayısında yayınlanan yazı üzerine Ankara'daki İran Büyükelçiliği nezdinde girişimde bulunduğunu bildirdi. Batu'nun verdiği bilgiye göre Türkiye'nin Tahran Büyükelçisi Volkan Vural'da İran Başbakan Yardımcısı Ali Reza Muayyeri ile 30 Mayıs'ta bir görüşme yaptı ve konuyu dile getirdi. Muayyeri görüşmede Cumhuriyet İslamî Gazetesi'nin Atatürk'le ilgili çirkin sözlerle yer veren yayını dolayısıyla üzüntülerini belirtti. Tahran Büyükelçisi Volkan Vural aynı konuda İran Başbakanı Museviyle'de görüşme talebinde bulundu.
- 4) Federal Almanya'da yaşayan çok sayıda Türk resmi bir ziyaret için Bonn'a giden Bulgaristan Devlet Başkanı Todov Jivkov aleyhine gösteri yaptı. Federal Almanya'daki Türk dernekleri tarafından düzenlenen gösteride Bulgaristan'daki Türklere yapılan insanlık dışı baskılar protesto edildi.

Turhan Dikkaya Bonn'dan bildiriyor: Bulgaristan Devlet Başkanı Todov Jivkov'un Federal Almanya ziyareti dolayısıyla bugün Bonn'da bir gös-

teri yürüyüşü düzenlendi. Çok sayıda Türk yurttaşının katıldığı gösteri yürüyüşü Bonn'un diplomatlar semti olan Basgudes Berk'deki Grute alanında tam bir disiplin içerisinde başladı. Yürüyüşe katılan Türk yurttaşları taşıdıkları Türkçe, Almanca pankartlar ve dağıttıkları bildirilerle Bulgaristan'daki Müslüman azınlığa uygulanan politik baskıları protesto ettiler. Olaysız geçen yürüyüş Basgudes semtindeki Bulgar Büyükelçiliğinin kapısına siyah bir çelenk bırakıldıktan sonra yine başladığı gibi tam bir disiplin içerisinde son buldu.

- 5) Türkiye ile Fransa arasında siyasi ilişkilerin geliştirilmesinden sonra savunma sanayi alanında işbirliğinin ilk adımı da dün Paris'te atıldı. Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'le, Fransa Savunma Bakanı Andrei Jiro bu alanda işbirliğini öngören bir teknik işbirliği belgesi imzaladılar. Varılan mutabakat çerçevesinde iki ülke Savunma Bakanlıkları yetkilileri yılda 2 defa bir araya gelerek savunma sanayi alanında ortak faaliyetleri belirleyecekler. İşbirliği belgesi özel sektör kuruluşları arasında ortaklıklara gidilmesini de öngörüyor. Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk Andrei Jiro'yla görüşmelerinin yanı sıra savunma sanayi tesislerinde de incelemeler yapıyor. Zeki Yavuztürk bugün Paris yakınlarındaki kamp suvit Fransız birinci tümeninin atış tatbikatını izledi. Yavuztürk daha sonra Aerospacial firmasıyla Kara Kuvvetleri ve Hava Savunma Harekat Merkezinde incelemelerde bulundu.

Milli Savunma Bakanı Zeki Yavuztürk'ün Paris

ziyareti yarın sona erecek.

- 6) Türkiye ile Belçika arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini amaçlayan 2 anlaşma Ankara'da imzalandı. Konuk Belçika Prensi anlaşmaların imzalanmasından önce ve sonra bugün çeşitli temaslarda bulundular. Konuk Prens ve beraberindeki heyet bu sabah önce Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Yusuf Bozkurt Özal'ı ziyaret etti. Prens ve beraberindeki heyete Türkiye'nin ekonomik durumu ve uyguladığı ekonomik politikalar konusunda bilgi sunuldu.

Heyeti ilgilendiren konular arasında yer alan serbest bölgelerde yabancı yatırımcılara tanınan imkanlar konusu üzerinde de duruldu.

Belçika Prensi ve beraberindekiler daha sonra Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'i ziyaret ettiler. Belçika Ulaştırma ve Dış Ticaret Bakanı Herman Dupur'u Belçika'nın Türkiye'yi çeşitli alanlarda sunabileceği imkanları anlattı. Belçika'nın yap-işlet-devret modeline ilgi duyduğunu belirten konuk Bakan başka ülkelere de köprü durumunda olan Türk pazarının önemini biliyorum dedi. Belçika Ulaştırma ve Dış Ticaret Bakanı Puru bir sorumuzu cevaplandırırken de savunma sanayi alanının işbirliği yapılacak önemli bir alan olduğunu belirtti ve Belçika Savunma Bakanının kısa bir süre sonra Türkiye'yi ziyaret ederek konunun ayrıntılarıyla ele alınacağını bildirdi. Öğleden sonra da Türkiye ile Belçika arasında çifte vergilendi: -

rilmenin önlenmesine ilişkin bir ekonomik, teknolojik ve sanayi işbirliği anlaşması imzalandı. Çifte vergilendirmenin önlenmesine ilişkin anlaşmayı Türkiye adına Maliye ve Gümrük Bakanı Kurtcebe Alptemoçin, Ekonomik Teknolojik ve Sanayi İşbirliği anlaşmasını ise Devlet Bakanı Ahmet Karaevli imzaladı. Anlaşmalara Belçika adına Ulaştırma ve Dış Ticaret Bakanı Herman Dupur'u imza koydu. Ekonomik ve Teknolojik ve Sanayi işbirliği anlaşması bu alanlarda ülkeler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini gerektiğinde sektör bazında komiteler oluşturulmasını ve bir karma ekonomik komisyon kurulmasını öngörüyor. Anlaşma ayrıca komisyonu yılda bir defa Bakanlar düzeyinde toplanmasını da öngörüyor. Anlaşmaların imzalanmasından sonra Belçika Prensi Alber ve beraberindeki heyetten bazı yetkililer Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarı Yavuz Caneri'yi ziyaret ettiler. Belçika Prensi ve beraberindekiler Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığını da ziyaret ederek Bakanlık Müsteşarı Şeyda Otyakmaz'la bir süre görüştüler. Görüşmede özellikle madencilik, makineler ve ekipmanlarıyla hidroelektrik santral projeleri alanında Türkiye ile işbirliği imkanları ele alındı. Konuk Belçika Prensiyle birlikte bulunan Belçika Parlamento Heyeti bugün ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonuna da bir nezaket ziyareti yaptı.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren'de Belçika Prensi

Alber'i kabul ederek bir süre görüştü. Ankara'ya dün gelen Çekoslovakya Dışişleri Bakan Yardımcısı Tusan Usak'te Başkent'in evsahipliği yaptığı konuklardan bir başkası. Konuk Bakan Yardımcısı bugün Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı müsteşarı Mustafa Kiten'i ziyaret etti. Ziyaret sırasında iki ülke arasındaki tarımsal işbirliği imkanları değerlendirildi.

- 7) Avrupa Müttefik Komutanlığı Çevik Kuvvetinin planlı tatbikatlarından Ororo-Express-87 Doğu Anadolu bölgesinde gerçekleştirilecek. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yanı sıra Belçika, Federal Almanya, İtalya, Lüksemburg, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nden katılacak 5000 personelle, 1500 aracın intikal hazırlıklarıyla dün başlayan tatbikat 30 Haziran'a kadar devam edecek. Genelkurmay Genel Sekreterliği'nden yapılan açıklamaya göre Nato Avrupa Müttefik Kuvvetleri Komutanlığı tarafından planlanan tatbikatta intikalin büyük bölümü hava yoluyla gerçekleştirilecek. Silah ve donanımın bir bölümü de deniz yoluyla taşınacak. Ororo-Express-87 tatbikatı Avrupa Müttefik Kuvvetleri Komutanlığının Çevik Kuvveti'nin Nato'nun güney kanadında muhtemel kullanma yerlerinden Doğu Anadolu'ya intikali caydırma ve muharebe hareketiyle ilgili planların denenmesi ve geliştirilmesi amacıyla düzenlendi. Avrupa Müttefik Kuvvetleri Komutanlığı Çevik Kuvveti yüksek hareket kabiliyetine sahip kara ve hava unsurlarından meydana geliyor. Çevik Kuvvet Nato'nun Kuzey ve Güney kanadında bir

tehdit belirmesi halinde bunu süratle caydırmak, dayanışmayı göstermek ve ev sahibi ülkenin savunmasını güçlendirmek üzere oluşturuluyor. Çevik Kuvvet birliklerine İtalyan Tümgeneral Franco Ancioni komuta ediyor. Nato Avrupa Müttefik Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Rogers tarafından planlanan Ororo Express-87 tatbikatı Güney Doğu Anadolu Müttefik Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Kaya Yazgan tarafından sevk ve idare edilecek. Tatbikatın direktörlüğünü ise 9. Kolordu Komutanı Korgeneral Kayhan Onur yapacak.

- 8) Sayın seyirciler, tek motorlu uçağıyla Finlandiya'dan kalkıp hiç bir engelle karşılaşmadan Moskova'daki Kızıl Meydana inerek Sovyet yönetimini sarsan 19 yaşındaki Alman gencinin yargılanıp yargılanmayacağı hala belli olmadı. Geçen perşembe günü Kızıl Meydana inişinin ardından gözaltına alınan amatör pilot Mathias Russ halen görüntüde izlediğimiz Moskova'daki Rofortova cezaevinde bulunuyor. Moskova'daki Federal Alman Büyükelçiliğinin bir görevlisi Sovyet yetkililerinin Mathias Russ hakkında nasıl bir işlem yapacakları konusunda hiç bir fikre sahip olmadıklarını söyledi. Bonn'daki Federal Almanya yetkililerinde Sovyet görevlileri olayla ilgili soruşturmayı sürdürdüklerini bunun sonuçlanmasının aylar sürebileceğini belirttiler.
- 9) Fransa'nın Lyon kenti yakınlarında bir yakıt deposunda çıkan yangın ilk belirlemelere göre 2'si ağır 6 kişinin yaralanmasına yol açtı. Yangın bugün öğ-

len saatlerinde henüz belirlenemeyen bir sebepten çıktı. İtfaiye görevlileri 10.000 m³ yakıt bulunduğunu bildirilen depoya alevlerin yüksekliği yüzünden 30 metreden fazla yaklaşamıyorlar. Depoda bazı görevlilerin kalmış olmasından endişe ediliyor.

10) İkinci Dünya Savaşında Rustwish toplama kampından kurtulmayı başaran çok az sayıdaki Yahudilerden Nobel Barış Ödülü sahibi yazar Elivizer Lyon'da devam eden Klaus Barbie davasında tanık olarak dinlenecek. Elivizer mahkemede toplama kamplarındaki günlerini ve Nazilerin Yahudilere karşı yürüttükleri soykırımını anlatacak. Elivizer bugün Lyon'da 2. Dünya Savaşı sırasında Nazilerce öldürülen milyonlarca Yahudi adına dikilen anıtı ziyaret etti. Elivizer anıt önünde yaptığı konuşmada Barbie davasına da atıfta bulunarak burada yatanlar adalet istiyorlar dedi. Elivizer 2. Dünya savaşı sırasında toplama kamplarına gönderilen Yahudilerin fotoğrafları arasında kendisine ait olan fotoğrafı da gazetecilere gösterdi. Elivizer'in Klaus Barbie'nin yargılandığı davada bu gece ifade vermesi bekleniyor.

11) AIDS hastalığına yol açan yeni bir virüs bulunduğu bildirildi. Amerikalı doktor Robert Gallo Washington'da devam eden milletlerarası AIDS konferansında yaptığı açıklamada yeni virüse Nijerya'da bu hastalıktan ölen 10 kişinin kanında rastlandığını söyledi. Konferansta bir konuşma yapan Amerika Birleşik Devletleri Başkan Yardımcısı George Bush'da

Başkan Reagan'ın AIDS'le mücadele amacıyla açıkladığı tedbirler hakkında bilgi verdi. Bush konuşması sırasında protesto edilince bana kızmayın bunlar başkanın sözleri dedi. Başkan Reagan önceki gün yaptığı açıklamada öncelikle evlenecek kişilerle, tutuklular ve göçmenlerde AIDS testine başlanmasını istemişti.

- 12) Amerikan yönetiminin AIDS'le mücadele tedbirlerini protesto amacıyla eşcinsellerde Beyaz Saray önünde gösteri yaptı. AIDS virüsüne karşı korunmak için özel kauçuk eldivenler giyen polis gösteriyi dağıtarak 64 kişiyi gözaltına aldı. Bu sırada AIDS'le mücadele çalışmalarına mali destek sağlamak amacıyla dün Londra'daki ünlü Christie salonunda bir açık arttırma düzenlendi. Gece elbiselerinin satıldığı açık arttırmaya York Düşesi Sarah Ferguson ve Boy George gibi ünlüler katıldı. AIDS'le mücadele çalışmalarını destekleyen sanatçıların başında gelen Liz Taylor'un bir elmas yüzüğü de açık arttırmada satıldı.
- 13) Çin Halk Cumhuriyeti Komünist Partisi'nde 1983 yılında başlatılan tasfiye kampanyası sonucu 33.000 kişinin partiden ihraç edildiği bildirildi. Çin Komünist Partisi yayın organı Halkın Günlüğü Gazetesi'nde yer alan haberde aynı dönemde 200.000 parti üyesinin çeşitli disiplin cezalarına çarptırıldığı kaydedildi. Tasfiye kampanyasının sona ermesine rağmen parti içindeki bazı sorunların varlığını korumaya devam ettiği de belirtildi. Çin Halk Cumhuriyeti Komünist

Partisinde 1966-1976 yılları arasındaki kültür devrimine katılanlara karşı başlatılan tasfiye kampanyasının daha sonra yolsuzluk yapmakla suçlananları da kapsadığı bildirilmişti. Öte yandan orman yangınlarında geçen ay 200 kişinin öldüğü Çin'in kuzeydoğusunda 2 bölgede daha yangın çıktığı ve hızla yayılmaya başladığı bildirildi. Ülkenin Heylom Somont bölgesinde 100.000 nüfuslu bir kentin yakınında çıkan orman yangınının kontrol altına alınabilmesi için 3.000 kişinin çalıştığı bildirildi. İç Moğolistan'da başlayan ve hızla yayılan orman yangınına kontrol altına almak için uçakla takviye birlikler sevk edildiği haber veriliyor.

- 14) Kanada'nın Edmonton kentinde tuttukları hokey takımının galibiyetini kutlayan gençlerin coşkun eğlencesi sonunda polisle çatışmaya dönüştü. Edmonton sokaklarına dökülen binlerce genç geç saatlere kadar dağılmaya niyet etmeyince polis artık taraftarların evlerine gitme zamanının geldiğine karar verdi. Ancak kalabalık polis uyarısına rağmen dağılmadı ve durum birden bire gerginleşti. Polisin yardıma çağırıldığı itfaiye ekipleri de başarılı olamadılar ve gösteriler sabaha kadar devam etti. Sonunda toplum polisleri de göreve çağırıldı ve bütün güvenlik kuvvetlerinin işbirliği ve polis köpeklerinin yardımıyla taraftarların dağılmaları sağlandı.
- 15) Avrupa topluluğuyla Kıbrıs Rum Yönetimi arasında bir süre önce parafe edilen gümrük işbirliği anlaşması-

nın topluluğa üye ülkelerle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasındaki ticareti olumsuz yönde etkilemeyeceği bildiriliyor.

TRT Kıbrıs haber bürosundan Aydın Soysalı dinliyoruz: Bugün yayınlanan Rum gazeteleri topluluğa üye ülkelerden İngiltere, Hollanda, İtalya ve Federal Almanya'nın Kıbrıs Rum yönetimiyle gümrük birliği anlaşmasının yürürlüğe girmesinden sonra da Türk tarafıyla ticari ilişkilerine devam edecekleri yolunda güvence verdiklerini öne sürüyorlar. Bu konuda bilgisine başvurduğumuz Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Dışişleri ve Savunma Bakanı Kenan Atakol geçmişte verilen sözlerin yerine getirilmemesi yüzünden gelişmeler karşısında kaydı fiatla davranıyor ve Gümrük Birliği Anlaşmasının uygulanmasını dikkatle bekliyoruz dedi. Kenan Atakol toplulukla ilişkiler konusunda şunları söyledi: Avrupa Ekonomik Topluluğuyla Kıbrıs arasında 1972 yılında imzalanan ortaklık anlaşmasının 5. maddesi peterken topluluğun taraflara eşit muamele yapmasını öngörüyordu. Ancak uygulama ne yazık ki eşitliği büyük ölçüde zedeleyecek biçimde olmuştur. Kıbrıs Rum yönetimiyle Avrupa Ekonomik topluluğu arasında 100 yıl önce parafe edilen Gümrük Birliği Anlaşması önümüzdeki aylarda imzalanacak ve 1 Ocak 1988 tarihinde yürürlüğe girecek.

- 16) Anavatan Partisi Genel Başkan Yardımcısı Mehmet Keçeciler pazar günü 84 beldede yapılacak belediye

seçimlerinde partisinin en az 60 yerde kazanacağını söyledi. Mehmet Keçeciler Konya'da düzenlediği basın toplantısında 24 Mart 1984 mahalli seçimlerinden sonra muhalefet partilerinin üyelerinin sağlıksız bir duruma geldiğini ve bunların bir kısmının parlamentoya girmelerine rağmen bu sağlıksız durumlarının değişmediğini iddia etti. Anavatan Partisi'nin 1.200.000 üyeye sahip büyük bir parti olduğunu kaydeden Keçeciler parti içindeki tartışmalarında demokrasinin gereği sayılması gerektiğini söyledi. Mehmet Keçeciler partinin meclis kadrosuyla bu ihtilaf-ları çözecek güçtedir şeklinde konuştu.

Anavatan Partisi Genel Başkan Yardımcısı Keçeciler bazı belediye başkanlarının görevden alınmaları konusunda da yönetmeliklere göre işlem yapıldığını bildirdi. Keçeciler bu sorunu partinin siyasi açıdan değil hukuki açıdan değerlendirdiğini kaydetti.

- 17) Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Erdal İnönü Belediye Başkanlarının İçişleri Bakanı tarafından görevden alınabilmelerine ilişkin kanun hükmünde kararnamenin Anayasaya aykırı olduğunu ve iptali için Anayasa Mahkemesine başvuracaklarını söyledi. Erdal İnönü partisinin iktidar olmak için kimsenin desteğine ihtiyacı bulunmadığını belirtti.

İnönü Bolu'da düzenlediği basın toplantısında Sosyal Demokrat Halkçı Partili 2 Belediye Başkanının 27 Mayıs tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan kanun hükmünde kararnameyle belirlenen usullerle

İçişleri Bakanı tarafından görevden alındığını hatırlattı. Bu kararnameyle seçimle işbaşına gelen Belediye Başkanlarının İçişleri Bakanı tarafından her zaman görevden alınabilecek Belediye Buşe Müdürlerine dönüştürüldüğü görüşünü savunan Erdal İnönü Belediye Başkanları üzerinde yargıya dayalı denetimden yana olduklarını belirtti. Söz konusu kanun hükmünde kararnamenin Anayasanın öngördüğü biçimde bir yetki yasasına dayandırılmadığını da kaydeden İnönü böyle bir yetki kanunu yokken Bakanlar Kurulunca çıkarılan böyle bir kanun hükmünde kararname açık bir yetki gasbıdır. Hükümet yasama organının yetkilerini Anayasa aykırı biçimde kullanmıştır dedi. Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı İnönü gazetecilerin sorularını cevaplandırırken de iktidara gelmeleri için kimseye ihtiyaçları bulunmadığını, seçmenlerin programlarına bakarak karar vereceklerini belirterek başkanların yardımıyla iktidar olacaksak hiç olmayalım daha iyi şekilde konuştu.

- 18) Demokratik Sol Parti Türkiye Büyük Millet Meclisi Gurubu Başkan vekillerinden Sururi Baykal siyasi partiler kamununda yapılan son değişikliğin partileri çok sayıda kontenjan adayı göstermeye zorlayarak parti içi demokrasiyi zedeleyeceğini söyledi. Sururi Baykal parlamentoda yaptığı yazılı açıklamada bu değişiklikle siyasi parti merkez karar organlarının adayları belirlemede demokrasi kurallarından önemli ölçüde ayrılmaya zorladığını bildirdi. 6 ve daha faz-

la milletvekili çıkaracak illerin 4,5 ve 6 milletvekilliği olan seçim çevrelerinde partilerin birer kontenjan adayı gösterme mecburiyetinin Anayasanın siyasi partilerin parti içi çalışmalarını ve kararları demokrasi esaslarına aykırı olamaz kuralına uymadığını kaydeden Sururi Baykal, bu durumun millet iradesinin meclise yansımalarını da önleyeceği görüşünü savundu. Sururi Baykal siyasi partiler kanununda yapılan bu son değişiklik Cumhurbaşkanınca imzalandığı takdirde iptali için Anayasa Mahkemesine başvuracaklarını bildirdi. Demokratik Sol Parti Grup Başkanı Vekili Sururi Baykal Anayasanın halk oyuna sunulmasına katılmayanlar için konulan beş yıllık seçimlerde aday olamama ve halk oylamalarına katılmama şartınının 2 milyon dolayında seçmenin siyasi yasaklara ilgili referanduma katılmasına engellediğini hatırlattı. Baykal Anayasanın bu konudaki hükmünün iptali için öteki partilerden destek arayacaklarını, bu olmadığı takdirde siyasi yasaklarla ilgili halk oylamasınının oy kullanma yasağınının kalkacağı 6 Kasım'dan sonraki bir tarihe bırakılması için yasa önerisinde bulunacaklarını kaydetti.

- 19) Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu Genel Kurulu Ankara'da yapıldı. Hüsamettin Tiyanşan yeniden Konfederasyon Başkanlığına seçildi. Başkan Tiyanşan Esnaf ve Sanatkarların özellikle küçük imalat sanayi ve hizmet sektöründe vazgeçilmez bir üretim kaynağı olduğunu belirtti. Hüsamettin Tiyan-

şan esnaf ve sanatkarlara açılan kredilerin enflasyon hızının gerisinde kaldığını bundan dolayı da gelir dağılımında adaletin zedelendiğini belirtti. Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu Genel Başkanı Tiyaşan meslek vergisinin kaldırılması ve sanayi sitelerindeki emlak vergisinin muafiyet getirilmesiyle, Bağ-kur'lulara sağlanan sağlık sigortasının memnurlukla karşılandığını sözlerine ekledi. Genel kurulda konuşan Maliye ve Gümrük Bakanı Kurtcebe Alptemoçin'de esnaf ve sanatkarların üzerinde büyük bir yük oluşturulan götürülük kimlikleriyle işletme esasına göre defter tutma konusunda kolaylıklar getirildiğini söyledi. Kurtcebe Alptemoçin Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan kanun tasarısıyla da işletme defterlerinden bir defaya mahsus götürülük esasına dönme imkanının getirileceğini bildirdi.

Vergi kanunlarında yapılan değişikliklerle vergi düzeninin getirildiğini anlatan Maliye ve Gümrük Bakanı Alptemoçin meslek vergisinin de kaldırılmasıyla ilgili kanun teklifinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde bulunduğunu söyledi.

Devlet Bakanı Ahmet Karaevli'de genel kurulda yaptığı konuşmada hükümetin küçük ve organize sanayi sitelerine büyük önem verdiğini bu amaçla 3 yıl içerisinde 42 sanayi sitesinin hizmete sokulduğunu söyledi. Ahmet Karaevli Bağ-Kur yönetmeliğinde yapılan bir değişiklikle kaydı silinenlere yeniden sigortalılıklarının devam etmesi hakkının tanındığını belirtti.

ti. Demokrasinin ve rejimin teminatı olan Esnaf ve Sanatkarlara hizmet etmeyi bir vazife olarak kabul ettiklerini anlatan Karaevli bu amaçla Bağ-Kur üyelerine bir çok haklar tanıdığını söyledi. Devlet Bakanı Ahmet Karaevli uygulamadaki bazı aksaklıkların giderilmesi amacıyla Bakanlar Kuruluna yetki veren kararnamenin Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sevk edildiğini bildirdi.

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu Genel Kurulunda yapılan seçimler sonunda Hüsamettin Tiyandaş yeniden konfederasyon başkanlığına getirildi. Seçimlerde Memduh Üreyen ve Cemal Tercan başkan vekilliklerine, Mesut Can, İbrahim Oğul, Murat Teker, Salin Bozvay, Ali Kılınç, Ali Bayram, Baki Topçu, Hakkı Başman, Ejder Gürsoy, Nazmi Can, Ali Burhan Hacıahmetoğlu ve İsmail Güler'de yönetim kurulu üyeliğine seçildiler.

- 20) Nisan ayı ihracatı geçen yılın Nisan ayına oranla %20,6 oranında artarak 702 milyon 149 bin Dolar olarak gerçekleşti. Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığında yapılan açıklamaya göre aynı dönemdeki ithalat ise geçen yılın Nisan ayına oranla %26,7 oranında artışla 1 milyar 84 milyon Dolar oldu. Buna göre ihracatın ithalatı karşılama oranı bu yılın Nisan ayında %64,8 oldu. Bu rakam geçen yıl %68,1'di. Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığı'ndan yapılan bir başka açıklamada ise Mayıs ayında toplam eşya fiyatlarının 4,8 artış gösterdiği bildirildi. Açıklamaya

göre Mayıs ayında tüketici eşya fiyatları da 4,9 artış gösterdi.

21) 1. Uluslararası Bandırma Kuş Cenneti Kültür ve Turizm Festivali başladı. Devlet Bakanı Hasan Celal Güzel Festivalin açılışında ödemeler dengesinin açığının kapanmasında başlıca kaynak olan turizm sektörüne gereken teşvik ve desteğin sağlanmakta olduğunu söyledi. Hasan Celal Güzel 3 yıl içinde turizm gelirlerinde 5 misli artış sağlandığını belirtti. Balıkesir Valisi Seydi Yetkiner'de festivalin yörenin kalkınmasını olumlu yönde etkileyeceğini kaydetti. Festivalde daha sonra yerli ve yabancı halk oyunları ekipleri gösteriler yaptı, sportif karşılaşmalar düzenlendi. Pazar günü sona erecek festival süresince konserler verilecek. Işık ve dia gösterileri yapılacak. Tiyatro toplulukları da bazı eserler sahnelenecek. Festival dolayısıyla ayrıca kuş cennetiyle ilgili toplantılar düzenlenecek.

22) İzmir'de Narlıdere Halk Plajı ve batısında kalan sahil şeridinde denize girilmesinde insan sağlığı açısından sakınca bulunmadığı bildirildi. İzmir Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürlüğü'nden yapılan açıklamaya göre yaz mevsimine girilmesi dolayısıyla çevredeki plajlarda denize girilen bütün kesimlerden alınan su numuneleri laboratuvarlarda bakteri ve basil derecesine göre tahlil edildi. Tahlil sonucunda Narlıdere halk plajıyla batıda kalan Geyik,

Güzelbahçe, Yücesahil, Doktorlar Sitesi, Urla, İskele, Çeşmealtı, Çeşme ve Seferhisar'da denize girmenin insan sağlığı yönünden tehlikeli olmadığı belirlendi. Tahlilde ayrıca Selçuk, Pamucak, Aliağa, Dikili ve Foça'da deniz kirliliğinin sağlığa zararlı seviyenin çok altında olduğu tesbit edildi.

- 23) İstanbul Beyoğlu'nda restorasyonu devam eden tarihi Çiçek Pasajı 2 ay sonra hizmete açılacak. TRT muhabirinin yetkililerden aldığı bilgiye göre Beyoğlu Belediyesince restorasyonu sürdürülen Çiçek Pasajı'na bugüne kadar 60 milyon lira harcandı. 1876 yılında İtalyan Mimar Kapelyo tarafından yeniçerilerin barınmaları için yaptırılan ve ilk adı Sive Pasero olan pasaja şimdiki ismi 1917 yılında verilmişti. İçinde 20 dükkan bulunan pasaj 1978 yılında yanmıştı.

3 Haziran 1987 Tarih 20.30 TRT - TV 1

Haber Bülteni

- 1) Lübnan'da helikopterine yerleştirilen bombanın patlaması sonucu ölen Başbakan Kerami devlet töreniyle toprağa verildi. Basra Körfezi'nde ulaşım güvenliğiyle ilgili tartışmalar devam ederken Amerika Birleşik Devletleri uçak gemisi Saratogay'la 14 destek gemisininin 6.filoya katılmak üzere Akdeniz'e hareket edeceğini açıkladı.
- 2) Batı Avrupa Birliği Parlamenterler Assamblesi Paris'te yaptığı toplantıda Türkiye, Yunanistan ve İspanya'nın üyelik başvuruları konusunda karar alamadı.
- 3) Türkiye Bulgaristan'ın topraklarında Türk bulunduğu yolundaki iddialarının ırkçı bir zihniyetin ürünü olduğunu bildirdi.
- 4) Ermeni teröristler tarafından şehit edilen 31 diplomat ve görevli Cebeci Asri mezarlığındaki Dışişleri şehitliğinde törenle anıldı.
- 5) Asgari ücret tesbit komisyonu yeni asgari ücretin dayandırılacağı ilkeleri belirledi.

- 1) Lübnan'da helikopterine yerleştirilen bombanın patlaması sonucu ölen Başbakan Raşit Kerami doğum yeri olan Trablusşam'da devlet töreniyle toprağa verildi.

Törene Lübnanlı, Suriyeli, Ürdünlü devlet adamlarıyla yüzbinlerce kişi katıldı. Suriye askerleriyle güvenlik kuvvetlerinin olağanüstü tedbirleri altında yapılan törende Lübnan Devlet Başkanı Emin Cemayeli Başbakan Vekili Selim El Hoss temsil etti. Başkent Beyrut'un Müslümanların yaşadığı batı kesiminde de yaklaşık 1000 kişilik bir grup sembolik bir tabutu Başbakanlık binasından camiye kadar taşıyarak Raşit Kerami'nin öldürülmesini protesto etti. Beyrut'taki gösteriye katılanlar Beyrut ölmeyecek, Kerami ölmeyecek yazılı pankartlar taşıdılar. Bu arada Lübnan'da yayınlanan askeri bir bildiride Raşit Kerami'nin askeri helikopterde öldürülmesi Lübnan ordusunu hedef alan bir saldırı olarak nitelendirildi.

- 2) Basra Körfezi'nde ulaşım güvenliğiyle ilgili tartışmalar devam ederken Amerika Birleşik Devletleri uçak gemisi Saratoga'yla 14 destek gemisinin 6. filoya katılmak üzere Akdeniz'e hareket edeceğini açıkladı.

Savunma Bakanlığı sözcüsü Bob Sims cuma ve cumartesi günü ülke limanlarından ayrılacak Amerikan savaş gemilerinden üçünün Akdeniz'deki görev süreleri biten gemilerin yerini alacağını bildirdi. Sims Amerikan savaş gemilerinin hareketini olağan bir görev olarak nitelendirdi. Robert Sims Akdeniz'e hare-

ket edecek savaş gemilerinin Basra Körfezi'ne sevk edilip edilmeyeceği konusunda bir açıklamada bulunmadı. Amerikan Savunma Bakanlığı kaynakları ise ulaşım güvenliğinin sağlanması için Körfez'e yeni savaş gemileri gönderilmesi ve hava savunmasının güçlendirilmesinin planlandığını bildirdiler.

Basra Körfezi'nde halen Amerika Birleşik Devletlerinin 7, Sovyetler Birliği'nin 4, Fransa ve İngiltere'nin de 2'ser savaş gemisi bulunuyor. Bu arada İran petrol ihracatının engellenmesi halinde Basra Körfezi'nin bütün ülkelerin tankerlerine kapatacağı yolundaki tehdidini tekrarladı. İran Dışişleri Bakan Yardımcısı Hüseyin Şeyhu İslam körfezin güvenliğinin sağlanmasının bölge ülkelerinin sorunu olduğunu, yapılacak küçük bir hatanın bölgede 2 büyük güç arasında silahlı çatışmaya yol açabileceğini söyledi.

- 3) Batı Avrupa Birliği Parlemlenterler Assamblesi Paris'te yaptığı toplantıda Türkiye, Yunanistan ve İspanya'nın üyelik başvuruları konusunda karar alamadı.

Toplantıda teşkilata yeni üyelerin kabul edilmesi ve bunun yaratacağı sorunlar hakkında Federal Almanyalı Parlemlenter Karl Arins tarafından hazırlanan rapor ve buna ekli karar tasarısı kabul edildi. Kararda yeni ülkelerin kabulünden önce teşkilatın daha güçlü hale getirilmesi ve genişlemesiyle ilgili ülkelerin belirlenmesi öngörülüyor.

Batı Avrupa Birliği Parlemlenterler Assamblesi

bu sebeple Türkiye, Yunanistan ve İspanya'nın üyelik başvurularını gelecek ilkbaharda yapacağı toplantıda görüşecek. Assable Portekiz'in üyelik başvurusunu ise yıl sonuna kadar karara bağlanmasını onayladı. Batı Avrupa Birliği Parlamenterler Assamblesinin toplantısına gözlemci sıfatıyla katılan Bitlis Milletvekili Kamran İnan'la, Antalya Milletvekili Haluk Bayülken Türkiye'nin üyelik başvurusu konusundaki kararın geciktirilmesini kınadılar. Türkiye 13 Nisan'da Batı Avrupa Birliğine üye olmak isteğini bildirmişti. Batı Avrupa Birliğine üye olmak için teşkilat üyesi ülkelerin tamamının daveti gerekiyor.

- 4) Türkiye Bulgaristan'ın topraklarında Türk bulunmadığı yolundaki iddialarının ırkçı bir zihniyetin ürünü olduğunu bildirdi. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi İnal Batu Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'un Federal Almanya'da yayınlanan bir gazeteyle bu yolda verdiği demeçle ilgili soruyu cevaplandırırken Bulgaristan'daki Türk varlığının bir çok resmi belgenin yanı sıra Bulgar devlet adamlarınca da tanındığını söyledi. Bu gerçeğin Bulgar Anayasasında da yer aldığını kaydeden Büyükelçi İnal Batu şöyle dedi: Bulgaristan'da hâlen devam etmekte olan Türk varlığı tarihi, coğrafi, etnik, kültürel ve dini bakımlardan kendi, kendini esasen kanıtlamıştır. Bu konuda Bulgaristan'ın çarpık durumukimseyi ne fikna edebilir ne kandırabilir. Bulgar yönetimi etnik olarak saf bir Bulgaristan yaratmak için ülkesinde asırlardır

varlığını sürdürmüş toplumları şiddete başvurma dahil yok etme yolunu seçmiştir.

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi İnal Batu Bulgaristan'ın bu politikasının iki ülke ilişkilerinde sorunlar yarattığını hatırlattı ve Bulgar yöneticilerin makul ve sorunlu bir tutum takınarak siyasi gerçekçiliğe dönmelerini diledi.

- 5) Ermeni teröristler tarafından şehit edilen 31 diplomat ve görevli Cebeci Asri Mezarlığındaki Dışişleri şehitliğinde törenle anıldı. Tören saygı duruşu ve saygı atışıyla başladı. Şehitlerin yakınları, askeri erkan, Dışişleri Bakanlığı mensupları ve yabancı diplomatların katıldığı törende bir konuşma yapan Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nusret Kandemir Türk milletinin görevleri başında şehit edilen evlatlarıyla gurur duyduğunu, teröristlerle destekçilerini de unutmadığını söyledi. Türk milletinin tarih boyunca bayrağı, vatanı ve hürriyeti için şerefiyle mücadele ettiğini ve tarihini şehitlerinin kanıyla yazdığını belirten Kandemir şöyle dedi: Varlığının tehdit edildiği bir dönemde tüm Osmanlı tebasını etkileyen savaş şartlarında meydana gelen bir takım olayların tahrifi suretiyle bu şanlı milletin şerefine leke sürmeye ve vatanına göz dikmeye yeltenenler Türk karakterini tanımayan ve tarihinden ders almalarını bilmeyen zavallılardır.

Büyükelçi Kandemir, Türkiye'nin büyümesi, kalkınması ve bölgesinde gittikçe ağırlık kazanan bir devlet olmasından rahatsızlık duyan çevreler bulunduğunu bildirdi.

Türkiye'nin insanını ve ülkesini tanıtmaya ve

aydınlatma kampanyasını ısrarla sürdürmesi sonucunda Dünya kamuoyunun gerçekleri daha iyi anlamaya başladığını kaydeden Kandemir milletlerarası platformlarda Ermeni iddialarını savunanların karşısında olayları tarafsızlıkla değerlendirenlerin sayısının gittikçe arttığını belirtti.

- 6) Bugün Ankara'ya gelen Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Güvenlik Yardımcısı, Bilim ve Teknolojik İşler Yardımcısı Edward Derwinski temaslarını tamamladı. Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye ve Yunanistan'a yaptığı yardımlarda 7/10 oranının savunucusu olarak bilinen Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı Güvenlik İlim ve Teknoloji işlerinden sorumlu bakan yardımcısı Edward Derwinski savunma sanayi başkanı Vahit Erdem'le görüştü. Bugün görüşmede Vahit Erdem Derwinski'ye konunun amaçları ve işleyişi konusunda bilgi verdi. Amerikalı bakan yardımcısına ayrıca Türkiye'nin savunma sanayii alanında başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere Nato üyesi ülkelerle ortak çalışma yapmak arzusu iletilildi ve bazı projelerde karşılaşılan problemler anlatıldı.

Amerika Birleşik Devletleriyle savunma sanayii alanında ve fonun hala gündeminde bulunan bazı projeler var. Bunlara Amerikan firmaları da ilgi gösteriyor. Çok iyi namlu roket projesinin dışında zırhlı muharebe aracı projesi var. Halen gündemimizde alçak hava savunma füze sistemi projesi var. Radar projesi

var, haberleşme projesi var. Bu konularda Amerikayla olan ilişkilerimizde teknoloji transferinde düşüncüklerimizimizin olduğunu ifade ettik. Bu alandaki güçlük ise Amerika Birleşik Devletleri'nin teknoloji transferi konusunda çekimser davranmasından kaynaklanıyor. Yetkililer Amerikan firmalarının ortak projeler konusunda istekli davrandıklarını, ancak hükümetin burada önem taşıdığını belirtiyorlar. Teknolojik transferinde zorluk nereden doğuyor. Bilhassa yeni teknolojilerin Amerikan hükümetinin kendi sekör sistemleri politikası var tabii. Yani teknolojilerin transferinde bazen güçlükler oluyor. Biz nihayet tüm Nato ülkelerinde kullanılan teknolojilerin Türkiye'ye de gelmesini istiyoruz. Türkiye madem Nato'nun üyesi ülke, bu teknolojinin Türkiye'de olmasının Amerika'yı ve diğer Nato ülkelerinin aleyhine olmaması gerekir şeklinde. Peki onlar sadece güvenlik gerekçesiyle mi teknolojiyi transfer etmekte biraz tereddütlü davranıyorlar. Tabii sadece bunun Türkiye için söz konusu olmadığını, bilhassa yeni ileri teknolojilerin belli zaman süresi içerisinde Amerika'nın dışına transfer edilmediği Türkiye'nin asıl bir şey değil herkes için geçerli olduğu ifade edildi. Güvenlik sebebiyle teknoloji transferi alanında ortaya çıkan bir takım engeller aslında Amerikan firmalarının aleyhine oluyor. Savunma Sanayii kolu başkanı Vahit Erdem konuyu şöyle anlatıyor: Aksi takdirde biz Avrupa firmalarıyla çünkü Avrupa da-

ha pozitif bir konuda teknoloji transferinde daha esnek davranıyorlar, daha istekli davranıyorlar. Aksi takdirde Amerika'nın bunun olabileceğini zaman içerisinde ifade etti. Acaba bu alandaki zorluklar giderilebilecek mi? Amerikan hükümetinin yaklaşımında bir değişiklik var mı ya da bekleniyor mu? Valla biz burada ısrarlıyız. Türkiye'de ileri teknolojilerde önceliklerimiz çerçevesinde savunma sanayinin kurulmasında ısrarlıyız. Kararlı Türk hükümeti kendileri de Amerika elinden gelen desteği yapmaya devam edecek sizin bu gayretlerinizin Türkiye'de savunma sanayinin kurulmasındaki çabalarımızı firmalarımız vasıtasıyla ve hükümet olarak destekleyeceğiz şeklinde ifade ettiler. Birleşik Amerika Dışişleri Bakan Yardımcısı Derwinski ise Savunma Sanayi Fonu Başkanı Erdem'le görüşmeden çıkarken bir soru üzerine geliş sebeplerini şöyle açıkladı: Her şey çok mükemmel geliyor, zaten burada bulunmanın amacı da bu. Yeni bir teklif getirmedim. Bu bir tanışma gezisi. İlişkilerimiz daha iyiye gidiyor. Konuk bakan yardımcısı Derwinski Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Necdet Öztoran'la daha sonra da Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nusret Kandemir ve Müsteşar Yardımcısıyla görüştü. Görüşmede Amerika Birleşik Devletleriyle Türkiye arasındaki savunma ve ekonomik işbirliği anlaşmasıyla ilgili konular ele alındı. Derwinski Mürted'de Türkiye Savunma ve Uzay Sanayine ait tesisleri de gezdi. Burada kendisine Türkiye

Savunma ve Uzay Sanayini tanıtıcı bilgi verildi. Derwinski ve beraberindeki heyet yarın Türkiye'den ayrılacak.

7) Asgari ücret tespit komisyonu yeni asgari ücretin dayandırılacağı ilkeleri belirledi. Sanayii ve hizmet kesiminde yeni asgari ücretin ülke düzeyinde tek ücret olarak tesbit edilmesi kararlaştırıldı. Komisyon Başkanı ve Çalışma Genel Müdürü Orhan Başhekim Ankara'da bugün yapılan ikinci toplantıdan sonraki açıklamalarında asgari ücretin belirlenmesinde dengeli besin kompozisyonunun günlük net 3500 kaloriyle, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün verilerinin esas alınmasına karara bağlandığını bildirdi. Başhekim sanayi ve hizmet kesiminde yeni asgari ücretin bu ay içinde belirlenebileceğini de söyledi. Asgari ücret tesbit komisyonu gelecek toplantısını 9 Haziran'da yapacak. Sanayi ve hizmet sektöründe halen ayda brüt 41.400.-TL., 16 yaşından küçük işçiler içinse 28.500.-TL. asgari ücret uygulanıyor.

8) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mükerrer Taşçioğlu çalışma hayatıyla ilgili kanunları batılı ülkeler haline getirmeye ve uluslararası çalışma teşkilatının ülkeleri doğrultusunda değiştirmeye çalıştıklarını söyledi. Sayın seyirciler Türk çalışma hayatını düzenleyen yasalarda bir takım iyileştirmeler yapılması planlanıyor. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mükerrer Taşçioğlu Ankara'da düzenlediği basın toplantısında bu konuda açıklamalarda bulun-

du. 1982 Anayasasıyla bu doğrultuda çıkarılan sendikalar toplu iş sözleşmesi, grev ve lokavt kanununun çalışma hayatına o günün şartlarında haklı sebeplere dayanan kısaltmalar getirdiğini belirten Taşçıoğlu şöyle dedi: Bugün rahatça tartışılabilecek bir takım yasaklar ve kısıtlamalar mevcuttur. Bu gerçeği yok farz etmek mümkün değildir ve doğru da değildir. Biz sade sendikal hayatımızla değil, siyasal hayatımızla da demokrasinin er veya geç, geçten kastım imkanların elverdiği nisbet ve süre içerisinde demokrasinin yasaksız, kısıntısız gerçek anlamda ve özellikle batılı anlamda yurdumuzda da yerleşmesinden yana olduğumuzu hep ifade ettik. Ama fazla gayretkeşliğe lüzum yoktur. Bunların kaldırılmasında zeminin, zamanın şartlarıyla bunları çok dikkatli hesaplamakla ayarlanmasından yana olduğumuzu da ifade etmek isterim. Ne çok acele, ne çok geç tam zamanında ama muhakkak bu hedef istikametinde iyi çalışmaya devam edeceğiz.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Taşçıoğlu kanunlarda yapılacak değişiklik önerilerini yeni yassama yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin gündemine getireceklerini, ancak uluslararası çalışma teşkilatına bu konuda bir takvim vermeyeceklerini de kaydetti. Mükerrer Taşçıoğlu uluslararası çalışma teşkilatının Cenevre'deki yıllık toplantısına katılmak üzere yarın İsviçre'ye gidecek.

9) 28 ülkenin Ankara'daki büyükelçilerine Güneydoğu Ana-

dolu projesini tanıtmak amacıyla düzenlenen gezi Keban Barajı ve Hidroelektrik Santralından başladı. 30 dolayında büyükelçinin katıldığı gezinin önderliğini Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu yapıyor. GAP çerçevesindeki gezinin ilk durağı Doğu Anadolu'daki önemli yatırımlardan biri olan Keban Barajı ve Hidroelektrik santrali burada büyükelçilere Keban Barajı ve Hidroelektrik Santrali gezdirdi ve yetkililerce bilgi verildi. Keban Barajı Hidroelektrik Santralının ilk dört ünitesi 1974, kalan 4 ünitesi 1982' de hizmete girdi. Santralda yılda 6 milyar 200 milyon kilowat-saat elektrik enerjisi üretiliyor. Bu Türkiye'nin yıllık elektrik tüketiminin %4'ünü oluşturuyor. Barajın 681 km²'lik alana yayılan gölünde de balıkçılığın geliştirilmesi için çalışmalar yapılıyor. Esas olarak enerji amaçlı olan Keban Barajı'nda sulama konusunda başlatılan proje tamamlanmış ve deneme aşamasında bulunuyor. Büyükelçiler Keban Barajı'ndan önce Elazığ yakınlarındaki Akçakiraz köyünde Türk-Alman Kadınlar Derneği'nce 1981 yılında yaptırılan ilkokulu ziyaret ettiler. Akçakiraz köyü el sanatları kursunu bitirenlere sertifikaları bu ziyaret sırasında verildi. Daha sonra da okulda düzenlenen el sanatları sergisi açıldı. Büyükelçiler buradan sonra 100 yıl öncesine kadar eski Elazığ şehrinin kurulu olduğu Harput'u ve buranın tarihi yapılarından Ulu Camii ve Kaleyi de gezdiler.

10) Sovyetler Birliği'nden satın alınan doğal gazın Ha-

mitabad doğalgaz çevrim santralında kullanılmasına başlandı. Botaş Genel Müdürü Nezihi Berkan'dan alınan bilgiye göre Doğalgaz Santralde bulunan 200 megavat gücündeki 2 türbini çalıştırmaya başladı. Bu durumda santralde çalışan türbin sayısı 4'e yükseldi. Doğalgazın bu sabah Hamitabad çevrim santralına ulaşmasından sonra yapılan çalışmalarda 40 atmosfer basınçlı doğalgaz, 22 atmosfer basınçta düşürüldü. Ayrıca türbinlerde boru hattında ölçü ayar işlemleri yapıldı. Bu arada doğalgaz boru hattının Hamitabad doğalgaz çevrim santralinden İstanbul'a ulaşması işlemide devam ediyor. Hattın bir ay içerisinde İstanbul'un Silivri ilçesine, bir buçuk ay içinde ise Ambarlı'ya ulaşması bekleniyor.

- 11) Anayasa Mahkemesi Abdülkerim Doğru'nun Milliyetçi Çalışma Partisi'ne girmesi ve genel başkanlığa seçilmesi Anayasa'nın geçici 4'üncü maddesiyle siyasi partiler kanununun ilgili maddesine aykırı olmadığına karar verdi. Anayasa Mahkemesi Abdülkerim Doğru'nun söz konusu gerçeklerinin Milliyetçi Çalışma Partisi ve Parti Genel Başkanlığından ayrılmasına karar verilmesi yolunda Cumhuriyet Başsavcısının başvurusunu reddetti.
- 12) Anayasa oylamasına mazeretsiz katılmayanlar için konulan 6 Kasım 1987 tarihine kadarki seçimlerde halk oylamalarında oy kullanamama ve aday olamama yasağının kaldırılması için Sosyal Demokrat Halkçı Parti ve Demokratik Sol Parti tarafından hazırlanan 2 ayrı

Anayasa değişikliği teklifi imzaya açıldı. Teklifin Sosyal Demokrat Halkçı Parti grubunca hazırlanan gerekçesinde siyasi hakların kişiye bağlı hak ve yetkilerden olduğu belli bir zamanda kişinin bu hakkını yoksun bırakılması için sebep sayılamayacağı belirtiliyor. Bu durumda 2 milyon vatandaşın bulunduğu kaydedilen gerekçede bunların katılmadığı bir halk oylamasının veya bir erken seçimin tümüyle milli iradeyi temsil ettiğinin söylenemeyeceği görüşü savunuluyor. Demokratik Sol Parti Türkiye Büyük Millet Meclisi Grup Başkan Vekili Sururi Baykal'da düzenlediği basın toplantısında partisinin Anayasa değişikliği teklifiyle ilgili bilgi verdi. Sururi Baykal teklifi geniş halk kitlelerinin üzerine konulan yasağın kaldırılmasının sağlanması amacıyla hazırladıklarını söyledi. Değişiklik teklifini Anavatan Partisi dışındaki partilerin grup yöneticileriyle görüştüktan sonra hazırladıklarını kaydeden Baykal, çalışmalarını öteki parti gruplarının çabalarıyla birleştirebileceklerini bildirdi. Demokratik Sol Parti Türkiye Büyük Millet Meclisi grup başkan vekili Sururi Baykal Anayasanın tümünden değiştirilmesi gerektiği görüşünde olduklarını da belirtti. Anayasa değişikliği tekliflerinin işleme konması için en az 134 milletvekilinin imzası gerekiyor.

- 13) Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Erdal İnönü hükümetin iç ve dış politikasının iflas ettiği görüşünü savunarak Başbakan Özal'ı istifa etmeye ya

da güven tazelemeye çağırdı. Erdal İnönü İstanbul'da partisinin seçim otobüsünde düzenlediği basın toplantısında iktidarın gerek seçmen, gerekse muhalefet partileri gözünde itibarını kaybettiğini öne sürerek Özal'a güven tazelemeyi öneriyorum dedi. İnönü bir gazetecinin güven tazelemeyi genel seçim yoluyla mı yoksa meclis seçimiyle mi istiyorsunuz şeklindeki sorusunu, Özal genel seçime gitmeyeceğine göre meclis içerisinde de olabilir diye cevapladı. Halkın geçim sıkıntısı içinde bulunduğunu, enflasyon için hedeflenen yıllık %20 oranına ilk 5 ayda ulaşıldığını kaydeden Erdal İnönü, bunu sayın Özal'ın ekonomi politikasının ihdası olarak görüyorum şeklinde konuştu. Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Erdal İnönü hükümetin tarım ürünleri taban fiyatlarını 4 yıldır enflasyonun altında belirlediğini, bunun da üreticinin güç durumda kalmasına yol açtığını sözlerine ekledi.

- 14) Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk bazı üst düzey bürokratların belediye seçimleri için iktidarın propagandasını yürüttüklerini, kendilerinin iktidara geldiğinde bu kişilerden hukuk devleti kuralları içinde hesap soracaklarını söyledi. Afyon'da bir basın toplantısı düzenleyen Cindoruk iktidarın seçim yapılacak beldelerde bütçede, planda ve programda yer almayan işleri gerçekleştirme vaadinde bulunduğunu bildirdi. Seçim yapılacak yerlerde seyyar şantiyeler kurulduğunu söyleyen Doğru Yol Partisi

Genel Başkanı ancak bu hükümetin bütçesinde 3 trilyon açık var. Oy verdi diye kimseye yardım edecek hali kalmamıştır dedi. İktidar partisine mensup birçok belediye başkanı hakkında yolsuzluk iddialarının gündemde bulunduğunu hatırlatan Cindoruk kendilerinin ülke ve belde sorunlarını demokratik düzen içinde çözeceklerini söyledi. Genel başkan yönetimlerin bugünkü gibi aşırı yetkilerle donatılmasının hukuk devleti içinde yeri bulunmadığını da kaydetti. Cindoruk gazetecilerin sorularını cevaplandırırken de Anayasa halk oylamasında oy kullanmayanlara getirilen kısıtlamaların kaldırılması için hazırlanacak tasarıya imza koyacaklarını da söyledi. Hüsamettin Cindoruk bir başka soru üzerine de muhalefete mensup belediye başkanlarının İçişleri Bakanlığınca görevden alınması uygulamasına muhalefete gözdağı vermek ve adaylarının şansını azaltmak amacıyla yönelik olduğu görüşünü savundu.

- 15) Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Rahşan Ecevit Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde işsizlik ve yoksulluğun son bir kaç yıl içinde dayanılmaz ölçülere vardığını söyledi. Rahşan Ecevit partisince Diyarbakır'da düzenlenen açık hava toplantısında bölgedeki şiddet eylemleri sonucu vatandaşlar ve güvenlik güçlerinin can güvenliğinin sağlanamaz hale geldiğini iddia etti.

Anayasa'nın geçici 4'üncü maddesinin kaldırılması konusundaki halk oylamasının iktidar çevrelerinin

ce saptırıldığını öne süren Rahşan Ecevit komunun kişilerle değil rejimle ilgili bir tercih olduğu görüşünü tekrarladı. 12 Eylül öncesindeki gibi kargaşa ve anarşi ortamı istemediklerini, ancak o dönemden daha sağlıklı bir demokratik yapıyı arzularıklarını anlatan Ecevit şöyle dedi: Gerçek demokrasiye inanan bir parti olarak bizden olmayanlarında sağdakilerinde daha solumuzdakilerinde karşımızda olanlarında haklarını, hukukunu, özgürlüğünü, kendi hakkımız, hukukumuz gibi savunmayı bu uğurda mücadele etmeyi görev sayarız. Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Rahşan Ecevit demokrasi önündeki engellerin kaldırılması için mücadele verdiklerini, sosyal demokratların gerçek demokrasi ve hakça bir düzen için partisinin çatısı altında biraraya gelmeleri gerektiğini sözlerine ekledi.

4 Haziran 1987 Tarih 20.30 TRT - TV 1

Haber Bülteni

- 1) İran Meclis Başkanı Rafsancani bir Irak savaş uçağının Basra Körfezi'nde Amerikan fırkateynine ateş açması olayında ülkesinin rolü bulunduğunu söyledi.
- 2) Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi Batu, Türkiye'nin Basra Körfezi'nin milletlerarası sularında seyrülsefer serbestisi ilkesinin korunmasına büyük önem verdiğini ve kritik bir aşamaya ulaşılan bu dönemde barışa giden zemini oluşturmak için üzerine düşebilecek yardıma hazır olduğunu söyledi.
- 3) İngiltere hükümeti İran'ın Manchester Başkonsolosluğunu kapatmayı kararlaştırdı.
- 4) Hindistan Sri-Lanka'daki Tamillere dün deniz yoluyla gönderdiği yardımın geri çevrilmesi üzerine yardım malzemesini savaş uçakları desteğinde ki nakliye uzaklarıyla havadan indirdi.
- 5) Geçen yıl 15 Aralık'ta kar yüzünden kapanan Van'ın Gevaş ilçesine bağlı Bahçesaray bucağının yolu ulaşımına açıldı.
- 6) Sayıştay'ın kuruluşunun 125. yıldönümü kutlandı.
- 7) Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan orman köylüsünün kendi isteği dışında bir başka yere nakledilmesinin hiç bir şekilde söz konusu olmadığını söyledi.

İyi akşamlar sayın seyirciler, bültenimizde yer alan haberlerin bazılarından özetler sunduk. Şimdi haberlere geçiyoruz.

- 1) İran Meclis Başkanı Haşimi Rafsancani bir Irak savaş uçağının Basra Körfezi'nde Amerikan fırkateynine ateş açması olayında ülkesinin rolü bulunduğunu söyledi. Rafsancani Tahran'da düzenlediği basın toplantısında fırkateynin İran'lı subayların Amerikan Suudi Irak ortak komplosunu bozmak amacıyla hazırladıkları plan sonucu vurulduğunu bildirdi. Rafsancani Irak'ın Basra Körfezi'nde gemilerine saldırması halinde kendilerinin de bu ülkeye yardım eden ülkelerin gemilerine saldıracaklarını, bu sırada bir Amerikan gemisinde isabet alabileceğini söyledi.

Bu arada İran donanmasına ait gemiler son olarak Hürmüz Boğazında Polonya ve Federal Almanya bandıralı 2 şilebin yolunu kestiler. İran'lı yetkililer arama yaptıktan sonra şileplerin yollarına devam etmelerine izin verdiler. İran Körfezdeki yabancı gemileri durdurarak Irak'a silah götürüp götürmedikleri konusunda arama yapıyor.

- 2) Türkiye Basra körfezinin milletlerarası sularında seyrüsefer serbestisi ilkesinin korunmasına büyük önem verdiğini ve kritik bir aşamaya ulaşılan bu dönemde barışa giden zemini oluşturmak için üzerine düşebilecek yardımı yapmaya hazır olduğunu açıkladı. Türkiye'nin bölgede Nato üyeliğinden doğan taahhüt-

lerin dışında bir yükümlülük üstlenmeme kararında olduğu da hatırlatıldı. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi İnal Batu gazetecilerin sorusu üzerine Körfez'deki deniz ulaşımının tehdit altına girmesi halinde ortaya ciddi tehlikeler çıkabileceğini söyledi.

Türkiye'nin Basra Körfezinin milletlerarası sularında seyriserfer serbestisi ilkesinin korunmasına büyük önem verdiğini kaydeden İnal Batu şöyle dedi: Türkiye ilgili tüm tarafların teeminiyle hareket edebileceklerini ve durumu daha da vahimleştirecek davranışlardan kaçınacaklarını ümit ve temenni etmektedir. Bu kritik dönemde barışa giden zemini oluşturmak için İran, Irak savaşının başlangıcından bu yana tarafsızlık politikasını titizlikle sürdüregelen Türkiye, üzerine düşebilecek yardımı yapmaya hazırdır. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi İnal Batu bir soru üzerine Türkiye'nin bölgede NATO İttifakı üyeliğinden doğan taahhütlerinin dışında bir yükümlülük üstlenmeme kararında olduğunu hatırlattı.

Sözcü Birleşmiş Milletler Genel Sekreterince hazırlanan son Kıbrıs raporuna değinirken de raporda Kıbrıs konusunda milletlerarası konferans düzenlenmesi yolundaki Sovyet önerisine yer verilmemesini olumlu karşıladıklarını söyledi. Prez de Guerrar'ın Kıbrıs raporunda ilk defa Rum iddialarına haklılık kazandıran unsurlara yer verildiğine dikkat çeken Bü-

yükelçi İnal Batu, bu konudaki görüşün raporun incelenmesinden sonra Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinde dile getirileceğini anlattı.

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi İnal Batu raporda Kıbrıs'taki Türk askerinin sayısının arttığı yolundaki bir iddianın yer aldığına hatırlatılması üzerine de bu tür iddiaların Rum yönetiminin Fransa'dan tank satın alacağı yolundaki haberlerin çıktığı bir dönemde ortaya atılması ilginçtir dedi. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi İnal Batu Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı Yardımcısı Edmond Derwinski ile dün yapılan görüşmeler hakkında da bilgi verdi. İnal Batu, Derwinski'ye Türkiye'nin Savunma ve ekonomik işbirliği anlaşmasının uygulamasıyla ilgili beklentiler, yardımlarda yapılan kesintiler ve yardımların Kıbrıs konusuna bağlanması gibi konulardaki hoşnutsuzlukların iletildiğini anlattı.

Büyükelçi İnal Batu görüşmelerde Ermeni tasarrusının kabulü halinde ilişkilerin olumsuz yönde etkileneceğinin de dile getirildiğini söyledi. Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Büyükelçi İnal Batu Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakan Yardımcısı Derwinski'nin ise bu konularda yönetim adına kongre üyesinin de iyi niyetli çaba göstereceğini söylediğini kaydetti.

- 3) İran Dışişleri Bakan Yardımcısı Hüseyin Şeyhüli İslam beraberinde bir heyetle Türkiye'ye geldi. Konuk Bakan Yardımcısını Ankara Esenboğa Havaalanı'nda

Dışışleri Bakanlığı Ortadoğu ve Afrika Dairesi Genel Müdürü Halil Dar karşıladı. İran Dışışleri Bakan Yardımcısı Şeyhüli İslam ziyareti sırasında bölgedeki son durumlar, İran Başkanı Musavi'nin yakın bir tarihte Türkiye'ye yapacağı ziyaret konularında görüş alışverişinde bulunacağını söyledi. Dışışleri Bakanlığı Ortadoğu ve Afrika Dairesi Genel Müdürü Halil Dar'da görüşmelerde iki ülke arasındaki teknik ve siyasi konularla bölgesel sorunlarında ele alınacağını belirtti.

- 4) İngiltere hükümeti İran'ın Manchester Başkonsolosluğunu kapatmayı kararlaştırdı. Karar Tahran'da görevli İngiliz diplomatı Edward Chaplin'in geçen perşembe günü Devrim Muhafızları tarafından dövülmesi ve 24 saat tutuklanması üzerine alındı. İngiltere Dışışleri Bakanlığında yapılan açıklamada İran'ın Manchester Başkonsolosluğunda görevli 5 görevliden de 1 hafta içinde ülkeyi terketmelerini istediğini bildirildi.

Açıklamada İran'ın olayla ilgili hiç bir açıklamada bulunmaması ve özür dilememesi de eleştirildi.

- 5) Hindistan Sri Lanka'daki Tamillere dün deniz yoluyla gönderdiği yardımın geri çevrilmesi üzerine yardım malzemesini savaş uçakları desteğindeki nakliye uçaklarıyla havadan indirdi. Sri Lanka silahlı kuvvetlerinin Tamil gerillalarına karşı operasyona girdiği Capna yarımadasına yardım götürmek üzere dün Hindistan'dan yola çıkan 19 balıkçı teknesi Sri Lan-

ka karasularında durdurulmaları üzerine geri dönmek zorunda kalmıştı. Hindistan hükümeti Capna yarımadasına bugün havadan 25 ton gıda malzemesi ve ilaç atıldığını açıkladı. Sri Lanka ise Hindistan'a bir protesto notası vererek bu hareketin yol açacağı sonuçlardan Hindistan'ın sorumlu olacağını belirtti. Hindistan Sri Lanka'nın Capna'da giriştiği operasyonda yüzlerce sivil Tamilin öldüğünü ve halkın çok güç durumda olduğunu öne sürüyor.

- 6) Van'ın Gevaş ilçesine bağlı Bahçesaray bucağının yaklaşık yedi aydır kar sebebiyle kapalı bulunan yolunu açma çalışmaları bugün tamamlandı. Sayın seyirciler Bahçesaray bucağı Doğu Anadolu'nun şirin yerleşim yerlerinden biri. 17 köyü ile birlikte nüfusu 20.000 dolayında. Bucakta başlıca geçim kaynağı hayvancılık, ayrıca sebze ve meyvecilikte yapılıyor. Bucanın zaman zaman doktoru olan bir sağlık ocağı, bir ortaokulu ve 7 ilkokulu bulunuyor. Bucakta birerde PTT acentalığı ve Sümerbank satış mağazası var. Sadece 1 köyüne elektrik verilmeyen Bahçesaray'a televizyon yayınları ulaşamıyor, ama video seyredenlerin sayısı az değil. Deniz seviyesinden yüksekliği 1520 mt. olmasına rağmen etrafı çepeçevre dağlarla çevrili olan Bahçesaray'ın en büyük sıkıntısı çevreyle tek karayolu bağlantısının yılın yarısından fazlasında kar sebebiyle kapanıp kalması. Bu süre içinde temel gıda ve ihtiyaç maddelerini zorunlu olarak stoklayan vatandaşlar acil hastaları olması halinde zor durumda kalıyorlar. Ancak bu durumlarda tugay helikopterinden yararlanmak

mümkün olabiliyor. Karayolları Genel Müdürlüğü'ne bağlı kar temizleme ekiplerince bu yıl 15 Nisan'da başlatılan yol açma çalışmaları bütün gayretlere rağmen bayram öncesine yetiştirilemedi ve bugüne kadar devam etti. Bahçesaray bucağında ve köylerinde mutlu bir gün yaşanıyor sayın seyirciler. 197 günden bu yana ulaşıma kapalı bulunan yolları ulaşıma açıldı. Şirin Bahçesaray'ın bir özelliği de genç nüfusun hayli fazla oluşu. Bizde onlara en çok ne istediklerini sorduk. Tabii beklentimiz çocukların genelde özlem duydukları çocuk bahçesi, spor alanının ihtiyacını dile getiren cevaplar. Bahçesaray yolunun son 35 kilometresi oldukça yüksek araziden geçiyor ve en yüksek noktası Hayber geçidi olup 2366 mt.'dir. Bu kesim uzun bir yolla yüksekten geçtiğinden kar mücadelesi oldukça zor olmaktadır. Yer yer 10 metreye varan kar kümeleri vardır. Gerçekten yol üzerinde 3 metrenin üzerinde kar vardır. Böyle bir ortamda kar mücadelesi hemen hemen imkansızdır. Bir taraftan açılan yol arkadan tekrar kapanmaktadır. Bu sebepten dolayıdır ki biz daha münasip bir güzergahtan Bahçesaray'a yeni bir yol yapmayı planladık. Şu anda o yol üzerinde çalışıyoruz. Takriben 73 km. tutacak olan bu yol Çay mahallinden takip ettiğinden dolayı kar mücadelesi yönünden daha münasip olacaktır. Her halukarda şimdikine nazaran yol açık tutulabilecektir.

- 7) Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu Güneydoğu Anadolu Projesi çerçevesinde kurulan barajlarda Dicle ve Fı-

rat'ın sularının daha düzenli hale getirileceğini bundan da aynı nehirleri kullanan komşu ülkelerinde yarar sağlayacaklarını söyledi. GAP diye bilinen Güneydoğu Anadolu Projesinin temel taşlarından biri olan Karakaya Barajındayız. 30 kadar ülkenin Ankara'daki Büyükelçilerinin katıldığı GAP tanıtılması için düzenlenen gezi buradan devam ediyor. Büyükelçilerle birlikte bu geziye katılan Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu yaptığı değerlendirmede Karakaya Barajı'nın Türk, İtalyan ve İsviçre firmalarının uyumlu çalışmaları sonucu ortaya çıkan büyük bir tesis olduğunu söyledi. Halefoğlu gazetecilere Irak ve Suriye'nin proje konusunda bazı endişeleri olduğunu hatırlatması üzerine bu geziden sonra bu tür sorunların ortadan kalkacağına inandığını belirtti. Kurulan barajlarda Fırat ve Dicle nehirlerinin daha düzenli hale getirileceğine işaret eden Halefoğlu bundan söz konusu ülkelerinde yarar sağlayacağını belirtti. Sayın seyirciler Güneydoğu Anadolu projesi Dicle ve Fırat nehirlerinin aşağı kesimleriyle bunların arasında kalan eski Mezopotamya'nın yukarı kısımlarını kapsıyor ve 74 bin km²'lik bir alana yayılıyor. Proje Şanlıurfa ve Mardin'in tamamıyla Gaziantep, Adıyaman, Diyarbakır ve Siirt'in bazı bölümlerini içine alıyor. Cumhuriyet döneminin en büyük yatırımlarından olan GAP Dicle ve Fırat nehirleri üzerinde kurulacak bir dizi baraj, hidroelektrik santrali, sulama tesisleri, ulaştırma, sanayi, eğitim, tarım ve öteki alt yapı hizmetlerini kapsayan projeler demetinden oluşuyor. Bütün bu pro-

jeler tamamlandığında 1 milyar 800 bin hektarlık tarım alanı sulanabilecek. Burada halen Türkiye'de tarım alanlarınının 1 milyon 600.000 hektarının sulanabilmesine dikkat çekmek gerek. GAP çerçevesinde ayrıca sulama için gerekli olan enerji çıktıktan sonra yılda 22 milyar kw/saat elektrik enerjisi de üretililebilecek. Bu Türkiye'de bugünkü toplam enerji üretiminin %55'i. Projenin önemli halkalarından birini oluşturan Karakaya Barajı ise geçen yıl tamamlanarak 15 Haziran'da su tutmaya başladı. Bir yılda baraj gölü de tamamen doldu. Her biri 300 megawat gücünde olan 6 ünitelerden oluşan Karakaya Hidroelektrik santralının ilk ünitesi bu yıl mart ayında üretime geçti. İkinci ünite ise temmuzda hizmete girecek. Bütün üniteler tamamlandığında santralda yılda 7,5 milyar kilowat saat elektrik enerjisi üretililecek. Karakaya barajı hidroelektrik santrali halen inşaatı devam eden ve Türkiye'nin en büyük barajını oluşturacak Atatürk Barajı'ndan sonra ikinci en büyük elektrik üretim tesisi olacak. Çeşitli ülkelerin Ankara Büyükelçileri yanında Atatürk Barajı inşaat alanını gezecekler.

- 8) Sayıştay'ın kuruluşunun 125. yıldönümü kutlandı. Sayıştay Başkanı Servet Şamlıoğlu yıldönümü dolayısıyla Ankara'da düzenlenen ve Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in de katıldığı törende Sayıştayın uygulamakta olduğu hukuki ve maddi denetim şeklinin yetersiz kaldığını batılı ülkelerin denetim tekniklerinin benim-

senmesi gerektiğini söyledi. Sayıştayın varlığını doğrudan Anayasa'dan alan ve yargı yetkisiyle donatılmış bulunan yüksek bir mali denetim ve yargı organı olduğunu hatırlatan Şamlıoğlu şöyle dedi: Planlı kalkınma dönemiyle birlikte devlet hayatını önemli bir suretle yönlendiren bütçeler adeta birer gelir, gider ve denge tabloları olmaktan çıkmış tam tersine kalkınma planlarının gerçekleştirilmesinin temel aracı olması özelliğini kazanmıştır. Bu itibarla bütçe ve kalkınma planları ve yıllık programları arasında bağlantı kurmak, kaynakları rasyonel bir şekilde kullanmak yani maliyet fayda analizleri yapmak gerekmektedir. Bu duruma bütçelerin denetiminde asıl söz sahibi olan sayıştayı klasik denetim anlayışını terke zorlamakta ve onu yeni denetim tekniklerini aramaya sürüklemektedir. Sayıştay Başkanı Şamlıoğlu kamu iktisadi teşebbüsleriyle bazı fonların sayıştayın denetimine tabi olmasının yararlı olacağını belirtti. Kamu maliyesi denetimi üst kuruluşları, milletlerarası teşkilatı genel sekreteri ve Avusturya Sayıştay Başkanı Tahsilo Brocaki ise ülkelerin mali kuruluşları arasında bilgi alış-verişinin yararlı olacağını söyledi. Sayıştayın 125. kuruluş yıldönümü dolayısıyla düzenlenen törene Cumhurbaşkanı Konseyi üyesi Nurettin Ersin, Anayasa Mahkemesi Başkanı Orhan Onat, Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, Yargıtay ve Danıştay Başkanları, Bakanlar Kurulu üyeleriyle 13 ülkenin ve Nato'nun Sayıştay Başkanları ve öte-

ki yetkililer katıldı. Cumhurbaşkanı Evren törenden sonra Sayıştayın kuruluş yıldönümü törenlerine katılmak üzere Türkiye'ye gelen Sayıştay Başkanlarını kabul etti. Cumhurbaşkanı Suudi Arabistan, İngiltere, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Federal Almanya, İtalya, Avusturya, Pakistan, Fransa, Hollanda, Tunus, İspanya, Fas, Belçika ve Nato Sayıştay Başkanlarıyla bir süre görüştü. Konuk sayıştay başkan ve üyeleri bu sabahta Servet Şamlıoğlu'nu ziyaret ettiler. Şamlıoğlu konuk sayıştay başkan ve üyelerine birer plaket verdi. Sayıştayın kuruluşunun 125. yıldönümü dolayısıyla öğleden sonrada Çağdaş Sayıştay Denetimi konulu sempozyum düzenlendi. Sempozyumda Türk ve yabancı bilim adamları, Sayıştayla ilgili çeşitli bildirimler sundular. Konuşmacılar bildirimlerde parlamentolar ve denetimi, verimlilik, etkinlik, tutumluluk, mevzuat açısından uygulama imkanları yüksek hesap kontrolü fonksiyonu ve parlamento gibi konuları ele aldılar.

- 9) Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanı Hüsnü Doğan orman köylüsünün kendi isteği dışında başka yere nakledilmesinin hiç bir şekilde söz konusu olmadığını tekrarladı. Devletin yetkili mercileri tarafından bu konuda bir kaç defa açıklama yapılmış olmasına rağmen orman köylüsünün göçe zorlandığı yolundaki haberlerin ısrarla sürdürüldüğünü belirten Hüsnü Doğan şunları söyledi: Bu gibi haberlere kasıt dışında bir anlam vermek mümkün değildir. Orman köylüsünün kendi isteğine rağmen herhangi bir yere nakledilmesi

söz konusu dahi edilemez. Gerçek dışı olan bu haberlerin halkımızın sağduyusu karşısında bir değer taşımayacağı esasen tarafımızdan bilinmektedir. Orman köylüsü ve onun problemlerinin çözümüne hükümetimizin verdiği önem son çıkardığımız yeni orman kanunuyla en açık bir şekilde ifade edilmiştir.

- 10) Türk ve Belçika firmaları tarafından ortaklaşa yapılacak Çelik Kort tesislerinin temeli İzmit'te törenle atıldı. Devlet Bakanı Ahmet Karaevli geçmişte yabancı sermayeye güvenle bakılmazken, getirilen kolaylıklarla Türkiye'ye gelen yabancı sermaye miktarında büyük artış görüldüğünü bildirdi. Yabancı sermayenin istikrar ve ekonomide güven ortamı aradığını anlatan Karaevli Türkiye'de artık bu ortamın var olduğunu söyledi. Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral'da sanayide büyüme hızının bu yıl %11'in üzerinde olacağını ifade ederek ayrıca elektrik tüketiminin 46 milyar kilowat-saat, çimento tüketimininde 24.000.000 tona ulaşacağını belirtti. Cahit Aral 1988 yılında 60 milyar kilowat/saat elektrik üretileceğini ve elektrik ihracaatına başlanacağını bildirdi. Belçika Ulaştırma ve Dış Ticaret Bakanı Pelrol Türkiye'nin gelişmekte olan sanayisiyle Avrupa topluluğunu zorlayacağını kaydederek memnunluk duyacağını belirtti. Çelik Radyal lastik üretiminin temel malzemelerinden olan çelik kort üretilecek tesisler 100.000 m² lik alana kurulacak. Tesislerde ilk kademede yılda 12 bin ton çelik kort üretilecek.

- 11) Sovyetler Birliği'nin Moldovya Cumhuriyetinin Başkenti Kişnev'de yerli Moldovyalıların Sovyet yönetimi aleyhtarı gösteri yaptıkları ve güvenlik kuvvetleriyle çatıştıkları bildirildi. Moldovya Cumhuriyeti Kominist Partisi yetkililerinden Viktor Similov bazı kişilerin olayları Moldovyalıların Sibirya'ya sürüldüğü yolunda kasıtlı söylentiler yayarak kışkırttıklarını söyledi. Moldovya Cumhuriyetinin nüfusunun %60'ını Moldovyalılar öteki bölümünü ise Ukraynalılarla Ruslar ve Gaganzlar oluşturuyor.
- 12) Tunceli'nin Ovacık ilçesi Sarısaltuk köyü yakınlarında bir jandarma devriyesinin teröristlerce pusuya düşürülmesi sonucu 3 er şehit oldu, 1 çoban hayatını kaybetti. 6 erle bir çocukta yaralandı. Tunceli valisi Cengiz Bulut'tan alınan bilgiye göre dün öğleden sonra Ovacık ilçesinden Hozat'taki jandarma taburuna dönmekte olan jandarma devriyesi Sarısaltuk köyü yakınlarında teröristlerce pusuya düşürüldü. Teröristlerin devriye aracına açtıkları çapraz ateş sonucu jandarma erlerinden Mustafa Sonkaya, Yusuf Özdemir, İsrafi Yıldız'la olay yerinde hayvan otlatmakta olan Mürvet Baycan hayatını kaybetti. 6 erle çobanın yanında bulunan 5 yaşındaki bir çocukta yaralandı. 6 jandarma erinden durumları ağır olan 2 erle yaralı çocuk Diyarbakır'daki askeri hastanede tedavi altına alındı. Tunceli Valisi Cengiz Bulut teröristlerin arazi şartlarından yararlanarak kaçtığını, yakalanmaları için bölgedeki aramalara devam edildiğini bildirdi.

- 13) Türkiye'ye tahrip gücü yüksek nitelikte patlayıcı madde ve silah sokmak ve nakletmek suçlarından yargılanan 3 kişi Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi'nce 20 yıl 10 ayla, 6 yıl 8 ay arasında değişen ağır hapis cezalarına çarptırıldı. Mahkeme Suriye uyruklu sanık Muhammed Abdul Halloum'a 20 yıl, 10 ay ağır hapis ve 187.500.-TL. ağır para cezası verdi. Sanıklardan Ahmet Yıldız 6 yıl 8 ay ağır hapis ve 62.500.-TL. ağır para cezasına, Abdülkerim Yıldız'sa 10 yıl ağır hapis ve 31.200.-TL. ağır para cezasına mahkum oldular. Söz konusu patlayıcı madde ve silahlarla ilişkisi bulunduğu belirtilen Suriye'nin Ankara Büyükelçiliği Askeri Ateşesi Muhammed Kheir Azkour hakkında da dava dosyasının ayrılması karara bağlandı. Sanıklar Suriye'ye yönelik sabotaj eylemlerinde kullanılmak üzere Irak'tan sağlanan 30 kg. patlayıcı madde ve 4 tabanca ile Hatay'da yakalanmışlardı.
- 14) Siyasi parti liderleri 7 Haziran pazar günü yapılacak Belediye seçimleri dolayısıyla çıktıkları yurt gezilerinde çeşitli konularda görüşlerini açıkladılar. Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Erdal İnönü Kırklareli'nin Babaeski ilçesinde düzenlediği basın toplantısında türban diye bilinen siyasi eylem sembolünün hükümetin telkiniyle üniversitelere yerleştirilmeye çalışıldığını söyledi. Erdal İnönü şöyle dedi: Türban ve onunla birlikte giyilen uniformanın Anadolu kadı-

nının her yerde gördüğümüz başörtüsüyle ilgisi yoktur. Maksat laik eğitimden ayrılıp, demokratik şeriatçı bir eğitim aramaktır. Konuyu kıyafet özgürlüğü diye görmek son derece yanlıştır. İlahiyat Fakültelerinde bu sözde dini kıyafete izin vermek bir kandırmacadır. İlahiyat Fakültesi ibadet yeri değildir. Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk da İzmir'de düzenlediği basın toplantısında Türkiye'de siyasi ve ekonomik düzenin bozulduğunu, atılmış adımların küçümsememesine karşı demokrasinin yasaklı olmayı sürdürdüğünü, ayrıca ANAP iktidarının temelinde geçerli sayılabilecek oy tabanı kalmadığını söyledi. Hükümetin halktanda koptuğunu öne süren Cindoruk şöyle dedi: Çare demokrasidir. Bu hükümet istifa etmelidir. Derin bir nefes alacağız 3,5 yıldır hükümet ha vardı, ha yoktu. Bir an önce gitmeli güçlü bir hükümet kurulmalıdır. Yolu da erken genel seçimdir. Çoğulcu demokraside tekelci bir başbakana kaderimizi teslim edemeyiz şeklinde konuşan Cindoruk sosyal devlet inancı geri getirilmediği takdirde vatandaşın çaresizlik ve yalnızlığının devam edeceğini söyledi. Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Raşan Ecevit'le Diyarbakır'da yaptığı basın toplantısında köylünün ekonomik sıkıntılarının giderek arttığını belirtti. Gübre dağıtımının özel sektör kanalıyla yapılmasının karaborsaya yol açtığını söyleyen

Rahşan Ecevit kuraklıktan zarar gören yörelerdeki çiftçilerin banka borçlarının ertelenmesini istedi. Rahşan Ecevit koruculuk sisteminin bölgede aileler arasındaki ayrılıkların devlet eliyle köruklenmesine yol açtığını da öne sürdü.

- 15) İstanbul'da toplam 40.000 hat kapasiteli Kasımpaşa, Fatih ve Gaziosmanpaşa sayısal telefon santralleri Belçika Prensi Albert'inde hazır bulunduğü törenle hizmeti açıldı. Ulaştırma Bakanı Veyssel Atasoy yıl sonuna kadar 1 milyon 270.000 hat ilavesiyle toplam hat kapasitesinin yaklaşık 2 milyon 600.000'e ulaşacağını söyledi. Veyssel Atasoy yıl sonuna kadar ilçe ve köylerin tamamına telefon götürüleceğini kaydetti. Belçika Ulaştırma ve Dış Ticaret Bakanı Erman Dü Curo da Türkiye'nin haberleşme alanında büyük atılımlar içinde bulunduğunu görmekten mutluluk duyduklarını söyledi. Törende daha sonra 15.000'er hat kapasiteli Kasımpaşa ve Fatih'te 10.000 hat kapasiteli, Gaziosmanpaşa telefon santralleri Belçika Prensi Albert tarafından hizmete açıldı. Santrallerin yapımına 26 milyar lira harcandı.

Törene Devlet Bakanı Ahmet Karaevli ile İstanbul Valisi Nevzat Ayaz ve öteki ilgililer katıldı.

- 16) Bakım ve onarım çalışmaları tamamlanan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ercan Havaalanı hizmete açıldı.

TRT Kıbrıs Bürosu'ndan Aydın Soysal bildiriyor: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Ercan Havaalanı yeniden hizmete açıldı. Havaalanının hizmete açılışını bu akşam saat 18.00'de düzenlenen törenle Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş yaptı. Halka açık olarak düzenlenen törende Milli Eğitim Bakanlığına bağlı folklor ekiplerinin gösterilerinden sonra konuşmalar yapıldı. Lefkoşa yakınlarındaki Ercan Havaalanı bakım ve onarım çalışmaları yüzünden yaklaşık 1 yıldan beri kapalı bulunuyordu. Bu süre içinde hava ulaşımı teknik yönden ve terminal hizmetleri bakımından daha az imkanlara sahip bulunan Gazimagosa yakınlarındaki Geçitkale Havaalanından yapılıyordu. Ercan Havaalanının açılmasından sonra Geçitkale Havaalanı da kargo ve charter seferleri için kullanılacak. Bakım ve onarım çalışmaları 2 milyar 100 milyon liraya mal olan Ercan Havaalanından normal tarifeye uygun olarak bu gece 2 uçak seferi yapılacak.

- 17) Milletlerarası 51. Bergama Kermesi törenle başladı. İzmir Valisi Vecdi Gönül kermesin açılışında yaptığı konuşmada 2500 yıllık geçmişi olan Antik Bergama kentinin ilk çağ medeniyetinin en önemli kültür merkezlerinden biri olduğunu söyledi. Gönül 51 yıldır aralıksız yapılan Bergama kermesinin bu kültürün dünyaya tanıtılmasında büyük yararları da olduğunu belirtti. Bergama Belediye

Başkanı Yakup Kaşarcıoğlu da konuşmasında kermesin düzenlenmesindeki ana amacın Bergama ve yöresinin tarihi ve tabii zenginliklerinin bütün dünyaya tanıtmak olduğunu söyledi. Konuşmalardan sonra halk oyunları ekiplerince gösteriler yapıldı. Bu arada yörenin el sanatlarından örneklerin yer aldığı bir sergi açıldı. Dört gün devam edecek olan kermes süresince Türk Halk, Türk Sanat ve Hafif Batı Müziği sanatçılarınca konserler verilecek. Ayrıca tiyatro topluluklarınca Antik Aspendos'da eserler sergilenecek.

5 Haziran 1987 Tarih 20.30 TRT - TV 1

Haber Bülteni

- 1) Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra, Sovyetler Birliğinde Basra Körfezi'ne yeni savaş gemileri gönderdiği açıklandı. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Reagen batının konvansiyel bir savaşta yenilmesi durumunda nükleer silah kullanmasını ön gören esnek mukabelenin Nato'nun temel strateji olarak kalacağını bildirildi.
- 2) Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Guerya'nın Kıbrıs konusunda hazırladığı raporun bazı bölümleri Rum yönetiminde olumsuz bulundu.
- 3) İsrail işgali altındaki Batı Şeria'da 1967 Arap-İsrail savaşının 20.yıl dönümü dolayısıyla yapılan protesto gösterilerinde 15 yaşında bir Filistinli, İsrail askerlerince öldürüldü.
- 4) Yeni ürün çay ve fıındıkta radyasyon oranının sağlık açısından zararsız düzeyde olduğu bildirildi.
- 5) Pazar günü 37 ildeki 84 Belediyede Belediye Başkanlığı seçimi yapılacak.
5 Haziran Dünya Çevre Günü dolayısıyla Birleşmiş
- 6) Milletler çevre programı çerçevesinde verilen ödüllerin sahipleri arasında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Bedreddin Dalan'da bulunuyor.
İyi akşamlar özetleri sunduk. Şimdi haberlere geçiyoruz.

1) Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra Sovyetler Birliği'nde Basra Körfezi'ne yeni savaş gemileri gönderdiği bildirildi. Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı yetkilileri bir Sovyet kruvazörünün Hint okyanusundan Basra Körfezi'ne hareket ettiğini bildirdiler. 3 Sovyet mayın tarama gemisinde Körfezin girişinde, Hürmüz Boğazı'nda seyir halinde oldukları haber veriliyor.

Amerika Birleşik Devletleri'nin Körfezi göndereceği yeni savaş gemilerinin ise bugün üslelerinden ayrılmaları bekleniyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin Körfezde halen 7 savaş gemisi bulunuyor. Körfez'de İngiltere ve Fransa'nın da 2'şer savaş gemisi bulunuyor. Amerika Birleşik Devletleri'nin Körfez'deki askeri gücünü arttırma kararı Arap Birleşik Genel Sekreteri Şaddi Klibi tarafından memnurlukla karşılandı. Klibi Cenevre'de düzenlediği basın toplantısında Reagan yönetiminin kararını süper devletlerin Körfez savaşını bir an önce sona erdirme yolunda attıkları ilk adım olarak değerlendirdiklerini söyledi. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ronald Reagan batının konvansiyonel bir savaşta yenilmesi durumunda nükleer silah kullanmasını öngören esnek mukabelenin Nato'nun temel stratejisi olarak kalacağını bildirdi.

Sanayileşmiş ülkeler zirvesi dolayısıyla Venedik'te bulunan Reagan uydu aracılığıyla Avrupa ülkelerine yayınlanan konuşmasında Avrupa'nın sa-

vunması konusundaki taahhütlerine bağlı kalacaklarını söyledi.

Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Reagan orta menzilli füzelerin sökülmesi konusunda anlaşmaya varılmasından sonra Nato'nun Sovyetler Birliği'nin kimyasal ve konvansiyonel alanındaki üstünlüğünü dengelemek için konvansiyonel silahsızlanmaya ağırlık vermesi gerekeceğini bildirdi. Konuşmasında sanayileşmiş ülkeler toplantısına da değinen Reagan zirvede tarım ürünlerine uygulanan sübvansiyonların 2000 yılına kadar kaldırılması ve döviz kurlarındaki istikrarsızlığın giderilmesi konularını gündeme getireceğini kaydetti.

- 2) Sayın seyirciler pazartesi günü Venedik'te görüntülerini izlediğiniz sarayda yapılacak sanayileşmiş ülkeler zirvesi öncesinde Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez De Guellar borç yükü altında ezilen gelişmekte olan ülkelere yardım edilmesi çağrısında bulundu. Guellar toplantıya katılacak 7 batılı sanayileşmiş ülkenin devlet ya da hükümet başkanlarına gönderdiği mesajda zengin ve yoksul ülkeler arasında dengesizliğin azaltılabilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını istedi.
- 3) Başbakan Turgut Özal siyasette hiç bir zaman sertlik yanlısı olmadıklarını söyledi. Başbakan iktidarın sesini daha çok çıkarmaması, hazımlı olması gerekir. Muhalefet hırçın olabilir ona fazla aldırış etmememiz bizim prensibimizdir dedi. Başbakan Özal genel olarak ekonominin geçen yıla göre daha iyi

olduğunu da bildirdi. Tatilini Fethiye ve çevresinde geçirmekte olan Özal Göre köyünde gazetecilere yaptığı açıklamada enflasyonun geçen seneye göre bir kaç puan daha fazla gerçekleşmesine rağmen turizm ve ihracat gelirlerinin daha iyi durumda olduğunu belirtti. TRT muhabiri Cengiz Güven'in bildirdiğine göre Başbakan şöyle dedi: Bazı şeyler telaffuz içinde ona dikkat ediyorum birisi bağıırıyor memura, işçiye, köylüye daha fazla para verin diyor. Arkasından enflasyon ateşi yükseldi diyor. İşadamları çok iş, çok aş diyorlarmış. Hem çok iş hem çok aş dediğiniz anda enflasyon konusundaki sözleriniz doğru olmaz. Çok iş olursa enflasyon yukarıya çıkar belki, biz o yolda gittiğimiz için daha da ötesine gidersek yanlış olur. Başbakan Özal Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da meydana gelen olaylarla 26 kişinin kaçırılması konusundaki bir soruyu cevaplandırırken de konuya zaman içinde kesin çözüm bulunacağını belirtti. Özal vur-kaç taktiği yapan eşkiyanın peyderpey temizleneceğini, sayısının da süratle azalmakta olduğunu söyledi. Başbakan hayat pahalılığı ve enflasyonla ilgili bir soruya karşılık 1980 yılında batma noktasına gelen Türkiye'de bugün herşeyin iyiyeye gittiğini söyledi.

Muhalefetin yatla tatil yaptığı için yönelttiği eleştirileri de cevaplandıran Özal şöyle dedi: Gayet tabii bir Başbakanında ister başbakan olsun,

olmasın herkesin bir tatile ihtiyacı vardır. Ama şimdi bakıyorum nerde ise manşetler Başbakan sefada millet cefada ondan sonra tabii bunlar son zamanlarda görüldüğü gibi gazetelerimiz muhalefete de yol gösteriyor. Muhalefet olmadığı için Türkiye'de alternatifimiz yok, boyuna alternatif yaratmaya çalışıyorlar. Tabii hemen arkasından muhalefette başlıyor. Millet kan ağlıyor o yatlarda para babalarıyla geziyor. Hiç aldırdığım yok, bak söyleyeyim alıştım ben bu işlere. Çünkü onlar yazarız biz bunu diyorlar. Bir kaç defa bana söylediler yazarız siz aldırmayın. Muhalefet sözü muhalefet olduğu için o kadar inanırız. Muhalefet vazifesini yapacak ama esas olan milletin değerlendirmesidir. Yani millet acaba sizin yazdığınız gibi mi değerlendiriyor ona çok dikkat etmek lazım, o inandırıcılığınızı kaybettirir onu söyleyeyim, eğer yanlış bir değerlendirme yapıyorsanız hakikaten milletin istemediği aslında şeyine tercüman olmanız lazım hislerine, görüşlerine tercüman olmanız lazım. O olmayıpta kendinizin bir takım ön yargılarla yönlendirme gayretleri olursa o yanlış olur. Gazeteler aslında normal olarak toplumun aynası olması lazım. Belki muhtelif kesimlerin aynası olabilir yani biri solu tutar, biri sağı tutar, biri ortayı tutar, biri şu tarafı tutar ama o tuttuğu toplumun aynası olur. Başbakan Özal bir başka soruya karşılık verirken de siyasi yasakları konusunu kendi dönemlerinde yeni bir se-

çim gelmeden halk oyuna götürdüklerini söyledi. Başbakan İmralı'daki naaşların nakli konusunda da bu yarayı sarmak istediklerini, bundan sonra konuyu kimsenin politik bir mesele olarak kullanamayacağını bildirdi.

- 4) Güneydoğu Anadolu projesinin çeşitli ülkelerin Ankara'daki büyükelçilerine tanıtılması amacıyla düzenlenen gezi devam ediyor. Büyükelçiler bu sabah bir Türk firmasınınca yapılmakta olan Atatürk Barajı inşaat alanını gezdiler. Burası Türkiye'nin ve Türk müteahhitlerinin bu güne kadar gerçekleştirdiği en büyük inşaat olan Atatürk Barajı inşaat alanı. Çeşitli ülkelerin Ankara'daki büyükelçileri GAP projesi çerçevesinde bugün Atatürk Barajı inşaat alanını gezdiler. Büyükelçilere önce düzenlenen bir toplantıda proje hakkında bilgi verildi. Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu'da toplantıda bir çok Batı Avrupa ülkesinde az gelişmiş bölgeler bulunduğunu Türkiye'de de Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun bazı tarihi sebeplerle geri kaldığını anlattı. Güneydoğu Anadolu projesinin bölgeyi az gelişmişlikten kurtarmayı amaçladığını belirten Halefoğlu proje tamamlandığında bölgede tarımsal verimin 3 kat artacağını ve refahın yükseleceğini kaydetti. Büyükelçilere daha sonra baraj inşaat alanı gezdirildi. Atatürk Barajı, Keban ve Karakaya Barajından sonra Fırat nehri üzerine kurulan 3. baraj ve Türkiye'nin en büyük baraj ve hidroelektrik santrali durumunda inşaat tamamlan-

dığında dünyada yükseklik yönünden 9., gövde dalgusu yönünden 3., göl hacmi yönünden 15., hidroelektrik santrali güç yönünden ise 17. sırada yer alacak. Kaya dolgu tipindeki Atatürk Barajı Keban'ın 6,5 katı, göl hacmi ise Keban gölünün 1,5 katı büyüklüğünde. Barajın gövdesi temelden 176 metre yüksekliğinde, uzunluğu ise yaklaşık 2 km. Enerji ve sulama amaçlı olan Atatürk Barajı'nda 817 km²'lik bir göl oluşacak. 100 dolayında yerleşim birimi de su altında kalacak. Barajdan Harran Ovası dahil 840 bin hektarlık tarım alanı sulanabilecek. Hidroelektrik santralında ise her biri 300 megawatt gücündeki 8 türbin yılda yaklaşık 9 milyar kw/saat elektrik enerjisi üretebilecek. Tamamen bir Türk firmasınınca yapılan Atatürk Barajı inşaatına 1983 yılında başlandı. Gövde inşaatınının %25'i tamamlanmış olan baraj ve santral 1992 yılında bitirilecek. Santralde ilk tribün 1990 mayıs ayında elektrik üretmeye başlayacak. Atatürk Hidroelektrik Santralini ise 3 İsviçre firması gerçekleştirecek. Baraj inşaatında 350 mühendis ile 8000 işçi ve teknisyen görev yapıyor. İnşaatla ayrıca çok sayıda ağır iş makinası ve kamyon çalışıyor. Atatürk Barajı ve hidroelektrik santrali 2 milyar Dolara malolacak.

Tesisler işletmeye girdikten 3 yıl sonra bu maliyeti karşılamış olacak. Büyükelçiler öğleden sonra da Adıyaman yakınlarındaki Nemrut dağında yer alan tarihi eserleri gezdiler.

5) Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakan Yardım-

cısı Edward Derwinski, Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu ile görüştü. Görüşmede Yunanistan'daki Amerikan üslerinin geleceği, Yunan-Amerikan ve Türk-Yunan ilişkileri ele alındı. Papandreu görüşmeden sonra yaptığı açıklamada Amerikan üsleri ile ilgili anlaşmanın 1988 yılı sonlarında sona ereceğini hatırlatarak Reagan yönetiminin bu süreyi uzatmak istediği takdirde bunu resmen bildirmesi gerektiğini söyledi. Edward Derwinski bu akşam Atina'da bulunan Kıbrıs Rum yöneticisi lideri Spiros Kipriyanu ile biraraya geleceği açıklandı. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Perez De Guellar Kıbrıs konusunda hazırladığı raporun bazı bölümlerini Rum yönetiminde de olumsuz bulundu. Bu komudaki haberi TRT Kıbrıs Haber Bürosundan Aydın Soysal anlatıyor: Kıbrıs Rum yönetimi sözcüsü gazetecilere yaptığı açıklamada Kıbrıs sorunu ile ilgili tutumlarında değişiklik yapmalarının söz konusu olmadığını söyledi. Sözcü Birleşmiş Milletler Genel Sekreterinin görüşmelerin yeniden başlayabilmesi için taraflar öne sürdükleri şartlardan vazgeçmelidir yolundaki görüşlerine şu karşılığı verdi: Bizim tarafın Kıbrıs sorununun çözümlü için öne sürdüğü ön koşullar şart olarak nitelendirilemez. Bu arada Kıbrıs'ın Rum kesimindeki ana muhalefet partisi Difni ise yayınladığı bildirimde Guellar'ın temas ve değerlendirmelerinin açık ama endişe verici olduğunu belirtti.

Rum basınına göre ana muhalefet partisi Rum

yönetiminin tutumunu eleştirirken de şu görüşlere yer veriyordu. Bildirisinde bugünkü koşullar altında uluslararası konferansın gerçekleşmesinin imkansız olduğu açıkça ortada durduğuna göre genel sekreterin girişimlerini yeniden hareketlendirme ve iyi niyet hizmetlerinin değerlendirme yollarının aranmasını öneriyoruz. Çünkü Guellar'ın bundan sonra olacağını ima ettikleri yıkım olacaktır.

- 6) İsrail işgali altındaki Batı Şeria'da 1967 Arap İsrail savaşının 20. yıldönümü dolayısıyla yapılan protesto gösterilerinde 15 yaşındaki bir Filistinli İsrail askerlerince öldürüldü. Batı Şeria'nın Nablus kentinde toplanan Filistinli gençlerin İsrail askerlerine taş atması üzerine İsrail birlikleri ateş açarak karşılık verdi. Olayda 10 yaşındaki bir Filistinli çocuğunda ağır yaralandığı bildirildi. 1967 savaşının yıldönümü dolayısıyla işgal altındaki Arap topraklarında dün başlatılan grevlerde devam ediyor. 1,5 milyon Filistinlinin yaşadığı Batı Şeria ve Gazzeyle, Kudüs'ün Arapların çoğunlukta olduğu Doğu kesiminde işyerleri bugünde kapalı kaldı. Öte yandan Arap Birliği Genel Sekreteri Şaddi Klibi Ortadoğu konusunda milletlerarası barış konferansı toplanmasına yönelik girişimlerin son 40 yılın en önemli barış fırsatını yarattığını söyledi. Klibi 1967 savaşının yıldönümü dolayısıyla yaptığı açıklamada Filistin Kurtuluş Teşkilatı'nın da katılacağı bir konferansın Arap Birliği hedeflerine uygun

bir barış için gerekli çerçevesinde oluşturacağını bildirdi. Sayın seyirciler Yahudilerin 1948 yılında Filistin toprakları üzerinde bir devlet kurmalarıyla ortaya çıkan ve çözümlenmeden günümüze ulaşan Ortadoğu sorununa 20 yıl önce bugün yeni bir sayfa eklenmişti. 5 Haziran 1967'de önce Mısır olmak üzere Arap ülkelerine karşı saldırıya girişen İsrail, hızla ilerledi ve geniş Arap topraklarını işgal etti. 6 gün süren savaş bittiğinde İsrail Sina'yı, Batı Şeria'yı, Golan tepelerini, Gazze şeridini ve Doğu Kudüs'ü almış bulunuyordu. 1973 yılında bir Arap-İsrail savaşına da şahid olan Ortadoğu şimdiye kadar İsrail işgalindeki topraklardan sadece Sina Mısır'a iade edildi. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Cimy Carter İsrail Devlet Başkanı Benaham Begin, Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat arasında imzalanan Camp David anlaşmaları uyarınca İsrail 1982 yılında Sina yarımadasından çekildi.

Ortadoğu sorununa çözüm bulunmasıyla ilgili girişimler son zamanlarda ilgili bütün tarafların katılacağı milletlerarası bir barış konferansı toplanması önerisi üzerinde yoğunlaştı. Ancak Ürdün Kralı Hüseyin önderlik ettiği bu girişim Amerika Birleşik Devletleri'nin şartlı kabulü ve İsrail koalisyon hükümetindeki anlaşmazlık yönünden henüz bir sonuca ulaşmış değil. Dünyanın bu çok önemli bölgesinde barış ve adalet isteyen aralarında Türkiye'ninde bulunduğu ülkeler ve kamuoyu özünü Fi-

listin halkının vatansız bırakılmasının oluşturduğu Ortadoğu sorununa çözüm bulunmasını bekliyor.

- 7) Lübnan Meclis Başkanı ve ülkenin önde gelen Müslüman liderlerinden Hüseyin Hüseyini görevinden istifa etti. Hüseyini Batı Beyrut'ta düzenlediği basın toplantısında Lübnan Başbakanı Raşit Kerami'nin öldürülmesinin ülkeyi bölünme noktasına getirdiğini kaydetti. Kerami'nin öldürülmesinin arkasında Lübnan ordusuna sızan Hıristiyan Milislerin bulunduğunu kaydeden Hüseyini Devlet Başkanı Emil Cemayil'i de bu konuda gerekli tedbirleri almadığı gerekçesiyle eleştirdi.
- 8) Sovyetler Birliği tek motorlu uçağıyla Moskova'daki Kızıl Meydan'a inen Federal Almanyalı pilot Makyast Rust'un milletlerarası karşılıklı çıkarmayı amaçlayan bazı kişilerce kışkırtılmış olabileceğini öne sürdü. Sovyetler Birliği Komünist Partisi yayın organı Pragda Moskova ve Bonn'da çok sayıda kişinin başkalarının yol göstermesi ve yardımı olmadan Makyast Rus'un böyle bir maceraya atılamayacağı görüşünde olduklarını belirtti.

Pragda Gazetesi Rust'ın üzerinde ayrıntılı uçuş haritaları bulunması ve Kızıl Meydan'a inişinin bir İngiliz turist tarafından filme çekilmesinin bu görüşü desteklediğini belirtti. Federal Almanya'da yayınlanan Fidelst Gazetesi ise Rust'ın Moskova'daki cezaevinde kendisini ziyaret eden bir Alman diplomata eyleminin siyasi bir amacı olduğunu

nu ancak tek başına hareket ettiğini söylediğini yazdı.

- 9) Uluslararası Çalışma Teşkilatı'nın Cenevredeki genel kurul toplantısına katılan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mükerrerem Taşçioğlu Türkiye'deki işçi ve işveren hükümet kesimine çalışma hayatıyla ilgili sorunları görüşmeler yoluyla çözmeye çalıştığını söyledi.

Haberi Cenevre'de bulunan TRT muhabiri Erdal Pekdemir'den alıyoruz: Uluslararası Çalışma Teşkilatı 73'üncü genel kurul toplantısında bugün genel başkanın daha önce sunduğu raporun görüşülmesine devam edildi.

Genel kurulda Türkiye'yi temsil eden heyet üyelerimizde öğleden sonra biraraya gelerek bir durum değerlendirmesi yaptılar. Toplantıya başkanlık eden Çalışma ve Güvenlik Bakanı Mükerrerem Taşçioğlu şunları söyledi: 3 kesim işçi, işveren ve hükümet kesimi yurt içinde nasıl devamlı diyaloglar sunmak suretiyle çalışma hayatımıza faydalı bir takım görüşmelerde bulunursa 70-73'üncü uluslararası çalışma konferansına gördüğümüz gibi 3'ümüz birarada bir salonda, yurtdışında da aynı şekilde aramızda bir görüşmeyle başlamış bulunuyoruz. İşçi kesimi adına görüşlerini açıklayan Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz şöyle dedi: Elbette Türk-İş'le hükümet arasında işçi, işveren ilişkilerini düzenleyen yasalarda, yasaların yanı sıra hükümetin bu ilişkilere

bakış açısında ve uygulamasında gördüğümüz kadarıyla bildiğimiz kadarıyla tabii ki son derece ciddi görüş ayrılıkları vardır. Elbetteki işçi hak ve özgürlükleri bakımından bu konferansın almış olduğu kararların bir parçası olarak nitelediğim içindir ki Türkiye'de hayata hiç verilmesi öteden beri arzuladığımız istediğimiz hususlardır. Toplantıda son sözü Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri Kubilay Atasayar aldı.

Türkiye olarak bu konferansta temsil edildiğimiz gerçeğini hiç bir zaman gözden uzak bulundurmamızı gerektiğini biliyoruz. Burada her ülkenin olduğu gibi Türkiye'nin de muhakkak bazı sorunları ve verilen raporları incelendiği takdirde görülecektir ki Türkiye'nin sorunları bazı ülkelerin sorunlarıyla mukayese edilemeyecek ölçüdedir. Hatta bunun içindir ki biz bu toplantıda milli meselelerimizi ülke içindeki meselelerimizi bir tarafa bırakarak genel meselelerimizi genel ölçülere vurmak suretiyle değerlendirmeli ve Türkiye'nin genel menfaatlerinin ve yararlarının ön planda tutulması gereğinin önemine işaret etmek istiyoruz.

- 10) Yeni ürün çay ve fındıkta radyasyon oranının sağlık açısından zararsız düzeyde olduğu bildirildi. Sanayi ve Ticaret Bakanı Cahit Aral İstanbul'da düzenlenen Çernobil nükleer santral kazası oluşumunun açıklanması ve çevreye etkileri konulu toplantıda Türkiye genelinde şu anda tesbit edilen radyasyon

miktarının kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğunu belirtti. Aral Türkiye'deki doğumlarda radyasyon sebebiyle meydana gelebilecek genetik bozukluk oranının milyonda 1.44 oranında olabileceğini kaydetti. Sanayi ve Ticaret Bakanı Aral Türkiye'de 38 radyasyon erken uyarı merkezinin kurulacağını bildirdi. Toplantıda konuşmacılar nükleer patlamalara karşı önceden tedbir alınması konusu üzerinde durulmasını istediler. Fiskobirlik Genel Müdürü Bülent Özesen'de 1987 ürünü fındıkta radyasyon oranının insan sağlığına zarar vermeyecek ölçüde olacağını belirlediğini söyledi. Bülent Özesen Giresun'da yaptığı açıklamada Fiskobirliğin fındık yetişen bölgelerden aldığı toprak, yaprak, dal ve tomurcuk numunelerinin birliğin Giresun'daki radyasyon ölçüm laboratuvarında incelendiğini bildirdi. Ölçümler sonunda radyasyon oranının toprakta 50 bekerelin altında genç dallarda, tomurcuk ve yapraklarda insan sağlığına zarar vermeyecek oranda, yaşlı dallarda ise 600 bekerelin altında tesbit edildiğini belirtti. Fiskobirlik Genel Müdürü Özesen 1987 ürünü fındıkta radyasyonun az olacağını birlik uzmanlarınca yapılan araştırma sonucu kesin olarak anlaşılmıştır. Bu fındık üreticileri Fiskobirlik ve fındık ticareti için çok sevindirici bir durumdur dedi.

- 11) Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem Türkiye-Suudi Arabistan 4'üncü dönem ekonomi karma komisyonu toplantısına katılmak üzere Cidde'ye gitti.

Kaya Erdem Ankara Esenboğa Havaalanında yaptığı açıklamada toplantıda iyi durumda bulunan Türkiye Suudi Arabistan Ekonomik ve Ticari ilişkilerinin daha da geliştirilmesi konusunun ele alınacağını söyledi.

Erdem geçen yıl itibarıyla 2 ülke arasında 533 milyon Dolar olan karşılıklı ticaretin arttırılması ve Suudi Arabistan yanında, Körfez ülkelerini de kapsayacak şekilde tercihli ticaret sistemi oluşturulması üzerinde duracaklarını anlattı. Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem'in verdiği bilgiye göre toplantıda Riyad kentinde bir Türk ihraç ürünleri sergisi ve Cidde'de sürekli bir Türk Ticaret Merkezi açılması konusunun yanında Suudi kalkınma fonuyla ilişkiler gözden geçirilecek. Türkiye Suudi Arabistan Ekonomi Karma Komisyonu toplantısında ayrıca yatırımların karşılıklı teşviki, çifte vergilendirmenin önlenmesi, müteahhitlik hizmetleri, ulaştırma ve haberleşme konularıyla Türk-Suudi Yatırım Holding Şirketinin kuruluşu ve 2 ülke arasında ortak yatırım projeleri üzerinde durulacak. Kaya Erdem'le birlikte kamu ve özel sektör temsilcilerinden oluşan heyetle Cidde'ye gitti.

- 12) Pazar günü 37 ildeki, 84 beldede belediye başkanlığı seçimi yapılacak. Toplam 332 sandıkta 104.673 seçmen kayıtlı bulunuyor. Seçime Anavatan Partisi, Sosyal Demokrat Halkçı Parti ve Doğru Yol Partisi, Demokratik Sol Parti, Refah Partisi ve Islahatçı Demokrasi

Partisi'yle bazı beldelerde bağımsız adaylar katılacak. Anavatan Partisi 84 beldede seçime giriyor. Doğru Yol Partisi 74, Sosyal Demokrat Halkçı Parti 56, Refah Partisi 48, Demokrat Sol Parti 18, İslahatçı Demokrasi Partisi de 5 beldede seçime katılıyor. Bağımsız adaylarda 16 beldede seçime girecekler.

Yüksek seçim kurulunca 23 şubatta çekilen kura sonucuna göre Belediye Başkanlığı ve Belediye Meclisi seçiminde kullanılacak oy pusulasında siyasi partilerin sırası şöyle: Anavatan Partisi, Doğru Yol Partisi, Demokratik Sol Parti, Sosyal Demokrat Halkçı Parti, İslahatçı Demokrasi Partisi, Refah Partisi.

- 13) Sosyal Demokrat Halkçı Parti Türkiye Büyük Millet Meclisi Gurubu kamu bankalarının denetim yetkisini meclisten alan yasanın iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Sosyal Demokrat Halkçı Parti Meclis Gurup Başkan vekillerinden Seyfi Oktay başvurudan önce düzenlediği basın toplantısında iptalini istedikleri yasa ile kamu bankalarının meclis denetiminden kaçırılmak istendiğini, böylece şirket kurtarma operasyonlarına devlet kaynaklarının alet edildiğini öne sürdü. Söz konusu yasa ile sermayesinin yarısından fazlası devlete ait bulunan ve yabancılarında ortak olduğu kurum ve kuruluşların tamamen denetim dışı bırakıldığını kaydeden Seyfi Oktay yabancı sermayeye bu kadar ayrıcalık tanınmasının

milli çıkarlarla, milli egemenlik ilkesiyle bağdaştırılamayacağını söyledi.

- 14) Türkiye ile Polonya arasında resmi görüşmeler Ankara'da yapıldı. İki ülke arasında konsolosluk sözleşmesi de imzalandı. Sözleşmeyi Türkiye adına Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi Nusret Kandemir, Polonya adına Dışişleri Bakan Yardımcısı Kalevoş Palehouski imzaladı. Dışişleri Bakanlığın-
dan sözleşme ile ilgili yapılan açıklamada Türkiye'ye çok sayıda Polonyalı turistin geldiği, ayrıca çeşitli yatırım projelerinde Polonyalı uzmanların görev aldığı 2 ülke arasındaki karayolu nakliyatında önemli boyutta olduğu belirtildi. Açıklamada sözleşmenin iki ülke vatandaşlarının karşılıklı hak ve çıkarlarını korumak amacıyla yapıldığı sözleşme-
de konsoloslukların nasıl kurulacağı ve vatandaşların hak ve çıkarlarını nasıl koruyacaklarının belirlendiği bildirildi.

Dışişleri Bakanlığının açıklamasında Polonya ile hukuki ve ticari konularda adli yardım sözleşmesininde yakında imzalanacağı, cezai konularda adli yardımlaşma, suçluların iadesi, cezaların infazı ve mahkum değişimi konularını kapsayan bir sözleşmenin imzalanması içinde çalışmalara devam edildiği kaydedildi. Konuk Dışişleri Bakan Yardımcısı öğleden sonrada Türkiye Odalar Birliği, Ticaret Merkezini ziyaret etti.

- 15) 5 Haziran Dünya Çevre Günü dolayısıyla Birleşmiş Milletler Çevre Programı çerçevesinde verilen ödüllerin sahipleri Kenya'nın Başkenti Naerobi'de açıklandı.

Çevre korumacılığına katkıları dolayısıyla ödüllendirilen 90 kuruluş ve kişi arasında İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan'da bulunuyor. Birleşmiş Milletler çevre programı 1992 yılına kadar çevre korumasına katkıda bulunan 500 kişi ve teşkilata global 500 adı altında ödül dağıtmayı kararlaştırmıştı. Birleşmiş Milletler Çevre Programı çerçevesinde ödül kazanan İstanbul Belediye Başkanı Bedrettin Dalan düzenlediği basın toplantısında İstanbul'da yapılan çalışmaların Birleşmiş Milletler gibi teşkilat tarafından ödüllendirilmesinin çok anlamlı olduğunu söyledi. İstanbul'un yalnız Türkiye'nin değil, bütün dünyanın tarih ve kültür hazinesi olduğunu anlatan Dalan belirli bir plan içinde İstanbul'u sağlıklı bir çevreye kavuşturmaya kararlı olduklarını bildirdi.

Haliç projesinin İstanbul'daki çevre sağlığı projelerinin ancak 20/1 olduğunu vurgulayan Bedrettin Dalan yapımı süren 50 km'lik kanalizasyon ve doğal gaz projelerininde sağlıklı bir çevrenin kazanılmasına önemli katkıları olacağını kaydetti.

Türkiye çevre koruma ve yeşillendirme kurumu da İzmir'in Karşıyaka Belediyesini çevre koruma çalışmalarında en başarılı belediye seçti. Kurum Karşıyaka

Belediyesinin özellikle yeşillendirme ve deniz kirliliğini önleme çalışmalarını başarılı buldu.

- 16) Sosyal Demokrat Halkçı Parti Genel Başkanı Erdal İnönü hükümetin izlediği politikayla Türkiye'nin millet çıkarlarının iyi korunamadığını söyledi. Erdal İnönü Muğla'nın Marmaris ilçesinde düzenlenen açık hava toplantılarında yaptığı konuşmalarda şöyle dedi: Yunanistanla ilişkilerde Ege sorununda durum iyiye gitmiyor bu politikayla Dünya kamuoyu aleyhimize gidecek ve sonuç bizim için iyi olmayacak. İnönü dış ve iç borçların arttığını, ülkenin ve vatandaşların daha da yoksullaştığını belirtti. Enflasyonun ve yolsuzlukların büyük boyutlara ulaştığını da söyleyen Erdal İnönü hükümetin her işi başı boş bıraktığını, bundan da en çok güçsüzlerin zararlı çıktığını öne sürdü. Hükümetin kendi içinde birbirleriyle kavgalı bulunduğunu bildiren İnönü ANAP'ın iktidar olarak günleri artık sayılıdır. Özal istese de, istemese de yakında seçim olacaktır dedi.
- 17) Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Hüsamettin Cindoruk pazar günü yapılacak belediye seçimlerinde vatandaşın vereceği oylarla iktidara karşı olan tavrını ortaya koyacağını söyledi. Cindorum Muğla'da düzenlediği basın toplantısında vatandaşın iktidara güvenini kaybettiğini öne sürdü. Halkın iktidardan uzun süre sabırla yardım ve ilgi beklediğini kaydeden Cindoruk iktidarın bu beklentileri gözardı ettiği görüşünü savundu. Demokratik yönetimlerde

siyasi iktidarların parti farkı gözetmeden vatandaşla eşit hizmet vermek zorunda olduğunu belirten Cindoruk ancak bakanların belediye seçimleri dolayısıyla bu önemli demokrasi kuralını çiğnediklerini söyledi. Doğru Yol Partisi Genel Başkanı Cindoruk, ülkedeki ekonomik ve siyasi şartların bir iktidar değişikliği gerektirdiği görüşünü tekrarladı.

- 18) Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Rahşan Ecevit siyasi yasakların kaldırılmasıyla ilgili halk oylamasının sadece Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisi'nin lider ve yöneticileri için yapılacağını söyledi. Rahşan Ecevit yazılı açıklamasında haklarında kamu davası açılan Milli Selamet Partisi Genel Başkanı ve yöneticileriyle, Milliyetçi Hareket Partisi yöneticilerinden beraat edenlerin siyasi haklarına kavuştuklarını kaydetti. Rahşan Ecevit haklarında mahkumiyet kararı bulunan Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanında bu kararın bozulması halinde siyasi haklarına kavuşacağını belirtti. Anayasa mahkemesinde bu hukuki durumu doğruladığını kaydeden Demokratik Sol Parti Genel Başkanı Ecevit şöyle dedi: Başbakan 6 Eylülde yapılacak halk oylamasıyla ilgili olarak millete yanlış bilgi vermiştir. Halk oylamasının 4 eski lider için yapılacağını söylemiştir.

Bunun doğru olmadığı Anayasa Mahkemesi kararıyla da kesinlik kazandığına göre şimdi Başbakan 6 Eylülde 4 eski partinin lider ve yöneticile-

ri için değil yalnızca Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisi lider ve yöneticileri için halk oylaması yapılacağını kamuoyuna açıklamalıdır.

- 19) İzmit'in Yarımca limanına getirilen bir yüzer silo aracılığıyla paketlenen 900.000 ton çimento piyasaya veriliyor. Panama'dan kiralanan yüzer silonun Yarımca limanına yanaşması için liman taranarak geminin yanaşmasına uygun hale getirildi. Siloda saatte 375 ton çimento paketlenerek tüketiciye satılabiliyor. 55.000 ton kapasiteli gemide 3 paketlenme tesisi bulunuyor. Silo vasıtasıyla Yarımca limanından nakledilen çimento yıllık tüketimi 5,5 milyon ton olan İstanbul ve çevresinin ihtiyacında kullanılacak. 500.000 tonu ithal edilen ve 400.000 tonuda İskenderun'dan nakledilerek paketlenen çimentonun piyasaya verilmesi dolayısıyla düzenlenen törende konuşan Devlet Bakanı Vehbi Dinçerler Türkiye'deki çimento üretiminin bu yıl kamu sektöründe %30 arttığını, özel sektördeki artışında %5'i bulduğunu söyledi. Türkiye Çimento ve Toprak Sanayi Genel Müdürü Faruk Yağız'da 1987 yılı içerisinde Türkiye'de 21.000.000 ton çimento tüketiminin beklendiğini belirterek bu tüketimin karşılanması için yerli üretimin yanı sıra çimento ithal edildiğini bildirdi. Yağız Yarımca limanına 2 gün sonra 50.000 ton kapasiteli yeni bir yüzer silonun geleceğini belirtti.

6 Haziran 1987 Tarih 20.30 TRT - Tv 1

Haber Bülteni

- 1) Teröristlerin bir süre önce Hakkari'nin Şemdinli ilçesi Haratepe bölgesinden kaçırdıkları 23 orman işçisi güvenlik kuvvetlerince kurtarıldı. Operasyon sırasında 1 terörist ölü olarak ele geçirildi. Çatışmada 1 er şehit oldu.
- 2) 37 ildeki 84 beldede yarın Belediye Başkanlığı seçimi yapılacak.
- 3) Amerika Birleşik Devletleri'nin bir süre önce Basra Körfezi'nde ulaşım güvenliğini sağlamak amacıyla böygeye takviye deniz kuvvetleri göndereceğini açıklamasından sonra aralarında Saratoga uçak gemisininde bulunduğu 15 savaş gemisi Akdeniz'e doğru yola çıktı.
- 4) Amerika Birleşik Devletlerinin Yunanistan'daki Amerikan üslerinin geleceğine ilişkin görüşmelerin bir an önce başlatılmasını istediği açıklandı.
- 5) Türkiye Suudi Arabistan Ekonomik Karma Komisyonu 4'üncü dönem toplantısı Cidde'de başladı.
- 6) Öğrenci Seçme Yerleştirme Sınavı 2'inci basamağına katılacak adaylara ilk sınav sonuç belgesi, tercih bildirim formu, kimlik kartı ve sınava giriş belgelerininin postalanması işlemi tamamlandı.

İyi akşamlar özetleri sunduk, şimdi haberlere geçiyoruz.

- 1) Teröristlerin bir süre önce Hakkari'nin Şemdinli ilçesi Karatepe bölgesinden kaçırdıkları 23 orman işçisi güvenlik kuvvetlerince kurtarıldı. Operasyon sırasında 1 terörist ölü olarak ele geçirildi. Çatışmada 1 er şehit oldu. 7. Kolordu Diyarbakır, Hakkari, Mardin ve Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesinden konuyla ilgili olarak yapılan açıklamada şöyle denildi: 2 Haziran 1987 günü Hakkari ili Şemdinli ilçesi Karatepe bölgesinde teröristlerce götürülen 23 orman işçisinin kurtarılması için sürdürülen harekatta 5 Haziran 1987 günü saat 19.00 civarında teröristlerle temas sağlanmış ve gece süresince devam eden silahlı çatışma sonucunda 1 terörist ölü olarak ele geçirilmiş, vatandaşlarımız sağ olarak kurtarılmış ve çatışmada 1 erimiz şehit olmuştur. Bölgede arama hareketına devam edilmektedir. Komutanlık tarafından yapılan bir başka açıklamada da Mardin'in Ömerli ilçesi yakınlarında güvenlik kuvvetleriyle silahlı çatışmaya giren 1 teröristin ölü olarak ele geçirildiği bildirildi. İçişleri Bakanı Yıldırım Akbulut'ta yöre halkından gerekli desteği alamayan eşkiyanın vatandaşları kaçıracak tehditle kendilerinden para almaları için çaba harcadıklarını bildirdi.

Akbulut Diyarbakır'da yaptığı açıklamada güvenlik kuvvetlerinin bölgeye hakim olması ve vatandaşlarla birlikte çaba harcamaları sonucu eşkiyanın bu taktiğininde amacına ulaşamayacağını belirtti.

- 2) 37 ildeki 84 beldede yarın Belediye Başkanlığı seçimi yapılacak. Oy kullanılacak toplam 332 sandıkta 104.673 seçmen kayıtlı bulunuyor. Seçime Anavatan Partisi, Sosyal Demokrat Halkçı Parti, Doğru Yol Partisi, Demokratik Sol Parti, Refah Partisi ve İslahatçı Demokrasi Partisi'yle bazı beldelerde bağımsız adaylar katılacak. Anavatan Partisi 84 beldede seçime giriyor. Doğru Yol Partisi 79, Sosyal Demokrat Halkçı Parti 56, Refah Partisi 48, Demokratik Sol Parti 18, İslahatçı Demokrasi Partisi de 5 beldede seçime katılıyor. Bağımsız adaylar ise 16 beldede seçime girecekler. Yüksek Seçim Kurulu'nca 23 Şubat'ta çekilen kura sonucuna göre Belediye Başkanlığı seçimi için kullanılacak oy pusulasında siyasi partilerin sırası şöyle: Anavatan Partisi, Doğru Yol Partisi, Demokratik Sol Parti, Sosyal Demokrat Halkçı Parti, İslahatçı Demokrasi Partisi ve Refah Partisi.
- 3) Amerika Birleşik Devletleri'nin bir süre önce Basra Körfezi'nde ulaşım güvenliğini sağlamak amacıyla bölgeye takviye deniz kuvvetleri göndereceğini açıklamasından sonra aralarında Saratoga uçak gemisinin de bulunduğu 15 savaş gemisi Akdeniz'e doğru yola çıktı. Florida kıyılarındaki Meyford deniz üssünden yola çıkan Saratoga uçak gemisi açık denizde ülkenin doğu kıyılarındaki çeşitli üslerden hareket eden 14 savaş gemisinin oluşturduğu filovla buluşacak. Filodaki gemilerden 3'ünün Basra Körfezi'n-

de görev yapacağı öteki gemilerinde Akdeniz'de seyredeceği bildirildi.

Bu arada Amerika Birleşik Devletleri Genel Kurmay Genel Sekreteri Oramiral Villiam Growe ülkesinin Basra Körfezi'nde girişeceği herhangi bir hareketin kayıpsız atlatılmayacağını söyledi. Oramiral Growe İran'ın Amerikan gemilerine saldırması halinde önemli ölçüde kayıp vermenin kaçınılmaz olduğunu bildirdi. Öte yandan İran'ın Çin Halk Cumhuriyeti'nden aldığı 80km. menzilli silkworm füzelerinin ilkini Temmuz'a kadar Hürmüz Boğazı kıyılarına yerleştireceğini açıkladı. Washington Post gazetesi füzelerin bölgedeki Amerikan savaş gemileri için büyük bir tehdit oluşturacağına dikkat çekerek yönetimin bu füzelerin imha edilmeleri amacıyla saldırı düzenlemede dahil bir dizi tedbiri gözden geçirdiğini yazdı.

- 4) Amerika Birleşik Devletleri'nin Yunanistan'daki Amerikan üslerinin geleceğine ilişkin görüşmelerin bir an önce başlatılmasını istediği açıklandı. Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Carls Tretman Washington'da yaptığı açıklamada Dışişleri Bakanı George Shults'un Yunanistan Başbakanı Andre Papandreu'ya bu isteğini Aralık ayında bildirdiğini belirtti. Ancak görüşmelerin başlatılması hususunda iki ülke arasında henüz hiç bir tarih belirlenmediğini bildiren Tretman görüşmelerin en kısa sürede başlatılmasının yararlı olacağını

kaydetti.

Yunanistan'daki Amerikan üsleriyle ilgili anlaşmanın süresi 1988 yılı sonunda doluyor. Bu üslerin kapatılmasını istediğini bildiren Yunanistan Başbakanı Andreas Papandreu konuyu halk oyuna sunacağını söylemişti.

- 5) Türkiye-Suudi Arabistan Ekonomi Karma Komisyonu 4. Dönem toplantısı Cidde'de başladı. Cidde'ye bağlanıyoruz Necati Berker bildiriyor: Karma ekonomi konusunun toplantısında Türk tarafına Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem, Suudi heyetine Maliye ve Milli Ekonomi Bakanı Muhammed Abalkhail başkanlık ediyor. Abalkhail toplantının açılışında yaptığı konuşmada komisyonun çalışmalarıyla iki ülke ekonomik ve ticari ilişkilerinde yeni ufuklar açtığını söyledi. Suudi Arabistan'ın Türkiye'den ithalatının geçen 1980 yılına oranla %400, Türkiye ihracatının ise yine aynı dönemde %282 arttığına dikkati çeken Abalkhail daha geniş kapsamlı ve dengeli bir ticaret hacmi oluşturulmasını amaçladıklarını belirtti. Muhammed Abalkhail bu konuda Suudi Arabistan'ın Türkiye'nin ihtiyacını karşılayacak yeni petrokimya ürünlerini önemli rol oynayabileceğini kaydetti.

Suudi Arabistan Maliye ve Milli Ekonomi Bakanını Abalkhail 25 Türk şirketinin ortak yatırım konusunda 74 milyon Riyallik katkıda bulunduğunu, 20 Türk firmasının da halen Suudi Arabistan'da özellik-

le yol, konut, elektrik sayar, su arıtma tesisi yapımı konusunda 1 milyar 20 milyon liralık iş hacmine sahip olduğunu bildirdi.

Bu arada Suudi fonunun Türkiye'ye 9 konuda kredi sağladığını hatırlatan Abalkhail bunu iki ülke halkları arasındaki kardeşlik ve islam dayanışmasının gereği olarak gördüklerini anlattı.

Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Kaya Erdem' de konuşmasında Türkiye ve Suudi Arabistan ekonomilerinin birbirlerini tamamlayıcı unsurlara sahip olduğunu vurguladı. Mevcut potansiyelin yeterince değerlendirilmediği kanısında olduğunu belirten Erdem bu yapılabildiği takdirde bölgeye bir refah ve istikrarına katkı sağlayacağına inandığını bildirdi. Kaya Erdem iki ülke arasındaki ticaretin daha da gelişmesini engelleyen bazı işlemler, idari güçlükler, ulaştırma sorunları bulunduğuna da işaret etti.

- 6) Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavı 2. basamağına katılacak adaylara ilk sınav sonuç belgesi, tercih bildirim formu, kimlik kartı ve sınava giriş belgelerinin postalanması işlemi tamamlandı. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanı Prof.Dr.Altan Günalp bu konuda TRT'ye şu açıklamayı yaptı: 28 Haziran 1987 pazar günü uygulanacak olan Öğrenci Seçme ve Yerleştirme 2. basamak sınavına katılacak olan adaylar tercih bildirim formlarını 2. basamak sınavı kılavuzundaki kurallara ve bilgilere dayanarak dolduracaklar ve bu formları merkezimize postay-

la göndermeksizin sınav günü salon görevlilerine teslim edeceklerdir. Tercih bildirim formunu veya-
hutta resimli ÖSS kimlik kartını sınav görevlile-
rine sınav salonu kapısında teslim etmeyen adaylar
sınava alınmayacaklardır. İkinci basamak sınavına
katılmaksızın doğrudan 1. basamak sınavı puanıyla
yerleşmek isteyen adaylar ise kendilerine gönderi-
len tercih bildirim formlarını gene kılavuzdaki
kurallara ve bilgilere göre doldurduktan sonra 12
Haziran 1987 tarihinde merkezimizde olacak şekil-
de posta ile göndereceklerdir.

- 7) Harbe hazırlık uçuş eğitimlerini tamamlayan pilot
teğmenlere diplomaları Konya'da 3. Ana Jet Üs Ko-
mutanlığı'nda düzenlenen törenle verildi. Üs Komu-
tanı Tuğgeneral Zekayi Altay törende yaptığı konuş-
mada pilot teğmenlerin en gelişmiş uçakları kullanma-
bilecek yetenek ve bilgi düzeyinde olduklarını be-
lirtti. Tuğgeneral Altay pilot teğmenlere hitaben
şöyle dedi: Havacılık gibi hızlı gelişen teknolojiye
ayak uydurabilmek size emanet edilecek uçağı maha-
retle kullanabilmek için yeni birliklerinizde şim-
diye kadar öğrendiklerinizi devamlı pekiştirmek,
bilgi ve becerinizi her gün biraz daha geliştirmek
zorunda olduğunuzu hiç bir zaman aklınızdan çıkarma-
yınız. Tuğgeneral Zekayi Altay teğmenlerden hangi
şartlar altında olursa olsun Atatürk ilke ve inkı-
laplarından taviz vermemelerini de istedi. TRT ha-
ber merkezinden Tefvik Fikret Dinçer'in bildirdi-

ğine göre pilot teğmenler adına konuşan Hava Pilot Teğmen Ufuk Köksal'da çok okuyarak, öğrenerek her yeniliği takip edeceklerini, Atatürk ilke ve inkılaplarının da takipçisi ve uygulayıcısı olacaklarını bildirdi. Hava Eğitim Komutanı Korgeneral Ramiz Erten'de pilotluğun herkesin gönlünde yattığını ancak çok az kişiye nasip olabilen istisna bir meslek olduğunu belirtti. Korgeneral Ertem gelişme ve değişiklikler bakımından süreklilik, sürat ve devamlılık arzeden havacılık mesleğinin kendisine ayak uyduracak kişilere ihtiyaç gösterdiğine işaret etti.

Konuşmalardan sonra pilot teğmenlere diploma ve armağanları verildi. Daha sonra geçit töreni yapıldı. Bu arada hava kuvvetlerine bağlı uçaklar gösteri uçuşu yaptılar. Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Cemil Çulha'da gönderdiği mesajda harbe hazırlık uçuş eğitimlerini tamamlayan pilot teğmenleri kutladı ve başarı diledi.

- 8) Güneydoğu Anadolu projesinin tanıtılması amacıyla Ankara'daki çeşitli ülkelerin büyükelçileri için düzenlenen gezi devam ediyor. Güneydoğu Anadolu projesi bünyesindeki aşağı Fırat projesinin en önemli halkası Urfa tüneli tünel inşaatı hızlı bir şekilde devam ediyor. Ankara'daki yabancı misyon şefleri arasında Güneydoğu Anadolu bölgesinde düzenlenen gezinin bugünkü bölümü tünel inşaatının görülmesiyle başladı. Atatürk Barajı'ndan Harran

Ovasına su taşıyacak olan Urfa tüneli 26,5 km. uzunluğunda ve herbiri 7,62 cm. çapındaki beton kaplamalı 2 tünelden oluşuyor. Yapımına 1981'de başlanan tünelin 1990'da hizmete girmesi bekleniyor. İnşaat- ta şu anda kazı çalışmalarının %48'i, betonlama çalışmalarının ise %25'i bitmiş durumda. Dünyanın en büyük tünel sistemi olarak nitelendirilen Urfa tüneliyle Seyhan nehrinin yıllık akımının 1,5 katı su taşınabilecek tünel vasıtasıyla Şanlıurfa, Harran, Ceyhanpınar ve Mardin ovalarında toplam 476.000 hektar arazi sulanabilecek.

Ayrıca tünel çıkışında kurulacak 48 megawatt gücündeki bir santralda elektrik enerjisi üretilecek, ve bu enerji pompalama işleminde kullanılacak. Gezinin bundan sonraki bölümünde büyükelçiler yörenin tarihi ve turistik yerlerini geziyorlar. Bu çerçevede bugün Şanlıurfa'da Halil-i Rahman Camii ve buradaki Balıklı Göl ile Kale ziyaret edildi. GAP'ın ve yörenin tanıtılması amacıyla düzenlenen gezi yarın sona erecek.

- 9) Venedik zirvesine katılmak üzere İtalya'da bulunan Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Ronald Reagan Vatikan'a giderek Papa 2. Jean Paul'ü ziyaret etti.

Reagan görüşme sırasında yaptığı konuşmada Papa'nın gelecek hafta Polonya'ya yapacağı ziyarete değinerek bu ziyaretin Polonya'da önemli değişikliklere yol açması temennisinde bulundu. Papa 2. Jean Paul ise süper devletlerin silahlanma yarışına son

vermelerini istedi. Papa silahlanma yarışına son verilirse dünyadaki milyonlarca aç insanın doyurulması için ortaya büyük bir kaynak çıkar dedi. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Reagan Roma'da İtalya Cumhurbaşkanı Francesco Kosiya ve Başbakan Amitora Pampani ile görüştü. Görüşmelerde pazartesi günü Venedik'te başlayacak olan sanayileşmiş ülkeler zirve toplantısı öncesinde durum değerlendirildi.

- 10) Hindistan ilişkilerinin gergin olduğu Sri-Lanka'yla en kısa zamanda siyasi diyalog başlatmak istediğini bildirdi. Hindistan'ın dış işleriyle görevli Devlet Bakanı Not Marsing iki ülke arasındaki her türlü sorunun iki tarafında üye bulunduğu Güney Asya Bölgesel İşbirliği Teşkilatı'nın gelecek hafta başlayacak toplantılarında ele alınabileceğini söyledi. Hindistan ve Sri-Lanka arasındaki ilişkiler Sri-Lanka'nın ayrılıkçı Kanin gerillalarına Jakna yarımadasında geniş çapta bir operasyon başlatması üzerine gerginleşmişti. Hindistan uçaklarının Jakna yarımadasındaki Tamillere havadan yiyecek ve ilaç yardımı yapması iki ülke arasındaki gerginliği daha da arttırmıştı. Hindistan Tamillere deniz yoluyla gönderdiği yardımın Sri-Lanka kıyı koruma gemilerince engellenmesi üzerine Jakna bölgesine yardım malzemesini havadan ulaştırmıştı.
- 11) Meksika'nın Toluko kentinde şiddetli dolu yağışının yol açtığı ani sel işlek bir caddedeki alt geçidin sular altında kalmasına sebep oldu. Alt geçitte bulunan bir otobüs ve 40 kadar otomobilde bulunan 100'den fazla kişi kurtarma ekipleri gelinceye dek ge-

çitte mahsur kaldı. Geçidin su altında kalması sonucu 1 kişi de boğularak öldü. 5 metre yüksekliğe ulaşan sel sularının kurtarma çalışmalarını güçleştirmesine rağmen yoğun çabalardan sonra alt geçitte mahsur kalanların tamamı kurtarıldı.

- 12) Hatay eski milletvekillerinden Şemsettin Mursaloğlu Reyhanlı'da bugün geçirdiği trafik kazası sonucu öldü.

TRT Reyhanlı muhabirinin özel otomobili Kırırhan-Reyhanlı karayolunda Çatalhöyük yakınlarında karşı yönden gelen tırla çarpıştı. 71 yaşında ölen Şemsettin Mursaloğlu 1954-1957, 1966-1969 dönemlerinde parlamentoda görev yapmıştı.

- 13) Emekli Tümgeneral Rahmi Ataman İstanbul'da öldü. 83 yaşında ölen Rahmi Ataman cenazesi pazartesi günü İstanbul Zincirlikuyu mezarlığında defnedilecektir.

KAYNAKÇA

- ALEMDAR, Korkmaz. Türkiye'de Çağdaş Haberleşmenin Tarihsel Kökenleri. İletişim Sosyolojisinin Temelleri Üzerine Bir Deneme, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayın No: 165, A.İ.T.İ.A. G .H.İ.Y.O. Basımevi, 1981.
- AZİZ, Aysel. Radyo ve Televizyona Giriş. Genişletilmiş İkinci Basım, A.Ü.S.B.F. Yayınları No: 460, Atatürk'ün 100. Doğum Yılına Armağan No:2, 1981.
- ALDOĞAN, Yazgülü. Günümüz Türk Basını. A.Ü.S.B.F. Basın ve Yayın Yüksek Okulu, Yıllık, A.Ü.S.B.F.B.Y. Basımevi 1977-1978.
- AKYÜREK, Rüveyde. Günlük Gazetelerin Magazin Eklerinin Biçim ve İçerik İncelemesi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 1985.
- DEMİRTAŞ, Ceyhun. Babıâlinin Şu Son Kırk Yılı. İstanbul, Milliyet Yayınları, 41, 1984.
- Cumhuriyet Gazetesi, 7 Mayıs, 1985.
- DİNÇ, Ayhan. Televizyon Haberciliği. İ.İ.T.İ.A. Gazetecilik Halkla İlişkiler Yüksek Okulu, Yayınlanmış Ders Notları, İstanbul, 1975.
- EVLİYAGİL, Şevket. Gazete Yayınlama Yöntemleri. A.Ü.S.B.F. Basın Yayın Yüksek Okulu, Ankara, 1981.

GROOMBRIDGE, Brian. Televizyon ve Toplum. Çev: Aysel Usluata. İstanbul Reklam Yayınları: 41, 1976.

GÜRBÜZ, Sevim. Kitle Haberleşmesi, Filiz Kitabevi, 1981.

Gazeteciler Cemiyeti. İletişim Olayları ve Türk Basını-
nın Sorunları. Gazeteciler Cemiyeti Yayınları No:17, Emektepe Matbaası, 1984.

Gazeteciler Cemiyeti. Genç Gazeteciler Eğitim Semineri, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları No: 19, Emektepe Matbaası, Mart 1986.

KAYA, Raşit. Basın ve Sorunları. Basın 80-84, Çağdaş Gazeteciler Yayınları No:2, Ankara, 1984.

KOCABAŞOĞLU, Uygur. Haber Kavramı Üzerine, A.Ü.S.B.F. B.Y.Y.O. Yıllık 1974-1976 Ankara, 1977.

KARASAR, Niyazi. Araştırmalarda Rapor Hazırlama. 4. Baskı, Hacettepe Taş Kitapçılık Ltd.Şti., Ankara, 1984.

Meydan Larousse. Cilt:3, s.95.

OSKAY, Ünsal. Toplumsal Gelişmede Radyo ve Televizyon
Geri Kalmışlık Açısından Olanaklar ve Sınırları. A.Ü. S.B.F. Yayınları No: 410, Ankara, 1978.

OKTAY, Ahmet. Toplumsal Değişme ve Basın. Cumhuriyet Yayınları, İstanbul, 1987.

ÖNGÖREN, T.Mahmut. Haberciliğe Genel Bakış. A.Ü.S.B.F.

B.Y.Y.O., Yıllık 1977-1978.

SWALLOW, Normon. Televizyonun Gerçek Gücü! Çev: Aysel

Usluata. İstanbul Reklam Yayınları No:32, Ekim,
1973.

ŞEÇİM, Filiz. 1984 Yılı'nın Yüksek Tirajlı Gazeteleri ve

Başarı Nedenleri, Eskişehir Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans
Tezi, Eskişehir, 1985.

ŞENER, Erman. Televizyon Video. İmge Yayıncılık, 1984.

TAMER, Emel Ceylan. Dünü ve Bugünüyle Televizyon, Varlık

Yayınları, 1983.

TOKGÖZ, Oya. Temel Gazetecilik. A.Ü.S.B.F. B.Y.Y.O. Yıl-

lık, 1975-1976.

_____. Temel Gazetecilik. A.Ü. S.B.F. Yayınları No:476,

100. Doğum Yılında Atatürk'e Armağan Dizisi 19, 1981.

_____. Temel Gazetecilik. A.Ü.S.B.F. B.Y.Y.O. Yıllık,

1977-1978.

_____. Temel Gazetecilik. A.Ü.S.B.F. B.Y.Y.O. Yayınları,

No:8, 1987.

TOPUZ, Hıfzı. 100 Soruda Basın Tarihi. Gerçek Yayınevi,

İstanbul, 1973.

TRT Kuruluş Kanunu. Resmi Gazete. 14 Kasım 1983 2 Mükerrer Sayı 18221, Yasama Bölümü, s.4.

"2954 Sayılı TRT Yasası". Amme İdaresi Dergisi, Cilt:17, Sayı:1, Ankara: Mart 1984.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Md. 133, 1982.

359 Sayılı TRT Yasası.

DENOYER, Pierre. Modern Basın. Çev: Adnan Cemgil, Yükselen Matbaası, 1963.